

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahasto 2021-2027

Suomen ohjelma

Luonnosversio 14.2.2022

Sisällys

1. Ohjelmastrategia: keskeiset kehityshaasteet ja toimintapoliittiset vastaukset	1
1.1 SWOT-analyysi, tarpeiden määrittely ja perustelut (taulukko 1A)	10
Toimintalinja 1: kestävä kalastus ja vesiympäristön ennallistaminen ja suojele	10
Toimintalinja 2: Kestävä vesiviljely sekä jalostus ja markkinat.....	31
Toimintalinja 3: kestävä sinisen talouden mahdollistaminen rannikko-, saari- ja sisämaa-alueilla sekä kalastus- ja vesiviljely-yhteisöjen kehittämisen edistäminen	47
Toimintalinja 4: Meripolitiikka	54
2. Toimintalinjat (rahoitettavat toimenpiteet ja indikaattorit)	62
2.1 Muut toimintalinjat kuin tekninen apu	62
Toimintalinja 1: Kestävä kalastuksen ja vesien elollisten luonnonvarojen ennallistamisen ja säilyttämisen edistäminen.....	62
Toimintalinja 2: Kestävä vesiviljely, jalostus ja markkinat.....	71
Toimintalinja 3: Kestävä sinisen talouden mahdollistaminen rannikko-, saari- ja sisämaa-alueilla sekä kalastus- ja vesiviljely-yhteisöjen kehittämisen edistäminen	77
Toimintalinja 4: Meripolitiikka	79
2.1.2 Indikaattorit	82
2.2 Teknisen avun toimintalinja	88
2.2.1 Yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 36 artiklan 4 kohdan mukainen teknisen avun toimintalinja.....	88
3. Rahoitussuunnitelma	89
4. Mahdollistavat edellytykset.....	90
5. Ohjelman viranomaiset.....	107
6. Kumppanuus.....	108
7. Viestintä ja läpinäkyvyys.....	110
8. Yksikkökustannusten, kertakorvausten, kiinteämääräisen rahoituksen ja kustannuksiin perustumattoman rahoituksen käyttö	112

1. Ohjelmastrategia: keskeiset kehityshaasteet ja toimintapoliittiset vastaukset

Ohjelman keskeiset tavoitteet ovat kalatalousalan kestävän kasvun tukeminen, alkutuotannon edellytysten turvaaminen, uudistumisen ja innovaatioiden vauhdittaminen sekä ympäristökysymysten yhä parempi huomioiminen. Monet kehityskulut tukevat toimialan kasvumahdollisuuksia: Kalan kysyntä kasvaa, koska kuluttajat haluavat lähellä tuotettua, terveellistä ja vastuullista ruokaa. Lisäksi ilmaston ja ympäristön muutokset vaativat ruoantuotannolta yhä enemmän kestävyttä ja vastuullisuutta. Terveys- ja talouskriisit sekä elintarvikemarkkinoiden häiriöt korostavat kansallista huoltovarmuutta ja omavaraisuutta. Kalatalouden kestäväällä kasvulla onkin myönteisiä vaikutuksia niin talouteen, kansanterveyteen kuin ilmastoon ja ympäristöön.

Tavoitteena on, että vuoteen 2030 mennessä suomalaisten kalan kulutus olisi kasvanut kahteen annokseen viikossa. Kasvutavoite linkittyy monin tavoin ilmasto- ja ympäristökysymyksiin. Muun eläinproteiinin korvaaminen kalalla pienentää ruokavalion hiilijalanjälkeä. Lisäksi kalastus poistaa vesistöistä niihin jo joutuneita ravinteita ja vähentää siten rehevöitymistä. Sekä kalastuksessa että vesiviljelyssä kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota eläinten hyvinvoinnin edistämiseen. Tavoitteena on, että lisääntyneellä kalan syönnillä ja kalatalouden yritystoiminnalla olisi merkittävät ja hyvin tunnetut myönteiset vaikutukset Suomen talouteen, ympäristöön ja kansanterveyteen.

Ohjelman valmistelua on Manner-Suomen osalta ohjannut hallitusohjelmaan perustuva ja valtioneuvoston periaatepäätöksenä 9.7.2021 hyväksytty Kotimaisen kalan edistämishjelma, joka asettaa kansalliset tavoitteet kalan kulutuksen kasvulle ja erityisesti kotimaisen kalan käytön lisäämiselle. Kotimaisen kalan edistämishjelman lisäksi tässä ohjelmassa tehdyt valinnat perustuvat yhdessä sidosryhmien ja tutkimuksen kanssa työstytyihin kalatalouden nykytila-analyysiin, SWOT-analyysiin ja tulevaisuusskenaarioihin.

Ohjelman toimeenpanosta Ahvenanmaalla vastaa Ahvenanmaan maakunnan hallitus. Ahvenanmaan osalta valmistelu on perustunut Ahvenanmaan hallitusohjelmaan, Ahvenanmaan maakunnan kehittämis- ja kestävyysohjelmaan sekä Ahvenanmaan kestävään elintarvikestrategiaan. Ahvenanmaan maakunnan hallitus toimii myös kotimaisen kalan edistämishjelman tavoitteiden edistämiseksi. Ahvenanmaan maakunnan kestävyysohjelman tavoitteena on olla omavarainen kalan suhteen elinkelpoisten kalakantojen avulla vuonna 2030. Vesiviljelyn osalta maakunnan hallitus nostaa hallitusohjelmassaan kasvatetun kalan terveelliseksi elintarvikkeeksi, tärkeäksi vientituotteeksi sekä huomioi elinkeinon merkityksen elinvoimaiselle saaristolle työpaikkojen luomisen kautta.

Keskeiset haasteet ja niihin vastaaminen

Toimialan kestävän kasvun tukeminen

Kalan kasvava kysyntä on myönteinen haaste, ja siihen vastaaminen edellyttää toimialan kestävä kasvua. Kotimaisen kalan käytön lisääminen vaatii uudenlaisia toimintatapoja ja tuotteita. Kasvumahdollisuuksia on etenkin kasvatetussa kalassa sekä vajaasti hyödynnettyjen kalojen käytön kestävässä lisäämisessä ja jalostusarvon nostamisessa. Itämeren haavoittuvan tilan vuoksi

vesiviljelyn kasvu vaatii uusia innovaatioita ja investointeja ympäristöystävällisiin toimintatapoihin. Myös joidenkin perinteisten arvokkaiden luonnonkalojen tuotantomäärien maltillinen kasvattaminen on mahdollista. Osa kalan kulutuksen kasvusta voi tapahtua myös tuontikalan avulla. Tuontikala mahdollistaa tasaisen raaka-ainevirran jalostusteollisuudelle ja kaupalle, mikä tukee myös kotimaisten kalalajien käyttöä.

Jalostusteollisuus on tärkeässä roolissa kuluttajia kiinnostavien tuotteiden kehittämisessä ja erityisesti kotimaisten kalojen jalostusarvon lisäämisessä. Suomalainen kalakauppa ja kalanjalostus ovat kasvaneet merkittävästi Suomen EU-jäsenyyden aikana, mutta kasvu on perustunut pitkälti tuontiloheen. Vuonna 2019 Suomessa jalostettiin yli 76 miljoonaa kiloa kalaa, ja merkittävimmät lajit olivat silakka, lohi ja kirjolohi. Silakan jalostus on kuitenkin pääosin rehukäyttöä ja vähäisen lisäarvon vientiä ja vain noin 4 % on jalostettu kotimaiseen elintarvikekäyttöön. Vuonna 2019 suomalaiset kuluttivat keskimäärin 13,5 kiloa fileepainoista kalaa vuodessa, josta 3,5 kiloa kotimaista ja 10 kiloa ulkomaista kalaa.

Kalatalouden kestävä kasvu tukee myös Euroopan unionin vihreän siirtymän tavoitteita. Pellolta pöytään -strategian mukaan elintarviketuotannon tulisi helpottaa kuluttajien siirtymistä terveelliseen ja kestäväan ruokavalioon. Kalatuotteiden korkea laatu ja terveellisyys sekä ympäristöstä ja eläimistä huolehtiminen ovat myös Suomen ohjelman keskeisiä tavoitteita, ja alan toimijat tarvitsevat tukea EU:n Vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita edistävään kehitykseen ja investointeihin. Vaatimukset kestävästä toiminnasta tuovat elintarvikeketjun toimijoille paitsi vastuuta, myös uusia mahdollisuuksia.

Tärkeässä roolissa tässä siirtymässä on viestintä. Suomessa kalalla on erinomaiset mahdollisuudet vastata kuluttajien toiveisiin kestävästä, vastuullisesta ja terveellisestä ruoasta. Jotta tieto kalan monista hyödyistä leviäisi tehokkaasti kuluttajille ja koko yhteiskunnalle, on tarpeen panostaa kalaa koskevan ajantasaisen tiedon lisäämiseen ja avoimen keskusteluun. Kun toimialan kestävyys ja vastuullisuus paranevat entisestään ja tieto siitä tavoittaa myös kuluttajat ja sidosryhmät, toimialan kilpailukyky kasvaa. Pellolta pöytään -strategian mukaisesti onkin tärkeää nähdä vastuullisuus myös kilpailuvalttina ja panostuksena alan tulevaisuuteen, ei vain kustannuksena.

Vastuullisuuden ylläpitäminen ja jatkuva kehittäminen ovat tarpeen toimialan kasvaessa. Tärkeää on jatkossakin pitää huolta kalatuotteiden jäljitettävyydestä ja valvonnasta. Laatutyötä jatketaan käynnistämällä kalojen elintarvikelaadun kehittämisohjelma. Vastuullisuuden kehittämiseksi käynnistetään myös kalojen hyvinvointiohjelma, joka tähtää kalojen terveyden ja hyvinvoinnin kehittämiseen sekä niihin liittyvän tutkimustiedon lisäämiseen niin vesiviljelyssä kuin kalastuksessa. Elintarvikelaadun sekä hyvinvoinnin kehittämisohjelmat toteutetaan yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyönä.

Alkutuotannon edellytysten turvaaminen

Alkutuotannon jatkuminen ja kasvu ovat tärkeitä monelta kannalta: Kotimaisen kalan saatavuus tukee kalanjalostuksen ja kalakaupan kehittymistä ja vastaa kuluttajien toiveisiin terveellisestä, ilmastoystävällisestä lähiruoasta. Kotimaisen villin ja kasvatetun kalan ilmasto- ja ympäristövaikutus on muuhun eläinproteiinin tuotantoon verrattuna selvästi pienempi. Se on myös usein vastuullisempaa kuin tuontikala, koska kaupallisen pyynnin kohteena olevat kalakannat ovat Suomessa pääosin hyvässä kunnossa. Kotimaisella kalalla on myös merkitystä huoltovarmuuden ja ruoantuotannon omavaraisuuden kannalta, ja sen saatavuuden turvaaminen onkin tärkeää ajatellen kriisitilanteita, joissa ulkomaisen kalan toimitukset häiriintyvät.

Alkutuotannon haasteet ovat erilaisia toimialasta ja alueesta riippuen. Vesiviljelytuotannon määrä on ohjelmakauden 2014–2020 aikana kääntynyt kohti kasvua pitkän tasaisen vaiheen jälkeen. Vuonna 2019 ruokakalaa kasvatettiin Suomessa 15,3 miljoonaa kiloa ja tuotannon arvo oli 69,8 miljoonaa euroa. Poikastuotannon arvo vuonna 2019 oli 19,6 miljoonaa euroa. Ympäristön hyvän tilan tavoitteista huolehtimisen vuoksi meri- ja sisävesien tuotantoa on voitu kasvattaa vain maltillisesti, ja panostukset ovat suuntautuneet kiertovesiviljelyyn ja avomeriteknologiaan.

Merialueen kalastuksen saalis oli vuonna 2019 noin 135 miljoonaa kiloa ja arvoltaan noin 36 miljoonaa euroa. Saalis koostuu pääosin silakasta ja kilohailista, ja troolikalastuksen osuus kokonaissaaliista on hyvin merkittävä. Troolikalastuksen tuotot ovat olleet hyvällä tasolla, mutta rannikkokalastuksen saaliit ovat laskeneet etenkin perinteisissä arvokaloissa. Kuoreen ja särkikalojen kalastus on lisääntynyt. Rannikkokalastajien määrä on jatkuvasti vähentynyt, toimialan kehityksen haasteet ovat moninaiset ja uusia uhkakuvia on nähtävissä. Keskeisimpiä haasteita pienimuotoisessa rannikkokalastuksessa ovat edelleen hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamat ongelmat sekä uusien aloittavien kalastajien vähäinen määrä. Vuonna 2019 merialueella oli noin 400 päätoimista ja 1800 sivutoimista kalastajaa. Sisävesillä kalastuksen näkymät ovat olleet valoisammat kuin rannikolla. Sisävesikalastuksen saaliit ovat 2010-luvun alusta olleet kasvussa ja myös saaliin arvo on noussut huomattavasti. Vuonna 2019 sisävesien kaupallisen kalastuksen saalis oli noin 6,4 miljoonaa kiloa ja sen arvo oli noin 17 miljoonaa euroa. Kalastajien lukumääräkin on kasvanut hitaasti, ja toimiala investoi kasvuun ja tulevaisuuteen. Vuonna 2019 sisävesillä oli noin 300 päätoimista ja noin 1300 sivutoimista kalastajaa.

Alkutuotannon keskeisiä ratkaistavia kysymyksiä ovat hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamien vahinkojen vähentäminen kalastuksessa ja vesiviljelyssä, paikallisten, yksityisille vesialueille kohdistuvien kalastuslupien saatavuuden parantaminen, uusien kalastajien alalle tulon helpottaminen sekä pienimuotoisen toiminnan kannattavuuden parantaminen ja jatkuvuuden turvaaminen. Vesiviljelyssä keskeinen haaste on tuotannon kasvattaminen vesien hyvää tilaa vaarantamatta. Lisäksi kalastuksessa ja vesiviljelyssä tarvitaan toimia ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.

Hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamiin ongelmiin etsitään ratkaisuja tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan avulla erityisesti innovaatio-ohjelmissa tutkijoiden ja kalastajien yhteistyönä. Kalastuksessa jatketaan myös hylkeiden aiheuttamien vahinkojen kompensoimista. Myös vesiviljelyssä tuetaan vahinkojen ehkäisemiseen liittyviä investointeja ja kehitystoimia. Vuoropuhelun jatkamista tarvitaan. Tavoitteena on kalastuksen ja vesiviljelyn toimiva rinnakkaiselo hylkeiden ja muiden vahinkoja aiheuttavien eläinten kanssa.

Uusien kalastajien tuloa alalle helpotetaan aloitustukijärjestelmällä. Osana aloitustukijärjestelmää selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön rahoitusväline, jonka avulla voidaan helpottaa yleisesti kalatalouden mikro- ja pk-yritysten lainansaantia.

Kalastustoiminnan kannattavuutta ja jatkuvuutta tuetaan rahoittamalla kehittämis- ja investointihankkeita, joissa etsitään tai otetaan käyttöön ratkaisuja toiminnan kehittämiseksi. Strategisesti tärkeille hankkeille voidaan myöntää korotettua tukea. Tällaisia voivat olla esimerkiksi hylkeiden aiheuttamien vahinkojen ehkäiseminen sekä vajaasti hyödynnettyjen kalalajien elintarvikekäytön lisääminen kestäväällä tavalla. Myös kalasatamien ylläpito ja kehittäminen on tärkeää. Tuottajaorganisaatioiden perustaminen kalastukseen ja vesiviljelyyn voi tarjota mahdollisuuksia kehittää toimialaa. Toimialan kehittyminen ja sen haasteiden ratkaiseminen lisää niin alalla toimivien kuin ulkopuolistenkin uskoa toiminnan kannattavuuteen ja jatkuvuuteen. Se lisää myös alan houkuttelevuutta ja uusien kalastajien rekrytoitumista alalle. Tavoitteena on, että

ohjelmakauden lopussa kalastajien määrä olisi sisävesillä selvässä kasvussa ja rannikolla kalastajien määrän vähentyminen olisi pysähtynyt.

Vesiviljelyssä tavoitteena on tuotannon määrän kaksinkertaistaminen vuoteen 2030 mennessä ympäristön hyvä tila huomioiden. EU:n vesiviljelyä koskevien strategisten suuntaviivojen 2021–2030 tavoitteena on myös vesiviljelyalan kestävä kasvu ja Suomen ohjelma on yhdenmukainen EU:n tavoitteiden kanssa. Suomessa keskeisessä roolissa ovat luvituksen, sijainninhjauksen, kiertotalousratkaisujen ja uuden teknologian kehittäminen. Myös kiertotaloudella ja päästöperusteisten lupien kehittämisellä tuetaan vesiviljelytuotannon kestävä kasvua. Vesiviljelyn kasvu laajemmassa mittakaavassa tapahtunee etenkin korkean teknologian kiertovesilaitoksissa ja ravinteiden kierrätykseen perustuvassa ulkosaaristo- ja avomerituotannossa, edellyttäen, etteivät ympäristötavoitteet vaarannu.

Ilmastonmuutos vaatii toisaalta kalastus- ja vesiviljelytoiminnan sopeutumista muuttuvaan ympäristöön ja toisaalta toimialan omien ilmastovaikutusten vähentämistä EU:n ilmastotavoitteiden mukaisesti. Esimerkiksi kalastuksen turvallisuutta täytyy parantaa sään ääri-ilmiöiden yleistyessä. Myös vesiviljelyssä on tärkeää löytää ratkaisuja myrskyiltä suojautumiseen ja turvallisuuteen. Lisäksi rannikolta kaukana tapahtuva tuotanto edellyttää digitalisaation kehittämistä, jotta etäällä ja mahdollisesti pinnan alla toimivia laitoksia voidaan etäoperoida ja toimintaa automatisoida. Kiertovesikasvatus mahdollistaa tuotanto-olosuhteiden hallinnan suojatuissa tuotantotiloissa. Tärkeää on myös kehittää viljeltäviä kalakantoja siten, että ne sopeutuvat uusiin tuotantomuotoihin sekä sietämään paremmin mahdollisesti nousevia lämpötiloja. Kalatalousalalla on myös mahdollisuus osaltaan hidastaa ilmastonmuutosta paitsi muuttamalla toimintaansa energiatehokkaammaksi, myös edistämällä kalan kulutuksen kasvua, koska se on ilmaston kannalta kestävämpi vaihtoehto kuin muut eläinproteiinit.

Uudistuminen ja innovaatiot

Ohjelman kolmas tavoite on uudistumisen ja innovaatioiden vauhdittaminen. Siinä keskeisessä roolissa on ohjelmakaudella 2014–2020 aloitettu innovaatio-ohjelmamalli, jota jatketaan ja kehitetään. Ohjelmat perustuvat jatkossakin yksityisen ja julkisen sektorin vahvaan kumppanuuteen ja käytännönläheiseen kehittämiseen tähtäävää toimintamallia jatketaan. Toimintamallia muutetaan aiempaa yrityslähtoisemmäksi, jotta ohjelmien välitön vaikuttavuus alan toimintaan kasvaisi. Lisäksi yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä edistetään myöntämällä korotettua investointitukea yrityksille, jotka ovat solmineet tutkimuslaitoksen kanssa monivuotisen tutkimusyhteistyösopimuksen. Suunnitellut innovaatio-ohjelmat ovat tutkimuksen ja kalastajien kumppanuusohjelma, vesiviljelyn innovaatio-ohjelma, uusien korkea-arvoisten tuotteiden kehitysohjelma, ympäristöohjelma sekä laatu- ja markkinointiohjelma.

Toimialan uudistumista tuetaan mahdollistamalla yleishyödyllisten kehittämishankkeiden lisäksi yritysten omien kehittämishankkeiden tukeminen. Tavallisten kehittämishankkeiden lisäksi yritykset voivat hyödyntää uutta innovaatio- ja koulutussetelimallia, jonka avulla ne voivat toteuttaa pienempiä kehitystoimia tai hankkia osaamista kevyemmällä hakumenettelyllä. Tavoitteena on, että yritykset voivat kehittää omaa toimintaansa nopeasti ja ketterästi.

Tavoitteena on myös lisätä kansainvälistä yhteistyötä tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Ohjelman rahoitusta voidaan käyttää kansainvälisten rahoitushakujen kansallisena rahoitusosuutena ja rahoittaa toimia, jotka tukevat EU:n Horisontti Eurooppa -ohjelmaa 2021–2027 ja erityisesti sen merien ja valtamerien ennallistamiseen liittyvää EU:n missiota.

Kuluttajakysyntään vastaamisessa korkea laatu ja tuotekehitys ovat tärkeitä. Etenkin silakan ja vajaasti hyödynnettyjen kalojen elintarvikekäytön lisääminen vaatii uusien, kuluttajia kiinnostavien tuotteiden kehittämistä. Kalan käyttöä lisätään myös kodin ulkopuolella tapahtuvassa ruokailussa tukemalla suurkeittiöiden tarpeisiin sopivien kalatuotteiden kehittämistä. Kehitystä voidaan vauhdittaa esimerkiksi haastekilpailuilla, innovatiivisilla hankintamenettelyillä sekä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyönä tapahtuvalla kehitystyöllä. Lisäksi tarvitaan laadun, logistiikan ja tuotantotapojen kehittymistä, jotta etenkin vajaasti hyödynnetyt kalat saadaan kuluttajien ja suurkeittiöiden käyttöön yrittäjien näkökulmasta kannattavalla tavalla.

Alan toiminnan tehostumisessa ja kehityksessä keskeisessä roolissa on myös digitaalisten työkalujen hyödyntäminen. Digitalisaatiota vauhditetaan käynnistämällä Älykäs kalatalous - hankekokonaisuus. Erityisesti vauhditetaan yrityslähtöistä kehitystyötä uusien toimintamallien, etäoperoinnin, konenäön, automatisaation, tiedon hyödyntämisen sekä alustatalouden ratkaisujen käyttöönottamiseksi. Alkutuotannossa digitalisaatio ja automaatio tehostaisivat toimintaa, vähentäisivät raskaita työvaiheita ja vähentäisivät toiminnan ympäristövaikutuksia. Tiedon parempi hyödyntäminen auttaisi koko arvoketjua tehostamaan toimintaansa, kun kalastajat, logistiikan yritykset sekä kauppiaat ja jalostajat saisivat tiedon saatavilla olevasta saaliista, kalan menekistä sekä logistiikkapalveluista. Lisäksi kalatuotteita koskevan tiedon parantuminen hyödyttäisi kuluttajia.

Uudistumiseen liittyviä investointeja voidaan tukea myös uusilla rahoitusvälineillä, kuten lainoilla tai takauksilla. Rahoitusvälineiden avulla pyritään vaikuttamaan toimialan rahoitukseen liittyviin epävarmuustekijöihin ja markkinahäiriöihin. Rahoitusvälineitä voidaan käyttää myös uusien kalastajien alalle tulon edistämiseksi sekä kalatalouden mikro- ja pk-yritysten rahoitusmahdollisuuksien parantamiseksi.

Ympäristön ja kalakantojen tilan parantaminen

Kalakantojen kestävä käyttö ja ympäristön hyvä tila ovat menestyvän kalatalouden edellytys. Suomalaiset kaupallisen kalastuksen kohteena olevat kalakannat ovat pääosin hyvässä kunnossa ja kalastus kestävällä tasolla. Tiettyjen, ei kaupallisen kalastuksen kohteena olevien kalalajien tila on kuitenkin huolestuttava ja erityisesti vaelluskalojen tilanne on heikko.

Itämeren tilassa on nähtävissä paranemisen merkkejä, vaikka kokonaisuudessaan meren tila on edelleen heikko. Suomen merialueen keskeisin ongelma on rehevöityminen. Pistekuormitus on vähentynyt huomattavasti viimeisten vuosikymmenten aikana, mutta hajakuormituksessa ei ole tapahtunut oleellista muutosta vesiensuojelutoimista huolimatta. Sisämaan pintavesistä lähes 90 prosenttia järvipinta-alasta ja kolmannes jokivesistä on hyvässä tai erinomaisessa tilassa. Lähes kaikki Suomen suurimmat Itämereen laskevat joet on rakennettu, minkä seurauksena niiden alkuperäiset vaelluskalakannat ovat hävinneet. Tornionjoki on kuitenkin Euroopan suurin vapaana virtaava lohijoki.

Myös globaalisti luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on jatkossa entistä tärkeämpää maailman biodiversiteetin heikentyessä uhkaavasti. EU:n biodiversiteettistrategiassa todetaan, että luonnon monimuotoisuuden väheneminen uhkaa elintarvikejärjestelmiämme ja vaarantaa elintarviketurvan ja ravitsemuksen. Monimuotoisuuden säilyminen taas tukee terveellistä ja ravitsevaa ruokavaliota ja parantaa toimeentuloa maaseudulla. Kalakantojen ja luonnonympäristöjen säilyminen elinvoimaisina on keskeistä myös elinkeinokalatalouden jatkuvuuden kannalta. Näin ollen

ympäristötoimiin panostaminen on yksi ohjelman läpileikkaavista strategisista valinnoista. Kaikessa myönnettävässä tuessa noudatetaan ei merkittävää haittaa -periaatetta (do no significant harm). Kalastuksen osalta ohjelman yleisenä periaatteena on, että rahastosta ei voida myöntää tukea sellaisiin toimiin, jotka ovat EU:n monivuotisten kalastuksenhoitosuunnitelmien vastaisia.

Biodiversiteettistrategian tavoitteita tuetaan monista eri rahoituslähteistä, ja EMKVR-ohjelman rahoitus suunnataan erityisesti kalakantojen tilaan liittyviin toimiin. Biodiversiteettistrategian 30 prosentin suojelualan tavoitteeseen liittyvien suojelualueiden perustamista ei rahoiteta EMKVR-ohjelmasta, mutta kalavarojen hoitoon ja käyttöön suojelualueilla liittyviä toimia voidaan tukea. Lisäksi voidaan tukea OECM-alueiden eli muiden tehokkaiden aluelähtöisten suojelutoimien alueiden tunnistamista ja kartoittamista etenkin kalakantojen ja niiden elinympäristöjen suojelun näkökulmasta. Meripolitiikan toimista voidaan tukea esim. Natura 2000-alueiden tunnistamista. Suomen merialueista 11% kuuluu erilaisiin suojelualueisiin.

Ympäristökunnostuksia ja kalakantojen tilaa parantavia hankkeita voidaan käynnistää osana ympäristö-ohjelmia sekä pienempinä yksittäisinä hankkeina esimerkiksi liittyen kalojen lisääntymisalueiden kunnostuksiin tai uhanalaisten lajien suojeluun. Koska kunnostustoimet vaativat usein paljon resursseja, on tärkeää kehittää uusia rahoitus- ja toimintatapoja niiden tehostamiseksi ja joukkoistamiseksi. Tämän vuoksi ohjelmassa kehitetään perinteisen hankerahoituksen rinnalle tulosperusteisia rahoitusmalleja, joissa rahoituksen saaminen sidotaan toiminnan tuloksellisuuteen, ja kokeillaan kunnostusseteleitä sekä joukkorahoitusmallia, joilla voidaan helposti toteuttaa pienempiä kunnostushankkeita. Ohjelman ympäristötoimet tukevat osaltaan myös vesipuitedirektiivin ja meristrategiapuitedirektiivin tavoitteiden toteutumista.

Luonnon monimuotoisuutta turvataan monilla rahastosta tuettavilla toimilla. Kalastuksen valikoivuuden parantamista tuetaan jatkossakin, jotta uhanalaisia kalalajeja voidaan suojella ja jotta kaupallisen kalastuksen kohteena olevien kantojen pyyntiä voidaan kohdistaa tietyn kokoiisiin yksilöihin. Lisäksi pyydysten valikoivuuden kehittäminen suojaa esimerkiksi lintuja ja merinisäkkäitä pyydyksiin tarttumiselta. Hylkeitä suojataan myös vähentämällä niiden kalastukselle ja vesiviljelylle aiheuttamia ongelmia esimerkiksi hyljekarkotinten avulla ja korvaamalla hylkeiden kalastukselle aiheuttamia vahinkoja – tavoitteena on hyljepopulaatioiden ja kalastuksen toimiva rinnakkaiselo. Kalatalouden ympäristöasioihin keskittyvässä innovaatio-ohjelmassa edistetään kalakantojen ja vesiympäristöjen kunnostuksia, kehitetään niihin liittyviä rahoitusmalleja ja lisätään niitä koskevaa tietoa ja osaamista. Kalastuksen valvonnalla varmistetaan toimialan vastuullinen toiminta ja sääntöjen noudattaminen. Tavoitteena on sekä kaupallisen kalastuksen kohteena olevien että uhanalaisten kalakantojen tilan parantaminen. Luonnon monimuotoisuutta tuetaan myös edistämällä haitallisten vieraslajien kaupallista hyödyntämistä. Tavoitteena on vähentää vieraslajien aiheuttamia haittoja.

Ohjelman strategisena valintana on myös vahva panostus kalavarojen hallinnointiin ja yhteisen kalastuspolitiikan valvontaan, joilla on koko Itämeren tasolla suuri merkitys kalakantojen tilan parantamisessa. Valvonnan tehostaminen vaatii digitalisaation hyödyntämistä valvontamenetelmien kehittämisessä, viranomaisten riittävää resursointia ja sujuvaa yhteistyötä sekä toimivia tietojärjestelmiä. Näiden painopisteiden lisäksi Suomen ohjelman rahoitusta suunnataan kalastustoiminnan kestävyuden jatkuvaan parantamiseen sekä siihen liittyvän tietopohjan ja valvonnan kehittämiseen, vaikka komission laatiman merialueanalyysin sekä EFCA:n ja ICES:n tuoreiden arvioiden mukaan maihintuontivelvoitteen vastainen kalojen poisheitto ei ole Suomen kalastuksessa ongelma.

Kalatalouden tiedonkeruuohjelmassa kerätään tietoa merialueen tärkeimpien kaupallisen kalastuksen saalislajien biologisista muuttujista. Kerättyä tietoa hyödynnetään ICES'in kanta-arviotyöryhmissä, joiden suositusten perusteella Euroopan komissio tekee ehdotuksen vuosittaisiksi pyyntikiintiöiksi.

Tiedonkeruutyössä tehtävät vaelluskalojen (lohi, meritaimen ja ankerias) joki- ja saalisseurannat sekä tiedonkeruu kaupallisen kalastuksen sivusaaliista (uhanalaiset kalalajit, linnut ja merinisäkkäät) edesauttavat uhanalaisten lajien ja kantojen suojelutyötä sekä lisäävät tietoa kalastuksen vaikutuksista vesiympäristöön.

EU:n Pelloilta pöytään -strategian mukaan kaikkien elintarvikeketjun toimijoiden on tehtävä osansa elintarvikeketjun kestävyuden saavuttamiseksi, ja tämä on myös Suomen ohjelman lähtökohta. Pelloilta pöytään -strategian mukaan kalastajien ja vesiviljelyalan tuottajien on hyödynnettävä esimerkiksi teknologisia, digitaalisia ja kiertotalouteen perustuvia ratkaisuja parempien ilmasto- ja ympäristötulosten aikaansaamiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi. Ratkaisut vaativat resursseja, mutta voivat onnistuessaan kasvattaa yritystoiminnan tuottoja ja vähentää kustannuksia. Myös Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa todetaan, että kalastajat ovat tärkeässä roolissa ilmastonmuutoksen hidastamisessa, ympäristön suojelemisessa ja biodiversiteetin säilyttämisessä. Euroopan komission laatimassa merialueanalyysissä korostetaan myös vesiviljelyn kasvun tärkeyttä ruoantuotannon hiilijalanjäljen pienentämisessä. Tuotannon kasvaessa on kuitenkin varmistettava sen ympäristöystävällisyys. Kestävien käytäntöjen kehittämisellä ja niihin liittyvillä investoinneilla voittavat niin yrittäjät, kuluttajat kuin ympäristökin. Erilaiset vapaaehtoiset laatu-, kestävyys- ja vastuullisuussertifikaatit auttavat kuluttajia tunnistamaan laadukkaat tai ympäristön kannalta vastuullisesti tuotetut tuotteet.

Tehokas ja vaikuttava viranomaistoiminta

Ohjelman tavoitteiden saavuttaminen vaatii tehokasta viranomaistoimintaa. Julkisen sektorin tulee mahdollistaa toimialan kehittyminen ja toisaalta varmistaa toiminnan kestävyys. Tämä tarkoittaa innovaatioiden ja uudistumisen tukemista, rahoituksen ohjaamista kestävästä kasvusta luoviin toimenpiteisiin sekä hyvää yhteistyötä viranomaisten kesken. Hallinnon tulee toimia kustannustehokkaasti ja asiakaslähtöisesti.

Keskeistä on myös ohjelman jatkuva arviointi ja ennakointi. Asetettujen tavoitteiden toteutumista ja toimialan ympäristövaikutuksia seurataan järjestelmällisesti, ja syitä kehitykselle analysoidaan ja muutoksiin reagoidaan nopeasti. Rahoituksen periaatteita ja kohdentamista voidaan muuttaa, jos tavoitteissa ei edetä odotetusti tai jos toimintaympäristössä tapahtuu muutoksia. Hallinnon on myös pystyttävä reagoimaan nopeasti toimialaa kohtaviin ulkoisiin sokkeihin. Tämän vuoksi arviointi kattaa koko kansallisen kalatalouspolitiikan vaikuttavuuden seurannan. Siitä saatavan tiedon avulla lisätään hallinnon toiminnan vaikuttavuutta ja avoimuutta sekä edistetään kalatalouspolitiikasta käytävää vuoropuhelua.

Osana viranomaistoiminnan tehostamista kehitetään kalastuksen valvontaa ja tiedonkeruuta entistä vaikuttavampaan ja kustannustehokkaampaan suuntaan. Samalla on tärkeää kuitenkin turvata toiminnan riittävät resurssit, jotta lakisääteisten tehtävien hoitaminen ei vaarannu. Valvonnan kehittämiseksi on laadittu erillinen strategia ohjelmakautta varten. Strategian tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan rahaston tukea erityisesti modernin teknologian kokeiluun ja käyttöönottoon sekä tietojärjestelmien ja sähköisten työkalujen kehittämiseen. Uusia teknisiä ratkaisuja pyritään hyödyntämään esimerkiksi punnituksissa ja etävalvonnassa. Ohjelmakauden aikana on tavoitteena luopua kokonaan paperisten ilmoitusten käytöstä ja tukea toimijoiden

laitehankintoja sähköisten seuranta- ja raportointimenettelyjen käyttämiseksi. Kehitetään järjestelmiä, joilla toimijat voivat sähköisesti päästä käsiksi omiin tietoihinsa ja asioida sähköisesti. Kalastuksenvalvojille kehitetään toimivat mobiilisovellukset kentällä tehtävän työn tehostamiseksi.

Kalatalouden tiedonkeruuohjelmaan sisältyvää biologista sekä tilastollista ja taloudellista tiedonkeruuta kehitetään jatkuvassa yhteistyössä kansainvälisten yhteistyöelinten kanssa.

Osana tehokasta viranomaistoimintaa tiivistetään yhteistyötä muiden rahoituslähteiden kanssa. Paikallisen kehittämisen osalta yhteistyötä tehdään erityisesti maaseuturahaston ja Leader-ryhmien kanssa alueellisella tasolla. Euroopan aluekehitysrahasto voi tukea kalanjalostusteollisuuden kehityshankkeita sekä edistää yleisesti kalatalouteen liittyviä teknologisia innovaatioita tarjoavien yritysten toimia. Euroopan sosiaalirahaston toimet voivat hyödyttää kalatalousalan toimijoiden osaamisen kehittämistä ja elinikäistä oppimista. Kalataloudellisia kunnostuksia, vesiympäristön tilan parantamista ja meritiedon tuottamista voidaan rahoittaa useista kansallisista rahoituslähteistä sekä esimerkiksi käynnissä olevista Life IP -hankkeista (Biodiversea, Freshabit). Suomen ohjelman toimenpiteet tukevat myös osaltaan EU:n Itämeristrategian tavoitteiden toteutumista, erityisesti biotalouteen liittyvän politiikka-alan osalta. Merialueen valvonnan ja rannikkovartiostoyhteistyön osalta yhteistyötä tehdään erityisesti rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitustukivälineen (BMVI) kanssa.

Paikallinen kehittäminen

Alhaalta ylös -periaatteelle pohjautuvaa yhteisölähtöistä paikallista kehittämistä on toteutettu kalataloudessa jo kahden ohjelmakauden ajan. Kaudella 2014–2020 Suomessa toimi 10 kalatalouden paikallista toimintaryhmää. Ryhmät ovat kattaneet Suomen kalataloudellisesti merkittävät alueet. Niin toimialan keskeisten haasteiden ratkominen, uusien toimintatapojen kehittäminen kuin ympäristöhankkeetkin saavat usein alkunsa paikallisista tarpeista ja hyötyvät paikallisesta tiedosta ja osaamisesta. Toimintamalli tarjoaa siksi hyviä edellytyksiä kalatalouden kehittämiseen alueellisista lähtökohdista käsin.

Paikallinen kehittäminen tuo lisäarvoa kalataloudelle, koska se aktivoi alueellisia toimijoita, sysää toimintaa käyntiin, mahdollistaa ihmisten osallistumisen oman alueensa kalatalouden kehittämiseen sekä aktivoi sektorirajat ylittävää yhteistyötä ja monipuolistaa kalataloushankkeiden rahoitusta. Tavoitteena on edistää toisaalta koko kalataloussektorin (kalastus, vesiviljely, kalan jalostus ja kauppa sekä kalaan liittyvä matkailu) merkitystä ja hyväksyttävyyttä paikallistasolla ja toisaalta kasvattaa paikallistason toiminnan vaikuttavuutta luomalla yhteistyöverkostoja, hyödyntämällä eri rahoituslähteitä ja resursseja sekä levittämällä hyviä käytäntöjä alueelta toiselle. Paikallisen kehittämisen avulla edistetään tavoitteita, jotka ovat tärkeitä koko ohjelman näkökulmasta: toimialan kasvua ja uudistumista, alkutuotannon haasteiden ratkaisua sekä ekologista kestävyyttä. Haasteet ja mahdollisuudet ovat erilaisia eri puolilla Suomea, joten yhteisten tavoitteiden edistäminen vaatii paikallisia ratkaisuja.

Paikallisen kehittämisen mallia kehitetään, jotta se vastaisi entistä paremmin toimialan haasteisiin ja jotta alueellisesta näkemyksestä, osaamisesta ja verkostoista saataisiin aiempaa suurempi hyöty. Toiminnan rajallisia resursseja voidaan hyödyntää aiempaa tehokkaammin kansallisen ja alueellisen yhteistyön tehostamisella sekä uusiin digitaalisiin mahdollisuuksiin tarttumalla. Ketterä toiminta mahdollistaa paikallistason kokeilut ja nopeasti liikkeelle lähtevät hankkeet, joista voidaan myöhemmin ottaa mallia muuallakin. Myös kalaleader-toiminnan tunnettuutta ja viestintää tulee parantaa. Keskeinen väline toiminnan kehittämisessä on kansallisen verkoston perustaminen.

Meripolitiikka

Merellisten elinkeinojen muodostamalla toiminnallisella kokonaisuudella eli meriklusterilla on Suomelle suuri taloudellinen merkitys. Sen liikevaihto oli vuonna 2018 yli 14 miljardia euroa ja se työllistää lähes 50 000 henkilöä. Meriklusteri ja sen taloudellinen ekosysteemi ovat merkittävä taloudellinen tekijä, ja sen kasvu on jatkunut tähän saakka tasaisena. Myös arktinen osaaminen on korkealla tasolla. Suomen ulkomaankaupasta yli 80 % kulkee meriteitse, joten merenkulkuelinkeinoilla on tärkeä rooli meriklusterissa. Meriklusterin digitalisaatio ja automaatio ovat Suomen vahvuuksia ja tärkeä osa kestävästä sinistä taloutta Euroopassa. Myös merellisten luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen on perinteinen vahva suomalainen alue, johon liittyy paljon myös aineettomia arvoja.

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoasetuksen rahoitusmahdollisuudet meripolitiikan osalta rajautuvat meriosaamiseen, merialueen valvontaan liittyvään yhteiseen tietojenvaihtoympäristön kehittämiseen ja yhteistyöhön rannikkovartiostotoiminnoissa. Tämän vuoksi ohjelman meripolitiikan kokonaisuutta tarkastellaan ainoastaan näistä näkökulmista.

Meriosaamisen osalta korostuu tarve lisätä merta koskevaa tietoa ja siihen liittyvää osaamista sekä niihin liittyviä uusia innovaatioita. Ajantasainen, tarkka ja paikkatietoon sidottu tieto ja sen kustannustehokas kerääminen ja jakaminen sekä tietoturvallinen käsittely ovat keskeisiä asioita myös merellisten viranomaistoimintojen kehittämisessä sekä meriluonnonvarojen käytössä ja kestävästä sinisen talouden edistämisessä.

Merenhoitosuunnitelman tila-arvion mukaan Itämeren tila ei ole hyvä ja luonnon monimuotoisuus vähenee edelleen. Ympäristö muuttuu nopeasti ja nykytiedon taso on riittämätöntä ilmaston muutoksen vaikutuksiin ja biodiversiteettikadon syihin liittyen. Myös pitkäkestoisten ympäristöhaasteiden (erityisesti rehevöityminen) ratkaisemiseen tarvitaan lisää tietoa. Ilmastonmuutos ja muut ihmistoiminnan aiheuttamat muutokset kuormittavat merta, mikä näkyy esimerkiksi rehevöitymisellä ja roskaantumisen lisääntymisellä. Nämä kehityskulut hidastavat Itämeren toipumista. Itämeren tilan parantuminen on tärkeää myös mereen liittyvien elinkeinojen toimintaedellytysten kannalta.

Merialan eri toimijoiden välisen yhteistyön kehittämisen avulla voidaan parantaa eri viranomaistoimintojen kustannustehokkuutta sekä hyödyntää tehokkaasti uusien teknologioiden tuomia mahdollisuuksia merialueen valvonnassa sekä meriympäristöä koskevan tiedon keräämisessä. Yhteisen tietojenvaihtoympäristön (CISE) kehittäminen tukee yhtenäisiä ja kustannustehokkaita toimia sekä parantaa viranomaistoimintojen vaikuttavuutta.

1.1 SWOT-analyysi, tarpeiden määrittely ja perustelut (taulukko 1A)

Toimintalinja 1: kestävä kalastus ja vesiympäristön ennallistaminen ja suojele

Vahvuudet	<p>Kalastus:</p> <p><i>Kestävät kalastusmenetelmät ja sääntöjen noudattaminen:</i> Suomessa käytettäviä kalastusmenetelmiä voidaan yleisesti ottaen pitää kestävinä ja esimerkiksi pohjatroulausta ei harjoiteta. Saaliin purkamispakko ei vaikuta suomalaiseen kalastukseen tai sen valvontaan, koska ei-toivottujen sivusaaliiden poisheitto ei ole ongelma suomalaisten alusten harjoittamassa kalastuksessa. Suurin osa laivastosta on pienimuotoisia alle 12 metrin aluksia, jotka käyttävät seisovia pyydyksiä. Hyljekantojen runsastuessa valikoiva rysäkalastus on korvannut verkkokalastusta rannikolla. Kalastuksen valvonta toimii Suomessa hyvin ja vakavia rikkomuksia havaitaan erittäin vähän. Myös lievät rikkomukset ovat vähentyneet voimakkaasti vuonna 2015 käyttöön otetun seuraamusmenettelyn myötä.</p> <p><i>Tehokas avomerikalastus ja toimijakohtaiset kalastuskiintiöt merialueella:</i> Silakan ja kilohailin troolikalastus on keskittynyt yhä harvemmille yrityksille. Samalla avomerikalastus on kehittynyt hyvin ammattimaiseksi ja tehokkaaksi sekä kannattavaksi elinkeinoksi. Saalismäärät ovat kasvaneet, vaikka kalastajien ja kalastusalusten määrät ovat pienentyneet. Ala on uskottava toimija markkinoilla. Toimijakohtainen kiintiöjärjestelmä auttaa yrityksiä ajoittamaan kalastusta markkinoiden tarpeisiin ja vähentää kilpapakalastusta. Isot troolarit ovat olleet pääosin tyytyväisiä uuteen järjestelmään ja ne ovat ostaneet tarpeen mukaan uusia käyttöoikeuksia ja kiintiöitä.</p> <p><i>Usko kalatalouteen ja yhteistyö kalastajien välillä sisävesillä:</i> Tulevaisuudenusko kannustaa investoimaan ja kehittämään toimintaa. Sisävesillä alalle on tullut uusia yrittäjiä. Mestari-kisällihankkeet ovat tukeneet uusien kalastajien tuloa alalle ja vahvistaneet siten pienimuotoista rannikko- ja sisävesikalastusta.</p> <p><i>Tutkimuksen ja kalastajien kumppanuus:</i> Ohjelmakauden 2014–2020 innovaatio-ohjelmissa on luotu kontakteja kalastajien ja tutkimuksen välille ja saatu aikaan konkreettisia tuloksia esimerkiksi hylkeiden aiheuttamien ongelmien ratkaisussa. Yhteistyön käynnistymiseen on oltu tyytyväisiä ja sitä halutaan jatkaa ja syventää.</p> <p><i>Innovatiivisuus ja yrittäjähenkisyys:</i> Kalastajat ovat valmiita kehittämään toimintaansa ja kokeilemaan uusia ideoita. Yritystoimintaan ollaan valmiita panostamaan paljon ja riskejä uskalletaan ottaa.</p> <p>Tiedonkeruu:</p> <p><i>Pitkät yhdenmukaiset aikasarjat:</i> Tiedonkeruun koordinointi Itämeren tasolla alkoi vuonna 1999 ja varsinainen kalatalouden EU-tiedonkeruuohjelma käynnistyi vuonna 2002. Suomessa noudatettiin jo sitä ennen biologisen tiedon</p>
-----------	--

	<p>keruussa Kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) ohjeistusta. Tuloksena tästä ovat pitkät ja yhdenmukaiset aikasarjat, jotka mahdollistavat luotettavien analyysien teon. Tiedonkeruuta harmonisoidaan ja standardoidaan osittain EU:n tasolla, osittain alueellisella Itämeren tasolla, ja Itämeren tason koordinointi on vahvistunut viime vuosina. Myös kerätyn tiedon laatua arvioidaan standardoiduilla menetelmillä.</p> <p><i>Tiedon saatavuus ja hyödynnettävyys:</i> EU:n tiedonkeruuasetus sisältää määräykset tiedon saatavilla pidosta, ja tiedonkeruun rahoitus mahdollistaa osallistumisen kansainvälisellä tasolla tapahtuvaan kansallisten tietojen yhdistämiseen ja hyödyntämiseen. Kansainväliset kontaktit myös lisäävät kansallista osaamista. Seurantatiedot ovat arvokkaita myös tutkimukselle, ja tiedon avoin julkaiseminen on tiedonkeruuhjelman vahvuuksia.</p> <p><i>Jatkuvuus:</i> Taloudelliset ja muut edellytykset tehokkaaseen ja korkealaatuiseen toimintaan on turvattu usean vuoden jaksoissa. Luonnonvarojen ja niiden hyödyntämisen seuranta on pitkäjänteistä työtä, jonka edellytyksenä ovat pitkät, vakioituilla menetelmillä kerätyt aikasarjat. Myös osaava henkilökunta turvaa jatkuvuutta.</p> <p><i>Monipuolisuus:</i> Luonnonvarakeskuksessa on monipuolinen poikkitieteellinen asiantuntemus ja tietoa kerätään erittäin monipuolisesti kalatalouden eri osa-alueilta. Myös tutkimuksen alueellinen kattavuus on hyvällä tasolla Manner-Suomessa ja Ahvenanmaalla.</p> <p>Valvonta: <i>Nykyaikainen valvontakalusto:</i> Valvontaviranomaisilla on käytössä riittävästi aluksia ja autoja. Myös Rajavartiolaitoksen lentopartiointi on käytettävissä.</p> <p><i>Operatiivinen tehokkuus ja yhteistyö:</i> Rajavartiolaitoksella on mahdollisuus reagoida nopeasti eteen tuleviin valvontatarpeisiin. eKAKE-tietojärjestelmän kokonaisuudistus on toteutettu. YKP-valvonnan riskiperusteisuus ja suunnitelmallisuus sekä horisontaalinen organisoituminen – yhteistyö ja viestintä YKP-valvonnan eri viranomaisten välillä on toimivaa. Moottoritehon valvontaan on otettu käyttöön tehokas toimintamalli.</p> <p><i>Osaaminen:</i> Elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskuksen (ELY) valvojat ovat kokeneita, kielitaitoisia ja tuntevat YKP-lainsäädännön hyvin sekä osaavat käyttää valvonnan työvälineitä.</p> <p><i>Sääntöjen noudattamisen kulttuurin vahvistuminen:</i> Hallinnollisten seuraamusten käyttöönoton myötä rikkomusten lukumäärä on pienentynyt merkittävästi. Auttava ja neuvova ote valvonnassa on myös edistänyt sääntöjen noudattamisen kulttuuria.</p>
Heikkoudet	<p>Kalastus: <i>Pieni yksikkökoko, toiminnan hajanaisuus ja heikko taloudellinen kannattavuus:</i> Pienten yritysten on vaikea saada kalastustoimintaa kannattamaan taloudellisesti ja siksi niiden on vaikea kehittää toimintaansa tai</p>

tehdä investointeja. Heikko kannattavuus uhkaa siten erityisesti pienimuotoisen rannikko- ja sisävesikalastuksen jatkuvuutta. Kannattavuusongelmat vaikeuttavat myös uusien yrittäjien alalle tuloa ja yritysten sukupolvenvaihdoksia, koska kalliit alkuinvestoinnit ja taloudellinen epävarmuus eivät houkuttele nuoria alalle. Myös rahoituksen saatavuudessa on pullonkauloja ja erityisesti lainaa turvaavien vakuuksien järjestäminen on hankalaa. Pienistä, hajanaisista toimijoista koostuvalla alalla on haasteita logistiikan ja tehokkuuden kanssa. Pitkät etäisyydet vaikeuttavat yhteistyön kehittämistä esimerkiksi kalasatamissa tai muun arvoketjun kanssa. Pienten kalaerien saaminen markkinoille on haastavaa.

Ammattikalastuksen heikko imago: Ammattikalastuksen ulkoista kuvaa heikentää vastakkainasettelu vapaa-ajankalastuksen ja ympäristönsuojelun kanssa. Ammattikalastuksesta keskustellaan julkisuudessa eniten lohienkalastuksen yhteydessä, vaikka se on vain yksi osa merialueen rannikkokalastuksesta. Sisävesillä ristiriitoja herättävät troolikalastus, vaelluskalat ja norppa. Keskustelu keskittyy ongelmiin ja ristiriitoihin. Myös elinkeinon oma viestintä on pääosin joko reagointia julkisuudessa esitettyihin näkemyksiin tai viestintää alan ongelmista. Heikko ulkoinen imago on uhka sekä elinkeinon hyväksyttävyydelle muun yhteiskunnan silmissä että sen jatkuvuudelle, kun uusia kalastajia on vaikea rekrytoida.

Yhteistyökyvyn heikkous: Kalatalouspolitiikan tavoitteiden toteutumiseen vaikuttavat paitsi kalatalouden omat toimet, myös toimintaympäristön muutokset. Erityisesti ympäristö-, luonnonsuojelu- ja elintarviketurvallisuuslainsäädäntö ja ympäristöpolitiikka vaikuttavat kalatalouden toimintaedellytyksiin. Tämän vuoksi kalatalouspolitiikan toteuttamisessa ei voida keskittyä pelkästään kalatalouden ja sen rakennepolitiikan keinoihin, vaan tiivistä yhteistyötä muiden politiikkalohkojen kanssa tarvitaan vahvistamaan kalatalouspolitiikan vaikuttavuutta. Vaikka elinkeino on tehnyt paljon työtä ympäristökysymysten ratkaisemiseksi, vanhat ristiriidat vaikeuttavat edelleen yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Rakentava vuoropuhelu ja yhteisten tavoitteiden hahmottaminen tukisivat alan kasvu- ja kehitysmahdollisuuksia.

Vanha aluskanta vaikeuttaa kalastuksen kehittämistä: Rajoitukset tuen myöntämisessä uusien alusten hankintaan tai alusten kehittämiseen vaikeuttavat laivaston nykyaikaistamista. Esimerkiksi silakan, kilohailin, kuoreen ja särkikalajien laatua on vaikea parantaa ilman mahdollisuutta nykyaikaistaa aluksia. Näiden kalalajien elintarvikekäytön lisääminen edellyttäisi parannuksia aluksilla tapahtuvassa saaliin käsittelyssä ja säilyttämisessä.

Silakan ja muiden kalojen elintarvikelaatu: Silakkasaaliista suuri osa on käytetty rehuna, jolloin pyydetyn kalan laatuvaatimukset eivät ole olleet yhtä korkeat kuin elintarvikkeeksi kalastetulla kalalla. Alukset ja pyyntitavat vaativat uudistamista, jotta kalojen laatua saadaan parannettua elintarvikekäytön vaatimusten mukaiseksi. Korkean, EU:n elintarviketurvallisuuslainsäädännön vaatimukset täyttävä laatu on edellytys saaliin elintarvikekäytön ja yleisesti arvon lisäämiselle.

Kalastajien määrän vähentyminen ja ikärakenne sekä erityisesti merialueella nuorten vähäinen rekrytoituminen alalle: Ammattikalastajien määrä on pitkään vähentynyt rannikkoalueella. Alan yritykset ovat pieniä ja pienten yritysten kannattavuus heikko, eikä yrityksissä usein ole riittävää uudistumiskykyä muuttuvassa toimintaympäristössä. Kaikissa yrityksissä ei ole riittävää yritystaloudellista tai liikkeenjohdollista asiantuntemusta. Eläkkeelle jäämistä pohtivilla yrittäjillä ei ole kannustimia kehittää yrityksen toimintaa, jos yritykselle ei ole tiedossa jatkajaa. Kokoneiden kalastajien lopettaessa katoaa myös tietoa ja osaamista esimerkiksi tiettyjen alueiden kalastuksesta. Kalastajien korkea keski-ikä ja nuorten vähäinen rekrytoituminen alalle ennakoii kalastajamäärien nopeaa vähentymistä erityisesti merialueen pienimuotoisessa rannikkokalastuksessa. Kehitys merkitsee ainakin joillain alueilla alan marginalisoitumista niin, että yhteiskunta ja markkinat eivät näe sitä uskottavana toimijana, johon kannattaa sitoutua.

Vesialueiden hallinta eli lupapolitiikka: Suomen rannikko- ja sisävedet ovat pääsääntöisesti yksityisessä omistuksessa. Vesialueiden hallintayksiköt ovat usein pinta-alaltaan hyvin pieniä. Vain osa yrittäjistä omistaa vesiä tai on osakkaana vesialueessa, eivätkä nämä alueet välttämättä ole ammattikalastuksen kannalta parhaita mahdollisia. Kalastusoikeuksien saanti on monin paikoin vaikeaa ja se vaikeuttaa yritystoiminnan pitkäjänteistä suunnittelua ja uusien yrittäjien alalle tuloa. Ongelmasta kärsii etenkin pienimuotoinen rannikko- ja sisävesikalastus.

Kalastuksen kausiluontoisuus: Kalastuksen sesonkiluontoisuus vähentää sen houkuttelevuutta elinkeinona, koska ansiot eivät jakaudu tasaisesti koko vuodelle. Toiminta on myös haavoittuvaa, koska esimerkiksi poikkeavien sääolojen pilaama kalastuskesä on vaikea paikata taloudellisesti. Kalan tarjonta ja kysyntä eivät aina kohtaa toisiaan.

Tiedonkeruu:

Byrokratia: EU-sääntöjen ja hallinnon monimutkaisuus ja työläys kuluttavat yritysten ja tiedonkeruuta tekevien tahojen resursseja. Hallinnoinnissa pitäisi pyrkiä mahdollisimman selkeisiin ratkaisuihin.

Vapaa-ajankalastuksen tutkimus: tietopohja vapaa-ajankalastuksen osalta on heikompi kuin merialueiden kaupallisen kalastuksen osalta, sillä vapaa-ajankalastukseen ei sisälly velvoitetta saaliin ilmoittamiseen. Tietoa kuitenkin tarvitaan, mutta resursseja on heikommin saatavilla kuin merialueiden tiedonkeruuseen.

Valvonta:

Resurssit: Toimintamäärärahojen niukkuus uhkaa toimintaa valvonta- ja seuraamusviranomaisissa.

Tietojärjestelmät: Tietojärjestelmien kehittäminen on monimutkaistunut. Tietojärjestelmissä on myös jatkuvasti kehittämistarpeita; mm. ilmoitussovelluksissa, tarkastusraportoinnissa, automaattisessa tietojen analysoinnissa ja riskienhallinnassa sekä seuraamusjärjestelmässä.

	<p><i>Digitalisaatiovaje pienimuotoisessa rannikkokalastuksessa:</i> Osa kalastajista ei vielä käytä sähköisiä sovelluksia, mikä aiheuttaa sekä viivettä että ylimääräistä hallinnollista työtä ja kustannuksia.</p> <p><i>Rajavartiolaitoksen rooli:</i> RVL:n osallistuminen kalastuksenvalvontaan on alisteinen muille lakisääteisille tehtäville, mistä johtuva epävarmuus vaikeuttaa joissain tilanteissa valvonnan suunnittelua.</p> <p><i>Osaaminen:</i> Rajavartiolaitoksen merivartijoiden ja kunnallisten jäljitettävyydestarkastajien YKP-osaamisessa on koulutusvajetta.</p> <p><i>Punnitusjärjestelmät:</i> Punnitusten järjestäminen satamissa on usein puutteellista, mikä vaikeuttaa tehokasta valvontaa.</p>
Mahdollisuudet	<p>Kalastus:</p> <p><i>Kulutustrendit ja kotimaisen kalan hyvä maine:</i> Kalan käyttö on Suomessa kohtalaisen korkealla tasolla ja sen kulutus on kasvanut tasaisesti. Kotimaiselle luonnonkalalle ja ravuille on vahva kysyntä, ja niiden markkinointimahdollisuuksia vahvistavat lähiruoka-, terveys- ja ympäristötrendit. Kala on ilmaston ja ympäristön kannalta kestävä ravintoa, koska sen hiilijalanjälki on pieni ja koska kalastus poistaa vesistöistä ravinteita. Ympäristösertifikaatit auttavat vastuullisuudesta viestimässä ja kuluttajat tuntevat ne hyvin. Kalan kansanterveysvaikutukset on tiedostettu ja esimerkiksi silakkaa voi syödä aiempaa turvallisemmin, koska sen dioksiinipitoisuudet ovat tasaisesti laskeneet. Lisäksi lisääntyvä tieto kalastuksen kestävästä ja kalan käytön monista myönteisistä vaikutuksista lisää kalastuselinkeinoon hyväksyttävyyttä. Lähiruoka-ajattelun vahvistuminen voi hyödyttää etenkin pienimuotoista rannikko- ja sisävesikalastusta. Myös kalavarojen hyödyntäminen luontomatkailemisessa on merkittävä mahdollisuus Suomessa.</p> <p><i>Huoltovarmuuden ja kotimaisuuden korostuminen yhteiskunnallisissa keskusteluissa ja toimissa koronaepidemian jälkeen:</i> Globaali pandemia ja logistiikan häiriöt ovat korostaneet kotimaisen ruoantuotannon tärkeyttä osana huoltovarmuutta. Kotimaisen kalan osuutta kulutuksesta on mahdollista nostaa kestäväällä tavalla, mikä parantaisi huoltovarmuutta ja tasapainottaisi kalatuotteiden kauppasetta. Huoltovarmuuden merkityksen korostuminen julkisessa keskustelussa ja päätöksenteossa voi parantaa kalatalouden toimintaedellytyksiä.</p> <p><i>Hyvässä kunnossa olevat kaupalliset hyödynnettävät kalakannat:</i> Kalavarat ovat Suomessa pääosin hyvässä kunnossa ja niiden hyödyntäminen on kestäväällä tasolla. Silakka- ja kilohailikannat ovat edelleen vahvat, samoin ahven-, muikku-, särkikala- ja kuorekannat. Toisaalta vaellusesteistä kärsivien vaelluskalojen tilanne on heikko, useampi laji on uhanalainen eikä kestä kalastusta. Suomessa on myös paljon vajaasti hyödynnettyjä kalavaroja, ja suuret vesipinta-alat tarjoavat kalastukselle paljon mahdollisuuksia. Kasvavaan kuluttajakysyntään voidaan vastata kestäväällä tavalla lisäämällä erityisesti vajaasti hyödynnettyjen kalojen, kuten särkikaloiden, käyttöä sekä kasvattamalla silakan elintarvikekäyttöä. Myös kalastuksen perinteisissä arvolarajoissa saaliiden</p>

kohtuullinen kasvattaminen on mahdollista. Lisäksi vieraslajien pyynti tuo uusia mahdollisuuksia ja voi auttaa samalla kotimaisten lajien kantoja. Kalojen luonnonlisääntymisen edellytysten parantaminen ja kaupallisten kalakantojen vahvistuminen parantavat toiminnan edellytyksiä. Myös täplärapukannat ovat vahvat.

Teknologian kehittyminen kalastuksessa ja logistiikassa sekä

elintarvikekehityksessä: Teknologian ja logistiikan kehittyminen mahdollistaa kalojen tehokkaamman kuljetuksen käsiteltäviksi, jalostettaviksi ja kauppoihin. Myös pienempien erien keräily helpottuisi tehokkaamman logistiikan myötä, mikä hyödyttäisi etenkin pienimuotoista rannikko- ja sisävesikalastusta. Perkauskoneet helpottaisivat pienten kalojen hyödyntämistä. Myös elintarvikekehityksen edistyminen mahdollistaisi esimerkiksi nyt vajaasti hyödynnettyjen lajien kasvavan käytön. Digitaalisten ratkaisujen kehittäminen (esim. konenäkö) voi tehostaa ja automatisoida toimintaa niin kalastuksessa, kalan käsittelyssä kuin myös viranomaisten suorittamassa kalastuksen valvonnassa ja kalastustietojen keruussa. Logistiikan ja laadun parantamiseen sekä mahdollisesti myös kalansaaliin purkamisen valvontaan liittyvät toimet linkittyvät erityisesti kalasatamien ja purkupaikkojen (ml. mobiilit ratkaisut) kehittämiseen. Tekniikan kehitys voi auttaa myös kalastuksen valikoivuuden parantamisessa. Pienimuotoiselle kalastukselle tärkeiden hylkeen kestävien pyyntitapojen ja hyljekarkottimien kehittäminen vähentää hylkeiden aiheuttamia haittoja. Hyljekarkottimilla voidaan suojata kalastukselle merkittäviä rannikon läheisiä pyyntialueita.

Energiatehokkuuden parantuminen: Aiempaa energiatehokkaammat moottorit, muut energiaa säästävät ratkaisut ja uudet teknologiat, kuten sähkömoottorit, voivat vähentää kalastuksen ilmastovaikutuksia.

Tiedonkeruu:

Alueellinen yhteistyö tehostaa resurssien käyttöä: Alueellisen yhteistyön tiivistäminen ja tiedonkeruun harmonisointi tehostaa onnistuessaan resurssien käyttöä, lisää käytettävissä olevaa osaamista ja parantaa tiedon laatua. Alueellinen yhteistyö edesauttaa joustavaa ja tehokasta vastaamista muuttuviin tietotarpeisiin. Osana alueellista yhteistyötä kehitettävät tietokannat mahdollistavat tietopyyntöihin vastaamisen alueellisella tasolla.

Loppukäyttäjänäkökulma: Tiedon loppukäyttäjien ja hallinnoijien ottaminen mukaan tiedonkeruun suunnitteluun varmistaa sen, että kerätään vain sellaista tietoa, jolle on tulevaisuudessa käyttöä. Tiedonkeruussa kerättyä dataa hyödyntävät useat eri tahot, ja usein esim. ICESin eri työryhmien esittämiä tietotarpeita ei ole priorisoitu. Tuomalla keskeiset loppukäyttäjät mukaan alueellisten suunnitteluelinten työhön voidaan edistää sitä, että resurssit käytetään kulloinkin tarpeellisimman tiedon keräämiseen. Toimialoja koskevia eri hallinnonalan rekistereitä voitaisiin yhdistää, mikä helpottaisi yrityksiin kohdistuvaa byrokratiaa. Tämä helpottaisi myös tutkimuslaitosten ja viranomaisten tiedon hyödyntämistä, kun samaa toimialaa, esimerkiksi vesiviljelyä, koskevat tiedot olisivat samassa rekisterissä.

	<p><i>Yksityisen ja julkisen sektorin kumppanuus:</i> Yhteistyö yksityisen sektorin kanssa tehostaa tiedontuotantoa. Joukkoistaminen tuo uusia mahdollisuuksia, esimerkiksi kalastajien omaa näytteenottoa voidaan laajentaa. Yhteistyö kasvattaa myös luottamusta toimijoiden välillä.</p> <p><i>Biologisten ja taloudellisten tietojen yhdistäminen:</i> Kalatalouden tiedonkeruussa kerätään sekä biologista että taloudellista tietoa. Näiden tietojen yhdistäminen on tulevaisuudessa mahdollisuus ja toisaalta välttämättömyys ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kalastuksen edistämiseksi.</p> <p>Valvonta: <i>Digitalisaatio ja muu teknologinen kehitys:</i> Digitalisaation mahdollisuuksien tehokas hyödyntäminen monimutkaistuvassa tehtäväkentässä. Teknologia on yhä helpommin sovellettavissa valvontaan ja nykyään hyödynnetään jo mm. lennokkeja ja satelliittivalvontaa. Automatisaatio sekä elinkeinossa että hallinnossa voi parantaa kustannustehokkuutta. Elinkeinojen omien tietojärjestelmien kehittyminen tukee myös valvonnan tehtävien tehokasta hoitamista.</p> <p><i>Valvonnan tunnettuuden parantaminen ja tehokas viestintä:</i> Viestimällä suurelle yleisölle ja päätöksentekijöille YKP-valvonnan roolista vesiluonnonvarojen kestävä käytön turvaamisessa ja kotimaisen kalan saatavuuden varmistamisessa valvonnan yhteiskunnallinen tunnettuus paranee, mikä edesauttaa myös valvontaresurssien turvaamisessa. Tiedottamalla oikea-aikaisesti ja kattavasti toimijoille tulevista muutoksista lainsäädännössä voidaan vähentää väärinymmärryksistä johtuvia rikkeitä sekä vahvistaa sääntöjen noudattamisen kulttuuria. Viestinnässä käytetään eri kanavia monipuolisesti: tiedotteet, blogit, tiedotus- ja koulutusilaisuudet, valvontaviranomaisten Internet-sivut, paikalliset toimintaryhmät, elinkeinon järjestöt ja julkaisut.</p>
Uhat	<p>Kalastus:</p> <p><i>Hylkeet ja merimetsot:</i> Itämeren alueella lisääntyneet hyljekannat aiheuttavat taloudellisia tappioita ammattikalastukselle ja etenkin pienimuotoiselle rannikkokalastukselle. Hylkeet rikkovat kalastusvälineitä, syövät saaliskaloja ja vaikeuttavat monin muoin tavoin kalastusta. Lisääntyvä hyljekanta voi myös johtaa siihen, että hylkeitä jää enenevästi kalastuksen sivusaaliiksi. Monin paikoin kalastus on hylkeiden takia siirtynyt lähemmäs ranta-alueita ja joutuu siellä kilpailemaan entistä enemmän vesien muiden käyttömuotojen kanssa. Hyljekannan tehokas säätely on vaikeaa, ja hylkeet ovat pysyvä osa meriluontoa. Myös merimetsokannat ovat runsastuneet nopeasti ja niiden vaikutus tuntuu merialueen lisäksi myös sisävesillä. Merimetsojen ammattikalastukselle aiheuttamista haitoista on erilaisia näkemyksiä, mikä aiheuttaa ristiriitoja kalastajien ja luonnonsuojelun välillä ja vaikeuttaa ongelmien tehokasta hallintaa.</p> <p><i>Itämeren tila, sisävesien haavoittuvuus ja ilmastonmuutos:</i> Hyvä veden laatu on ammattikalastuksen tärkeä edellytys. Itämeri ja sisävedet ovat haavoittuvia ekosysteemejä, jotka ovat herkkiä pilaantumiselle ja rehevöitymiselle.</p>

Ilmastonmuutoksen aiheuttamat sään ääri-ilmiöt, lumettomat ja sateiset talvet sekä vesien lämpötilan nousu vaikuttavat heikentävästi jo ennestään herkässä tilassa olleeseen Itämereen. Talviaikainen sademäärä ja jokivesien valuman mukana tuleva ravinnekuormitus Itämereen kasvavat, mikä pahentaa rannikon rehevöitymistilannetta, heikentää pohjan hapettomuutta sekä alentaa meriveden suolapitoisuutta. Myös sisävesiä uhkaa rehevöityminen ja lämpeneminen, ja maankäytön muutokset voivat osaltaan aiheuttaa ravinnepitoisuuksien kasvua. Talvien leudontumisen myötä jääpeite vähenee ja jääpeiteaika lyhenee, jolloin talvikalastuskausi lyhenee ja kelirikkoajat pidentyvät. Rannikolla hylkeet vaikeuttavat kalastusta, kun pyyntialueet eivät ole jäässä. Ilmaston lämpeneminen haittaa etenkin kylmän veden lajien kuten lohen ja siian menestymistä. Jäätömät talvet voivat heikentää myös kalojen mädin selviytymistä ja siten heikentää kalakantoja. Ilmastonmuutos voi myös kiihdyttää vieraslajien leviämistä. Uudeksi uhaksi on noussut muovirooskaantuminen.

Kalasadamien poistuminen kalastuskäytöstä: Kuntatalouden heikkeneminen vähentää kuntien mahdollisuutta rahoittaa julkisia kalasatamia. Uusien kalasadamien rahoittaminen ei ole ohjelmasta mahdollista. Satamaverkoston heikentyminen uhkaa logistiikan toimivuutta ja siten hyvälaatuisen kalan saamista koti- ja vientimarkkinoille. Erityisesti pienten saaliiden saattaminen markkinoille vaikeutuu satamaverkoston harventuessa. Myös edellytykset toimijoiden alueelliselle yhteistyölle heikentyvät, jos satamia poistuu käytöstä.

Sääntelyn lisääntyminen ja monimutkaistuminen: Useat eri hallinnonalat kehittävät sääntelyään omista lähtökohdistaan. Uudet säännöt ovat yleensä lisätaakka elinkeinon harjoittamiselle. Pahimmillaan säännöt voivat estää jonkin toiminnan kokonaan tai tehdä siitä erittäin hankalaa tai kallista.

Kalakantojen elinvoimaisuuden heikentyminen: Kalakantojen heikentyminen on uhka kalatalouden ja ympäristönsuojelun näkökulmasta. Keskisen Itämeren silakkakanta on heikentynyt ja sillä voi olla vaikutusta myös Suomen kalastuslaivaston toimintaan. Itämeren turskakannan tila on voimakkaasti heikentynyt, mutta suomalaiset kalastusalukset eivät juurikaan kalasta kohdennetusti turskaa. On mahdollista, että ilmastonmuutoksen tai rehevöitymisen seurauksena sama kehityssuunta voi tapahtua myös muilla Itämeren alueilla. Uhkatekijöitä ovat erityisesti elinympäristömuutokset, kuten rehevöityminen, vesien lämpeneminen, jokien samentuminen, patoaminen ja muu vesirakentaminen sekä kaivosteollisuus. Myös kalavarojen tilaan nähden liian voimakas kalastus on uhka. Loiset ja vieraslajit uhkaavat kalakantoja. Osa vieraslajeista pystyy leviämään ja lisääntymään luonnon ympäristöissä ja kilpailemaan alkuperäisen lajiston kanssa aiheuttaen jopa paikallisten alkuperäislajien häviämistä. Tämä voi aiheuttaa haittaa Suomen vesiluonnolle ja siihen liittyville elinkeinoille.

Silakan rehu- ja vientikysynnän heikkeneminen: Turkistalouden heikentyminen on vähentänyt pakastetun rehukalan kysyntää kotimaassa ja viennissä. Turkistalouden kysynnän vähentyminen on vaikeuttanut kalateollisuuden sivuvirtojen hyödyntämistä.

Silakan dioksiinirajojen kiristyminen EU-tasolla: Silakan dioksiinipitoisuuden raja-arvojen kiristyminen EU-tasolla vaikeuttaisi silakan elintarvikekäytön ja viennin kasvua. Myös EU-lainsäädännön laajentuminen esim. PFAS-yhdisteisiin, joiden pitoisuudet erityisesti silakassa saattavat olla vielä nousussa, voivat tuoda uusia haasteita silakan elintarvikekäytölle ja viennille.

Ulkoisten tekijöiden vaikutukset kalan kysyntään ja toimialan hintakilpailukykyyn: Koronaepidemia osoitti, kuinka ulkoinen tekijä voi nopeasti romahduttaa kalan kysynnän jopa globaalisti. Toisaalta yritykset pystyivät sopeutumaan muuttuneeseen tilanteeseen suhteellisen nopeasti. Kalan maailmanmarkkinat vaikuttavat kotimaisen kalan tuottajahintoihin. Maailmanmarkkinahintojen laskiessa kotimaisen tuotannon on vaikea kilpailla hinnalla suurten tuottajamaiden tuontia vastaan.

Työvoiman heikentyvä saatavuus: Kalastukseen on erityisesti Etelä-Suomessa ollut vaikea saada työvoimaa. Luonnonkalaa jalostavilla kalastusyrittäjillä on myös ollut maataloutta vaikeampaa saada palkata ulkomaista työvoimaa.

Tiedonkeruu:

Muuttuvat tukikelpoisuussäännöt ja resurssien riittävyys: On mahdollista, että rahoitusinstrumentin vaihtuessa uudistuvat tukikelpoisuussäännöt muuttavat tiedonkeruun menettelytapoja. Tällöin aikasarjojen vertailukelpoisuus heikentyy. Myös liiallinen harmonisointi voi heikentää kerättävän tiedon laatua ja tiedontuotannon jatkuvuutta. Samanlainen vaikutus voi olla kansallisten tutkimuslaitosten toimintaedellytysten tai resursoinnin muutoksilla. Tähänastinen tiedonkeruun rahoitus on merkinnyt pysyvyyttä ja turvannut aikasarjojen jatkuvuuden. Kasvavat odotukset tiedonkeruulle ja hallitsemattomasti kasvavat tietopyynnöt voivat olla uhka, jos niihin vastaamiseen ei saada riittäviä resursseja.

Sivusaalis: sivusaalistietoa koskevat uudet tietotarpeet voivat aiheuttaa haasteita tiedonkeruun toteuttamiseen mm. resurssien riittävyyden ja lainsäädännön ajantasaisuuden näkökulmasta.

Yhteistyö kalastajien kanssa: Kalatalouden tiedonkeruu on jatkossakin erittäin riippuvaista yhteistyöstä kalastajien kanssa. Näin erityisesti Suomen rannikkokalastuksessa, jossa toimijoiden määrä on suuri, toimintayksiköt pieniä ja toiminta hajautettua. Yhteistyön määrää pyritään ohjelman puitteissa myös lisäämään, ja onnistuessaan se tarjoaa uusia mahdollisuuksia. Jotta yhteistyö kalastajien kanssa jatkuisi, on tiedonkeruuta pystyttävä jatkossakin tekemään niin, että kalastajat kokevat hyötyvänsä siitä, eivätkä miellä tiedonkeruuta ja tieteellistä toimintaa osaksi kalastuksen valvontaa. Luottamuksen ja maineen heikentyminen ovat uhka yhteistyölle.

Joustavuuden ja yhdenmukaisuuden välinen tasapaino: Tiedonkeruun menetelmien ja ohjeiden harmonisointi Euroopan tasolla on joissain tapauksissa liian pitkälle menevää. Olosuhteet ja kulttuuri esimerkiksi Itämerellä ja Välimerellä eivät aina mahdollista samankaltaisten käytäntöjen noudattamista.

	<p>Tasapaino ohjeistuksen yksityiskohtaisuuden ja toisaalta vertailukelpoisten aikasarjojen jatkuvuuden välillä on osin vielä löytymättä.</p> <p>Valvonta:</p> <p><i>Muutokset yritysten rakenteissa:</i> Kalastusalan yritysraenteessa ja toimintamalleissa tapahtuvat muutokset, erityisesti keskittyminen ja omistusten taustalla olevan kansainvälisen pääoman liikkeet, asettavat valvonnalle työmäärän kasvuna ilmeneviä haasteita.</p> <p><i>Muutokset valvonnan tehtävissä:</i> Vastuiden mahdollinen lisääntyminen vapaa-ajankalastuksen valvonnassa ja muiden toimialojen tehtävissä luo valvontaviranomaisille uusia haasteita, mikä edellyttää varautumista ja kykyä reagoida muutoksiin.</p> <p><i>Laajemmat toimintakentän muutokset:</i> Tulevaisuuteen liittyy epävarmuuksia myös kalastusmahdollisuuksien kehittymisen suhteen. Muutokset ilmastossa vaikuttavat avovesikauden pituuteen, myrskyisyyteen, lajikoostumukseen ja kalastusalueisiin. Yhteiskunnalliset muutokset heijastuvat vesien käyttöön, elämäntapoihin ja arvoihin. Nämä trendit lisäävät todennäköisesti YKP-valvonnalle kohdistuvia vaatimuksia ja uhkaavat resurssien riittävyyttä valvonnan ydintehtävissä.</p> <p><i>Osaaminen ja osaajat:</i> Digitalisaatio ja automatisoituminen saattaa vapauttaa sekä elinkeinossa että hallinnossa resursseja, mutta edellyttää myös uudenlaisia resursseja ja uutta osaamista.</p>
<p>SWOT-analyysin perusteella tunnistetut tarpeet</p>	<p>Kalastus:</p> <p>EMKRV-asetuksen 8 artiklan mukaan pienimuotoisen rannikkokalastuksen erityistarpeet on otettava huomioon kalastuksen tarpeiden tunnistamisessa. Suomen kalastuslaivastossa oli vuonna 2020 3 145 kalastusalusta. Avomerialuksia oli 43 ja pienimuotoisia, alle 12 metrin rannikkokalastusaluksia 3 102 eli noin 99 % laivastosta. Sisävesien kalastusaluksista ei ole virallista kalastusalusrekisteriä, mutta koko sisävesikalastus on luonteeltaan pienimuotoista. Tämän vuoksi ohjelman toimenpiteet hyödyttävät pääosin pienimuotoista rannikko- ja sisävesikalastusta. Ohjelmassa ei ole tunnistettu yhtään tarvetta, joka koskisi yksinomaan avomerikalastusta.</p> <p>SWOT-analyysin perusteella on tunnistettu erityisesti seuraavat tarpeet:</p> <p>- Uudistumiseen ja jatkuvaan kehittämiseen kannustavan toimintaympäristön luominen. On tarpeen helpottaa ja vauhdittaa yritysten omaa kehitystyötä keskeisten ongelmien ratkaisemiseksi ja kasvumahdollisuuksien hyödyntämiseksi. Tärkeää on tiivistää yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä, jotta toimialan keskeiset haasteet voidaan ratkaista sekä luoda ennustettavuutta toiminnan suunnittelulle ja investoinneille.</p>

- **Kalan korkea laatu.** Korkea laatu ja turvallisuus ovat edellytys kalatuotteiden arvon lisäämiselle ja erityisesti silakan ja vajaasti hyödynnettyjen kalojen elintarvikekäytön lisäämiselle. Edellyttää toimia koko arvoketjussa ja erityisesti vanhojen kalastusalueiden modernisointia.

- **Uusien innovaatioiden ja teknologioiden hyödyntäminen kalastuksessa.** Uudet teknologiat voivat parantaa kalastuksen kannattavuutta, ympäristökestävyyttä ja valikoivuutta.

- **Uusien kalastajien alalle tulon helpottaminen.** Rannikko- ja sisävesikalastuksessa kalastajien keski-ikä on korkea ja uusien kalastajien alalle tulo on keskeistä toimialan jatkuvuuden turvaamiseksi ja kotimaisen kalan saannin varmistamiseksi.

- **Hylkeiden ja muiden kalastukselle vahinkoja aiheuttavien eläinten sekä kalastajien rinnakkaiselon mahdollistaminen.** On tarpeen sekä kompensoida eläinten aiheuttamia haittoja että tukea toimia, joilla ehkäistään vahinkojen syntyminen. Myös uusia ratkaisuita on tarpeen kehittää yhteistyössä tutkimuksen kanssa.

- **Kalastamien ja purkupaikkojen riittävä kattavuus ja ajantasainen varustelu.** Suomen pitkä rannikko, laajat sisävedet ja pitkät etäisyydet edellyttävät kattavaa kalastama- ja purkupaikkaverkostoa. On myös tarpeen kehittää uusia ratkaisuja pienimuotoisen kalastuksen saaliiden maihin tuontiin ja ensikäden käsittelyyn (esim. mobiilit purkupaikkaratkaisut). Satamien varustelun kehittäminen on tarpeen myös kalan laadun, logistiikan ja arvon parantamiseksi sekä tehokkaan valvonnan varmistamiseksi. Aluksilta peräisin olevan jätteen vastaanottoa on tarpeen kehittää.

- **Kotimaisten kalojen, erityisesti silakan ja vajaasti hyödynnettyjen kalalajien, arvon lisääminen.** Kalansaaliin monipuolisempi hyödyntäminen ja jalostusarvon kasvattaminen lisäävät kotimaisen kalan kysyntää. Tämä voi vaikuttaa positiivisesti myös kalastajan saamaan hintaan. Särkikalojen kalastuksen kestävä lisääminen hyödyttää myös vesien tilaa.

- **Tiedon tuottaminen vajaasti hyödynnettyjen kalakantojen tilasta.** Vajaasti hyödynnettyjen kalojen hyödyntämien saattaa lisääntyä niin merkittäväksi, että se voi lisätä tarvetta niihin kohdistuvaan tiedonkeruuseen.

- **Pienimuotoisen kalastuksen kannattavuuden parantaminen.** Toiminnan monipuolistaminen, energiatehokkuuden kehittäminen sekä arvon ja jalostusasteen lisääminen korostuvat toiminnan kannattavuuden parantamisessa. Yrityksissä tarvitaan tukea myös osaamisen ja yhteistyön kehittämiseen.

- **Kaupalliseen kalastukseen soveltuvien alueiden ja lupien saaminen kalastuskäyttöön.** Suomen rannikkoalueet ja sisävedet ovat yksityisessä omistuksessa. Tietyillä alueilla on haasteita alueiden ja lupien saamisessa kaupalliseen kalastukseen.

- **Kalastustoiminnan sopeuttaminen ilmastonmuutokseen.** Ääreistyvät sääilmiöt edellyttävät kalastusalusten turvallisuuden lisäämistä. Lämpenevät talvet edellyttävät talvikalastuksen sopeuttamista. Ilmaston lämpeneminen vaikuttaa kalalajien menestymiseen.
- **Kalastuksen toimet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.** Moottoreiden vaihto energiatehokkaammaksi, kalastusalusten muut toimet energiatehokkuuden parantamiseksi sekä kalansaaliin logistiikan tehostamiseksi pienentävät kotimaisen pyydetyn kalan hiilijalanjälkeä.
- **Elinvoimaiset kalakannat.** Kalakantojen elinvoimaisuuden tukeminen edellyttää niiden elinympäristöjen säilyttämistä ja kunnostamista sekä kalavarojen hallinnointia.
- **Eläinten hyvinvoinnin kehittäminen.** Työtä ja tutkimusta kalojen hyvinvoinnin parantamiseksi tarvitaan edelleen.
- **Kalastukseen liittyvä vuoropuhelu sekä yleisen tietämyksen lisääminen kalastuksen ja kalan syönnin positiivisista vaikutuksista.** Viestinnän, vuoropuhelun ja sidosryhmäyhteistyön kehittyminen sekä tiedon parantaminen ristiriitaisista asioista. Tarpeeseen liittyviä toimia tuetaan erityistavoitteesta 2.2.
- **Kalastajien välisen yhteistyön kehittäminen.** Yhteistyön lisääminen voisi edistää esimerkiksi lähellä tuotetun kalan markkinoille saattamista ja nopeuttaa uusien ratkaisujen käyttöönottoa. Yhteistyön avulla voidaan vahvistaa markkina-asemaa esim. tuottajaorganisaatioiden avulla.
- **Elinikäinen oppiminen.** Kalastustoiminta vaatii monenlaista osaamista (esim. talous, ympäristöasiat, digitaaliset työkalut) ja sen jatkuvaa kehittämistä.
- **Varautuminen ulkoisiin sokkeihin.** Koronapandemia osoitti, että ulkoisen kriisin aikana toimiala tarvitsee tukea, koska yritysten omat puskurit ovat pieniä.
- **Vieraslajien pyynnin tehostaminen.** Vieraslajien (esim. täplärapu, mustatäplätokko, kyttyrälohi) tuotteistaminen ja markkinakysynnän lisääntyminen lisää vieraslajeihin kohdistuvaa pyyntipainetta markkinaehtoisesti ja parantaisi kotimaisten lajien tilannetta.

Tiedonkeruu:

Tiedonkeruun kansallisen ohjelman sisältöä joudutaan aika ajoin muuttamaan tiedonkeruuta tai kalavarojen hyödyntämistä ohjaavien säädösten tai tietotarpeiden muuttuessa tai toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten takia. Unionin monivuotinen ohjelma EU-MAP (sisältää Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2021/1168 sekä Komission delegoidun päätöksen (EU) 2021/1167)) velvoittaa Suomen keräämään määrätty tiedot 1.1.2022 alkaen. Lisäksi alueellisen yhteistyön puitteissa (RCG:t) voidaan

jäsenmaiden yksimielisellä päätöksellä määrittää tai muuttaa eräitä tiedonkeruovelvoitteita.

SWOT-analyysin perusteella on tunnistettu seuraavat, jo tiedossa olevat tarpeet:

- Datat tuottaminen merellä tapahtuvan kaupallisen kalastuksen osalta.

Tiedonkeruuohjelman keskeinen ydin on jatkossakin kiintiöityjen ja muiden kaupallisesti merkittävien kalakantojen (silakka, kilohaili, lohi, kuha, ahven, siika sekä Perämeren muikku) seurannan ja arvioinnin tarvitseman datan tuottaminen) ja kalakanta-arvioiden teko, kalavarojen hyödyntämisen seuranta sekä kalastusta kuvaavien taloustietojen keruu.

- Tiedonkeruu pienimuotoisesta rannikkokalastuksesta. Tiedonkeruussa on huomioitava kalastusmuodon erityispiirteet (esim. erilainen kustannusrakenne, alusten kokoluokka ml. talvikalastus jään päältä) verrattuna suuremman mittakaavan kaupalliseen kalastukseen. Samalla on otettava huomioon kalastajille tiedonkeruusta aiheutuva hallinnollinen taakka sekä kustannukset.

- Tiedonkeruu sivusaaliista. Tietotarve nykyistä tarkempaan sivusaaliin seurantaan on olemassa. Ohjelmakaudella 2021–2027 on seurattava tarkasti sivusaalistiedonkeruun kehitystarpeita ja varauduttava mahdollisiin muutoksiin. Sivusaaliin seuraaminen pienimuotoisessa rannikkokalastuksessa on erityisen haastavaa.

- Kalastuksen säätelyyn ja hallinointiin liittyviin uusiin tietotarpeisiin reagoiminen. Kalojen poisheittokieltoon myönnettyjen poikkeuksien mahdollinen muutos voisi aiheuttaa muutoksia lohenkalastukseen (rysäkalastajille myönnetty poikkeus poisheittokieltoon on määräaikainen).

- Tiedon tuottaminen vapaa-ajankalastuksesta. Tiedonkeruuta koskevan EU-lainsäädännön (EU-MAP) mukaan vapaa-ajankalastuksessa on kerättävä tietoa lohi-, meritaimen- ja ankerias- (käsittäen myös sisävedet) sekä turskasaaliista. Vapaa-ajan kalastusta koskevaa tiedonkeruuta voidaan myös tarkentaa alueellisesti RCG Baltic & NANSEA:ssa.

- Tiedon kerääminen vaelluskalakannoista. Kansalliseen ohjelmaan kuuluu tiedon kerääminen uhanalaista vaelluskalakannoista (meritaimen, ankerias ja osin lohi). Tuorein tiedonkeruuta koskeva EU-lainsäädäntö (EU-MAP) edellyttää aiempaa kattavampaa tiedonkeruuta vaelluskaloista. Vaelluskaloihin kohdistuvasta tiedonkeruusta voidaan päättää tarkemmin alueellisesti RCG Baltic & NANSEA:ssa.

- Kalanjalostuksen taloudellisten ja sosiaalisten tietojen kerääminen. Tuoreimmassa tiedonkeruuta koskevassa EU-lainsäädännössä (EU-MAP) kalanjalostuksen taloudellisten ja sosiaalisten muuttujien tiedonkeruu ei ole enää velvoitteena vuodesta 2022 lähtien, mutta kansallisella tasolla kalanjalostuksen talous-, työllisyys- ja tuotantotietoihin sekä raaka-ainekäyttöön liittyy edelleen tietotarpeita, ja tiedonkeruun jatkaminen on toivottavaa. Vesiviljelyn tiedonkeruuta koskeva velvoite säilyy ennallaan.

	<p>- Tietopyyntöihin vastaaminen. Luonnonvarakeskus vastaa vuosittain yli kymmeneen kalatalouden tiedonkeruuta koskevaan tietopyyntöön, jotka perustuvat lakisääteisiin velvoitteisiin ((EU) 2017/1004). Tähän tulee varata riittävät taloudelliset ja henkilöresurssit.</p> <p>- Kansainvälinen yhteistyö. Aktiivinen kansainvälinen osallistuminen edesauttaa tiedonkeruovelvoitteen täyttämistä, tehostaa tiedonkeruuta sekä mahdollistaa Suomen kalatalouden kansallisten erityispiirteiden huomioimisen kansainvälisessä päätöksenteossa.</p> <p>Valvonta: Valvonnassa on SWOT-analyysi perusteella tunnistettu seuraavat tarpeet:</p> <p>- Saaliiden oikean raportoinnin varmistaminen. Saaliiden oikean raportoinnin varmistamiseksi tarvitaan tukea vaakojen sekä punnitus- ja lajittelujärjestelmien hankintaan kalan purkamistoimintojen yhteyteen. Lisäksi on tarpeen kehittää, pilotoida ja ottaa käyttöön uusia teknisiä ratkaisuja saaliiden määrien ja koostumuksen valvontaan ja raportointiin.</p> <p>- Tietojärjestelmien kehitys. Tietojärjestelmien kehitystyössä on tarpeen uudistaa ilmoitussovelluksia ja tarkastusraportointia, tehostaa ja automatisoida tietojen analysointia ja riskienhallintaa sekä parantaa seuraamusjärjestelmän käytettävyyttä. Kalastuksenvalvojat tarvitsevat toimivat mobiilisovellukset kentällä tehtävän työn tehostamiseksi. EU-lainsäädännön uusien vaatimusten edellyttämät tietojärjestelmät tulee kehittää.</p> <p>- Osaamisen ja valmiuksien kehittäminen. Valvontaviranomaisten koulutusta ja kansainvälisen kokemuksen kerryttämistä tarvitaan. Valvontaa täytyy varautua kehittämään eri osa-alueilla, esim. viranomaisyhteistyö, saalissuhteiden ja sivusaaliiden seuranta tai moottoritehon valvonta.</p> <p>- Kaluston ja valvontalaitteiden hankinnat. Ohjelmassa on varauduttava ohjelmakauden aikana ilmeneviin tarpeisiin hankkia viranomaisten käyttöön kalustoa ja valvontalaitteita. Myös alan toimijoiden käytössä olevien valvontalaitteiden hankintaa on tarpeen tukea ohjelmasta (esim. VMS, eLogbook ja ilmoitussovellusten vaatimat laitteet).</p>
Perustelut valinnoille	<p>Erityistavoite 1.1. Taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävä kalastustoiminnan vahvistaminen</p> <p>Kalan kysyntä kasvaa Suomessa ja maailmalla jatkuvasti. Ilmasto-, lähiruoka- ja terveystrendit tukevat kotimaisen kalan käytön kasvua. Merialueen kalastuksen saalis oli vuonna 2019 noin 135 milj. kiloa ja arvoltaan noin 36 milj. euroa. Saalis koostuu pääosin silakasta ja kilohailista, ja troolikalastuksen osuus kokonaissaaliista on merkittävä. Merialueella oli noin 400 päätoimista ja noin 1800 sivutoimista kalastajaa.</p>

Silakan osuus merialueen kaupallisen kalastuksen kokonaissaaliista on noin 90 prosenttia ja arvosta 70 prosenttia. Muita tärkeitä saalislajeja ovat siika, kilohaili, kuha, ahven ja lohi. Oma jalostus lisää kannattavuutta. Ahvenen arvostus ja ahvenfileiden kysyntä ovat kasvussa ja vajaasti hyödynnetyistä särkikaloista tehdyille tuotteille on uusia kotimaisia ostajia. Valtaosa silakkasaaliista ja lähes koko kilohailisaalis käytetään rehuna.

Suomen kalastuslaivasto on jaettu avomerialusten ja rannikkoalusten kesken. Vuonna 2020 avomerialuksia oli yhteensä 43 kappaletta ja rannikkoalusksia 3 102 kappaletta. Laivaston kapasiteetti on pienentynyt jatkuvasti koko EU-jäsenyyden ajan ja on tällä hetkellä selvästi säädettyjen raja-arvojen alapuolella. Erityisesti pelagisten avomeritroolareiden määrä on alentunut voimakkaasti.

Suomi on noudattanut kalastuslaivastoa koskevia säännöksiä hyvin. Asetettuja kalastuskiintiöitä ei ole ylitetty 2000-luvulla. Vuodesta 2017 alkaen on sovellettu siirrettäviä käyttöoikeuksia ja toimijakohtaisia kalastuskiintiöitä koskevaa järjestelmää silakan, kilohailin ja lohen kalastuksessa.

Suomen kalastuslaivaston hyödyntämä Pohjanlahden silakka- ja kilohailikanta ovat tavoitetilassa. Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakkakanta on tavoitetilaa pienempi. Itäinen turskakanta on heikko, mutta sen merkitys kaupalliselle kalastukselle on marginaalinen. Kaupallisesti hyödynnetyt lohikannat eivät kaikki ole tavoitetilassa. Kalastuslaivaston hyödyntämät kiintiöimättömät kalakannat ovat pääosin paikallisia ja niiden tilasta ei ole tarkkaa tieteellistä arviota.

STECF:n taloudellisten indikaattoriarvojen perusteella Suomen laivasto oli vuonna 2018 tasapainossa kalastusmahdollisuuksien kanssa. Vain alle 10 metrin aluksilla oli taloudellisia haasteita. Taloudellisessa tarkastelussa tulee ottaa huomioon Suomen rannikkokalastuksen erityispiirteet. Suurella osalla pienimuotoisessa kalastuksessa kalastus muodostaa vain osan kokonaistuloista ja on luonteeltaan sivutulon lähde. Lisäksi rannikkokalastuksen pääsaalis tulee kiintiöimättömistä kalakannoista, joiden biologinen tila on kestävä. Näistä lähtökohdista arvioiden myös rannikkoalusten kannattavuus on hyväksyttävällä tasolla.

Sisävesikalastuksen saaliin määrä ja arvo ovat 2010-luvun alusta olleet kasvussa. Vuonna 2019 sisävesien kaupallisen kalastuksen saalis oli noin 6,4 miljoonaa kiloa ja sen arvo oli noin 17 miljoonaa euroa. Vuonna 2019 sisävesillä oli noin 300 päätoimista ja noin 1300 sivutoimista kalastajaa.

Muikku on koko kaupallisen kalastuksen arvoltaan toiseksi tärkein saaliskala. Seuraavaksi tärkeimpiä sisävesikalastuksen lajeja arvoltaan ovat kuha, ahven ja siika. Etenkin kuhasaaliit ovat viime vuosina kasvaneet. Sisävesikalalan kysyntä on vakaata ja hinnat ovat korkeat.

Kaupallinen kalastus toimii Suomessa kestäväällä tavalla ja kalastuksen valvonta on tehokasta. Kalastuksen kestävyydestä kertoo esimerkiksi silakan ja kilohailin kalastukselle myönnetty kestävä kalastuksen MSC-sertifikaatti. Osaa kalalajeista, kuten särkikaloja ja pientä muikkua, on hyödynnetty vajaasti

niiden kantojen tilaan nähden ja niiden elintarvikekäyttöä voidaan siten lisätä kestävästi. Särkikalvoja on hoitokalastettu vesistöjen tilan parantamiseksi. Kalastuksen lisääntyessä on huolehdittava, ettei muille lajeille aiheudu haittaa. Myös silakan elintarvikekäyttöä voidaan lisätä ilman, että saalismäärää tarvitsee kasvattaa, koska tällä hetkellä vain murto-osa silakkasaalista käytetään elintarvikkeena.

Seuraavaksi on tarkasteltu tarkemmin tunnistettuja tarpeita sekä perusteltu niiden mukaisten toimenpiteiden valintaa.

Uudistumiseen ja jatkuvaan kehittämiseen kannustavan toimintaympäristön luominen on tarpeen yritysten oman kehitystyön sekä yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyön helpottamiseksi ja vauhdittamiseksi. Yleishyödyllisellä ja yritysten omalla TKI-toiminnalla tuetaan alan uudistumista. Koulutus- ja neuvontahankkeilla tavoitellaan toimialan osaamistason nostoa ja yritysten kannattavuuden parantamista. Tähän liittyy myös *elinikäisen oppimisen* tarve: uudistuvalla alalla toimijoiden täytyy jatkuvasti kehittää omaa osaamistaan.

Ohjelmakaudella 2014–2020 käynnistettyä innovaatio-ohjelmien konseptia jatketaan. Väliarvioinnin perusteella innovaatio-ohjelmat ovat tuoneet uudenlaisen toimintatavan kalatalousalan TKI-toimintaan ja sen arvoitiin olleen perusteltu ja viisas askel alalla. Sen on arvioitu myös helpottavan toimialan verkottamista ja lähempää yhteistyötä.

Korkealaatuiset kalatuotteet ovat edellytys alan kasvulle. Tukea tarvitaan erityisesti vajaasti hyödynnettyjen lajien saamiseen entistä enemmän elintarvikekäyttöön sekä niiden elintarvikelaadun parantamiseen. Toistaiseksi silakan ja muiden vajaasti hyödynnettyjen kalojen laadussa on ollut vaihtelua.

Uusien innovaatioiden ja teknologioiden mahdollisuuksien hyödyntäminen kalastuksessa on tärkeää: Uudet teknologiat voivat parantaa kalastuksen kannattavuutta ja ympäristökestävyyttä. Esimerkiksi etämonitoroinnin ja automaation avulla kalastaja voi saada tiedon rysiin menneiden kalojen määrästä ja optimoida siten rysien kokemisen. Tämä myös vähentää turhia kalastusmatkoja ja pienentää hiilijalanjälkeä. Myös *kotimaisten kalojen, erityisesti silakan ja vajaasti hyödynnettyjen kalalajien, arvon lisääminen* liittyy oleellisesti uudistumiseen. Samaan kokonaisuuteen kuuluu *vieraslajien pyynnin tehostaminen*: haitallisten vieraslajien hyödyntämisen lisääminen tuo kalastajille uutta toimeentuloa ja hyödyttää samalla ympäristöä. Kalansaaliin arvon lisääminen esimerkiksi jalostusarvon lisäämisen, tuotekehityksen tai brändäyksen avulla lisää kotimaisen kalan kysyntää ja kalastajien kalasta saamaa hintaa.

Ohjelmasta pyritään ottamaan käyttöön rahoitusväline, jonka avulla helpotetaan erityisesti kalastusyrittäjien lainarahoituksen saantia.

Rannikko- ja sisävesikalastuksessa kalastajien keski-ikä on korkea ja *uusien kalastajien alalle tulon lisääminen* on keskeistä toimialan jatkuvuuden turvaamiseksi ja kotimaisen kalan saannin varmistamisen näkökulmasta. Kalastajien korkean keski-ikänsä ja nuorten vähäisen alalle rekrytoitumisen

seurauksena kalastajien määrä on puolittunut 2000-luvun alusta. Sivutoimisten kalastajien määrä on pysynyt vakaampana. Kalastuselinkeinon harjoittajista yli 90 prosenttia harjoittaa pienimuotoista ja monitoimista perheyrittämistä. Kalastus on sesonkiluonteista, minkä vuoksi toimeentulo on tyypillisesti hankittu useasta tulonlähteestä. Kalastajien määrä tulee lähivuosina vähenemään voimakkaasti, jollei uusia kalastajia tule. Kalastajien määrä on vähentynyt erityisesti rannikolla, kun taas sisävesillä kalastajien lukumäärä on kasvanut hitaasti. Uusien kalastajien tuloa alalle tuetaan kalastuksen kannattavuutta parantavilla toimilla ja alan keskeisten haasteiden ratkaisemisella. Lisäksi perustetaan aloitustukijärjestelmä aloittaville kalastajille. Myös käyttönotettavaksi suunniteltu rahoitusväline voi helpottaa erityisesti aloittavien kalastajien lainarahoituksen saantia. Terveysten ja turvallisuuden liittyvät investoinnit parantavat työskentelyolosuhteita ja lisäävät siten alan houkuttelevuutta.

Kalastamien ja purkupaikkojen riittävä kattavuus ja ajantasainen varustelu on tärkeä kaupallisen kalastuksen edellytys. Tarvitaan kustannustehokkaita, yritysten kannattavuutta ja työolosuhteita parantavia ratkaisuja kalan pyynnin ja saaliin käsittelyn sekä pakkaamisen ja logistiikan kehittämiseksi, jotta hitaat ja raskaat manuaaliset tuotantovaiheet vähenevät, kalan laatu paranee ja jotta pieniäkin kalaeria on mahdollista saada kannattavasti markkinoille. Satamien ja yhteiskäyttöisen infrastruktuurin säilyttämistä kalastuskäytössä ja niiden jatkuvaa kehittämistä tuetaan.

Pienimuotoisen kalastuksen kannattavuuden parantaminen on oleellista toimialan jatkuvuuden kannalta. Merialueen kalastuksen kannattavuus on vaihdellut voimakkaasti.

Kannattavuuden parantaminen edellyttää vanhan aluskannan kehittämistä, hylkeiltä ja merimetsoilta suojautumisen tehostamista, saaliin arvon lisäämistä sekä kalastustoiminnan tehostamista ja modernisointia. Myös uusia toimintatapoja ja yhteistyömalleja on tärkeää kehittää. Kalan pyynti- ja käsittelyprosesseja on kehitetty tutkimuksen ja kalastajien kumppanuusohjelmassa alan yritysten ja tutkimuksen yhteistyönä.

*Kalastukseen liittyvä rakentava vuoropuhelu sekä yleisen tietämyksen lisääminen kalastuksen ja kalan syönnin yhteiskunnallisista positiivisista vaikutuksista on tarpeen. Alan imagoa heikentää viestinnän ja yhteiskunnallisen keskustelun painottuminen ongelmiin ja ristiriitoihin. Sen vuoksi jatkuva kehitystyö alan ympäristövaikutusten vähentämiseksi ja *kalojen hyvinvoinnin* parantamiseksi on tärkeää. Tarvitaan panostusta yhteiskunnallisen keskustelun laajentamiseen toimialan kasvumahdollisuuksiin ja myönteisiin vaikutuksiin esimerkiksi ilmastolle, ympäristölle, kansanterveydelle ja taloudelle.*

Vuoropuhelua ja kehittämistoimia tarvitaan myös *kaupalliseen kalastukseen soveltuvien alueiden ja lupien saamiseen kalastuskäyttöön*. Suomessa kalastusoikeus kuuluu rannikolla ja sisävesillä vesialueen omistajalle, ja monilla kalastajilla ei ole omia vesialueita. Kalastusmahdollisuuksien vuokraaminen on monin paikoin osoittautunut vaikeaksi.

Kalastustoiminnan sopeuttaminen ilmastonmuutokseen sekä kalastuksen toimet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi korostuvat tulevaisuudessa Ilmastonmuutos ja rehevöityminen heikentävät vesien tilaa ja vaikuttavat vesiluonnonvaroihin. Vähäjäiset talvet yleistyvät, talvikalastuskausi lyhenee ja kelirikkoajat pitenevät. Tuulisuus on lisääntynyt, ja on koettu ennätyskellisen kuumia kesii ja lämpimiä syksyjä. Tämä on vaikuttanut kalakantoihin ja kalastukseen. Itämeren heikkoon tilaan ja ilmastonmuutoksen pyritään vastaamaan toisaalta ympäristötoimilla ja toisaalta tukemalla kalastuksen sopeutumista muuttuviin olosuhteisiin esimerkiksi alusten ja pyydysten kehittämällä.

Erityistavoite 1.2. Energiatehokkuuden lisääminen ja hiilidioksidipäästöjen vähentäminen

Tavoitteena on ilmastonmuutoksen hillitseminen tukemalla energiategokkaita ja ilmastoystävällisiä ratkaisuja kalastusaluksilla moottoreiden vaihtamisella sekä uudenlaisten ilmastoystävällisten energialähteiden hyödyntämisellä.

Toimilla vastataan kahteen tunnistettuun tarpeeseen: *pienimuotoisen kalastuksen kannattavuuden parantamiseen ja kalastuksen toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi*. Erityisen tärkeitä ovat innovaatiot ja investoinnit, joiden avulla toiminnan energiategokkuus parantuu esimerkiksi energiaa säästävien moottoreiden tai kalastusmenetelmien avulla. Hiilidioksidipäästöjen vähentämisen lisäksi energiategokkuus tukee myös kalastuksen kannattavuuden parantamisen tavoitetta.

Erityistavoite 1.3. Kalastustoiminnan pysyvä ja väliaikainen lopettaminen

Suomen laivastoraportin mukaan kalastuskapasiteetti on asetuksen 1380/2013 mukaisesti tasapainossa kalastusmahdollisuuksien kanssa eikä laivastossa esiinny ylikapasiteettia. Tämän vuoksi laivaston sopeuttamista pysyvän lopettamisen tuen avulla ei pidetä tarpeellisena.

Koronavirusepidemia osoitti, että kalastustoimintaa voi olla tarpeen sopeuttaa *ulkoisten sokkien* seurauksena. Erityistavoite sisällytetään ohjelmaan tällaisiin äkillisiin kriisitilanteisiin varautumiseksi. Rahoituksella on mahdollista lievittää paikallisia kriisejä. Tuen tarjoaminen laajemmalle kalastajajoukolle vaatisi rahoitussuunnitelman muutosta. Erityistavoitetta ei käytetä kalastuksen säätelyssä.

Erityistavoite 1.6. Vesiympäristön biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelun ja ennallistamisen edistäminen

Tavoitteena on parantaa kalastuksen ympäristövaikutuksiin liittyvää tietoa ja osaamista, parantaa kalavarojen tilaa kunnostamalla kalojen elinympäristöjä sekä ratkoa hylkeiden ja muiden eläinten kalastukselle aiheuttamia ongelmia.

Kalastus ei saa vaarantaa ympäristön tilaa tai luonnon monimuotoisuutta, vaan kalastusmenetelmien tulee olla kestäviä ja *kalakantojen säilyä elinvoimaisina*. Tutkimus- ja kehitystoimia ja ympäristöyhteistyötä tarvitaan kalastuksen

ekologisen kestävyuden kehittämiseksi edelleen. Kalastusta säädellään tietoon perustuen, joten tiedon saatavuutta ja kattavuutta täytyy ylläpitää ja kehittää. Ympäristön tilan parantamiseksi tarvitaan myös ympäristökunnostuksia ja uudenlaisia rahoitusmalleja niiden tehostamiseksi. Kalastuksen ympäristö- ja ilmastovaikutusten vähentämiseksi tarvitaan uusien teknologioiden ja toimintatapojen kehittämistä ja käyttöönottoa liittyen esimerkiksi sivusaaliin vähentämiseen ja energiatehokkuuteen.

EU:n biodiversiteettistrategian mukaisesti huolehditaan siitä, että elinkeinotoiminta ei heikennä luonnon monimuotoisuutta ja että biologinen monimuotoisuus alkaa elpyä vuoteen 2030 mennessä. Tehokkaampien toimien tarve on sitäkin suurempi, kun ilmaston lämpeneminen pahentaa merkittävästi vesiekosysteemien biodiversiteetin vähenemistä. Strategian mukaan tarvitaan erityisesti kalojen tärkeiden kutu- ja kasvualueiden ennallistamista ja kalojen lisääntymisen kannalta tärkeiden alueiden tunnistamista ja suojelua. Merten osalta tavoitteena on suojella 30 % EU:n merialueiden pinta-alasta. Suomen osalta suojelutavoitetta tuetaan ensisijaisesti muista rahoituslähteistä, mutta EMKVR-rahoitusta voidaan suunnata suojelualueiden kalakantojen hoitoon ja käyttöön liittyviin hankkeisiin.

Kalakantojen ja luonnonympäristöjen elinvoimaisuus on myös keskeinen edellytys elinkeinokalastuksen jatkuvuudelle. Sen vuoksi ohjelman ympäristötoimien osalta tärkeää on kalavarojen ja vesiympäristön tilan parantaminen, mikä tukee myös heikossa tilassa olevia vaelluskalakantoja. Se edellyttää hyvää tietopohjaa, riittäviä resursseja, toimien vaikuttavuuden parantamista ja uusien rahoitusmallien käyttöönottoa, jotta myös yksityistä rahoitusta saadaan käyttöön aiempaa enemmän. Komission laatiman merialueanalyysin sekä EFCA:n ja ICES:n arvioiden (ml. 2021) mukaan kalojen poisheitto ei ole Suomen kalastuksessa ongelma. Suomen kansallinen lainsäädäntö velvoittaa kaupalliset kalastajat ilmoittamaan sivusaalit kattavasti ja tiukemmin kuin yhteisen kalastuspolitiikan säännökset. Vaikka tahattomia kalansaaliita ei juuri ole eikä laitonta poisheittoa esiinny, on tarpeen kehittää edelleen mm. pyydysten valikoivuutta, jotta kalastusta voidaan kohdentaa paremmin haluttuihin lajeihin ja kalakantojen lisääntymisen näkökulmasta riittävän suuriin yksilöihin, vähentää uhanalaisten kalalajien päätymistä saaliiksi sekä vähentää lintujen ja merinisäkkäiden jäämistä kalastuksen sivusaaliiksi. Suomen tiedonkeruuohjelmassa 2022–24 kalastuksen sivusaalistiedon keruuta tehostetaan (ks. tiedonkeruuosio), ja tarvittaessa valvontaan voidaan kohdentaa uusia toimenpiteitä esimerkiksi maihintuontivelvoitteen tai sivusaalisraportoinnin noudattamisen varmistamiseksi.

Hylkeet aiheuttavat vahinkoja etenkin pienimuotoiselle rannikkokalastukselle karkottamalla kaloja, syömällä saaliskaloja pyydyksistä ja rikkomalla pyydyksiä. Luonnonvarakeskuksen tekemien kalastajahaastatteluiden mukaan hylkeet ja merimetsot aiheuttavat vakavia ongelmia kalastuselinkeinon jatkuvuudelle. Vuonna 2019 kalastajien saalisraportoinnin yhteydessä ilmoittamien hylkeiden aiheuttamien saalisvahinkojen arvo oli 357 000 euroa. Kalastajahaastattelujen perusteella hylkeiden aiheuttamat kokonaisvahingot

ovat merkittävästi suurempia kuin kalastajien ilmoitusten perusteella lasketut suorat saalisvahingot.

Merimetso on levittäytynyt ja runsastunut Itämerellä. Suomessa se on levittäytynyt koko rannikolle ja sen vaikutus tuntuu myös sisävesillä. Vaikutuksen suuruudesta ei ole saavutettu yhteisymmärrystä ja aihe herättää ristiriitoja. Tavoitteena on kalastuksen ja vahinkoja aiheuttavien eläinten toimiva rinnakkaiselo, jossa kalastuksen kannattavuus paranee ja eläinten elinvoimaiset kannat turvataan. Hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamia taloudellisia vahinkoja pyritään vähentämään tutkimus- ja innovaatio toiminnan avulla sekä investoimalla saaliiden suojaukseen ja vahinkojen välttämiseen. Myös hylkeiden aiheuttamien vahinkojen kompensatioita jatketaan. Lisäksi vuoropuhelun lisääminen eri intressiryhmien välillä on tärkeää.

Kalojen hyvinvointia kehitetään toteuttamalla kalojen hyvinvointiohjelma yhteistyössä yritysten, tutkimuksen ja sidosryhmien kanssa. Tavoitteena on hyvinvoinnin jatkuva kehittäminen ja sitä koskevan tutkimustiedon lisääminen. Hyvinvointiohjelmassa tarkasteltavia kysymyksiä ovat kalastuksen osalta etenkin kalojen tainnutus ja pyyntimenetelmien kehittäminen hyvinvoinnin näkökulmasta. Myös EU:n Pelloilta pöytään -strategiassa korostetaan eläinten hyvinvoinnin tärkeyttä ja sen vaikutusta myös eläinten terveyteen ja elintarvikkeiden laatuun. Hyvinvoinnille ei vielä ole toimivia indikaattoreita ja mittareita, mutta niitä pyritään kehittämään osana ohjelmaa. Hyvinvoinnin kehittäminen vastaa myös monien kuluttajien toiveeseen eläinten eettisestä kohtelusta.

Erityistavoite 1.4. Tiedonkeruu:

Kalatalouden tiedonkeruuohjelman tavoitteena on EU-lainsäädännön edellyttämien tiedonkeruuvälvoitteiden täyttäminen yhteisen kalastuspolitiikan tueksi sekä tieteellisen tiedon ja neuvonannon tuottaminen kalataloutta koskevan päätöksenteon tueksi. EU-lainsäädäntö asettaa tiukat puitteet kalastuksesta ja vesiviljelystä kerättävällä biologiselle, tekniselle, sosioekonomiselle sekä ympäristötiedolle sekä niiden hallinnalle ja käytölle. Kattava tiedonkeruu tukee toimialan kestävyttä ja biodiversiteetista huolehtimista, sillä se tuottaa luotettavaa tietoa päätöksenteon pohjaksi sekä alan kasvun ja sen vaikutusten seuraamiseen. Tiedonkeruuta toteutetaan Suomen kansallisen työsuunnitelman mukaisesti.

Tiedonkeruussa on huomioitava myös kansalliset erityispiirteet ja tietotarpeet, jotta tietoa voidaan hyödyntää soveltuvin osin myös kansallisessa päätöksenteossa, kansallisen kalatalouspolitiikan arvioinnissa ja kalatalouden toimintaympäristön muutosten ennakoinnissa. Näitä kansalliseen etuun perustuvia tiedonkeruutoimia on esimerkiksi kalanjalostuksen taloudesta, tuotannosta ja sosiaalisista muuttujista kerättävä tieto.

Erityistavoite 1.4. Valvonta:

Valvonnan tavoitteena on tehokas ja yhteistyöhön perustuva järjestelmä, joka varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan velvoitteiden noudattamisen. Maa- ja metsätalousministeriö ja Ahvenanmaan maakunnan hallitus ovat vahvistaneet kansallisen valvontastrategian vuosille 2021-2027. Strategian valmistelu tehtiin yhteistyössä eri valvontaviranomaisten kanssa. Valmistelutyön aikana pyrittiin kartoittamaan tärkeimmät kehittämistarpeet ja ohjelmakauden aikana toteutettavat toimenpiteet valvonnan kustannustehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi. Rahoitettavaksi valitut toimet perustuvat ensisijaisesti tähän strategiaan.

Punnitusten järjestäminen satamissa on usein puutteellista, ja toiminnassa hyödynnetään pistokoe- ja valvontasuunnitelmia. Valvonnan parantaminen edellyttää, että punnitusjärjestelmiä rahoitetaan aktiivisesti yhä useampaan kalan purkupaikkaan *saaliiden oikean raportoinnin varmistamiseksi*. On tarpeen kehittää, pilotoida ja ottaa käyttöön esimerkiksi saaliiden punnituksiin ja toimijoiden etävalvontaan soveltuvia teknisiä ratkaisuja, jotka tehostavat valvontaa tai vähentävät ihmistyön tarvetta. Valvonnan työkalut suunnitellaan mahdollisuuksien mukaan niin, että ne hyödyttävät myös toimijoita.

Valvonnan rahoitusta tarvitaan *tietojärjestelmien kehittämiseen*.

Ohjelmakaudella 2014-2020 tehtiin keskusrekisterin kokonaisuudistus, mutta erityisesti ilmoitussovellukset ja tarkastusraportointi sekä osa valvonnan muista tietojärjestelmistä ovat elinkaarensa lopussa, ja ne on uudistettava. Tietojen analysointia ja riskienhallintaa on tehostettava ja automatisoitava, jotta valvonnan riskiperusteinen toteuttaminen onnistuu käytännössä hyvin. Myös seuraamusmenettelyn työvälineenä ja rikkomusrekisterinä palvelevan tietojärjestelmän käytettävyyttä ja raportointitoimintoja on parannettava. Tietojärjestelmien osalta on lisäksi varauduttava siihen, että EU:n lainsäädännön uudet velvoitteet vaativat järjestelmien kehittämistä edelleen.

Valvonnan kustannustehokkuuden parantaminen vaatii siirtymistä sähköisiin menettelyihin kaikissa toimijoiden ilmoituksissa ja digitaalisten työkalujen kehittämistä. Digitalisaatiota hyödynnetään myös viranomaistoiminnan tehostamisessa.

Muuttuva toimintaympäristö vaatii valvontaviranomaisten *osaamisen kehittämistä*. Valvontaviranomaisissa on koulutusvajetta, jonka korjaamisella voidaan lisätä ja parantaa tarkastuksia. Uusien säädösten voimaantulo vaatii viranomaisten kouluttamista ja resurssien varmistamista. Viranomaisten koulutus ja osallistuminen yhteisvalvontaan ja Euroopan kalastuksenvalvontaviraston koordinoimiin operaatioihin on tärkeää valvonnan yhdenmukaisuuden ja ammattitaitoisuuden varmistamiseksi.

Vaikka *valvonnassa käytettävä kalusto* on pääosin ajan tasalla ja riittävää, ohjelmassa on varauduttava siihen, että ohjelmakauden aikana voi nousta tarpeita kaluston modernisointiin. Myös alan toimijoiden käytössä olevien valvontalaitteiden (esim. VMS ja eLogbook) on oltava aina käyttökunnossa ja ajanmukaisia.

Toimintalinja 2: Kestävä vesiviljely sekä jalostus ja markkinat

Vahvuudet	<p>Vesiviljely:</p> <p><i>Korkea ympäristöosaaminen ja itämerirehu:</i> Ympäristösääntelyn ja tehostuneen rehunkäytön myötä vesiviljelyn ominaiskuormitus (ravinnekuormitus suhteessa kasvatettua kalakiloa kohti) on laskenut noin 70 % kahden viime vuosikymmenen aikana. Kuormituksen vähentyminen on tapahtunut erityisesti rehunkehityksen, kasvatustekniikoiden ja kalojen valintajalostuksen kehittämisen kautta. Merialueella uusi tuotanto on ohjattu ulkosaaristoon ja viljely-yksiköitä on yhdistetty, millä on ollut myönteisiä seurauksia sekä ympäristön että elinkeinon kannalta. Itämerirehu mahdollistaa ravinteiden kierrättämisen merialueen kasvatuksessa. Sisävesialueilla on investoitu uuteen kiertovesiteknologiaan.</p> <p><i>Monipuolinen tuotantoteknologia:</i> Suomessa toimii moneen erilaiseen tuotantotapaan perustuvia vesiviljelylaitoksia ja ne ovat sijoittuneet eri osiin maata. Kassikasvatusta on meressä, järvissä ja vähäisissä määrin joissakin joissa. Ruokakalaa tuotetaan myös maalla läpivirtausperiaatteella toimivissa laitoksissa ja suljetuissa kiertovesilaitoksissa. Monipuolinen tuotantorakenne antaa laajan pohjan alan kehittymiselle ja uusien innovaatioiden syntymiselle.</p> <p><i>Hyvä kalaterveystilanne viljelyssä:</i> Suomessa on esiintynyt vähän kalojen tauteja, ja hyvää kalaterveystilannetta voidaan pitää suomalaisen vesiviljelyn kilpailuetuna. Hyvä terveystilanne perustuu tautien ennaltaehkäisyyn erityisesti rokotteiden avulla sekä kalojen kontrolloituihin siirtoihin ja toimivaan kalaterveystarkkailuun. Hyvä kalaterveystilanne mahdollistaa poikasten viennin ulkomaille sekä kalaterveyteen liittyvän osaamisen viennin. Vaikka kalaterveystilanne on Suomessa hieman heikentynyt, se on edelleen globaalissa vertailussa hyvällä tasolla.</p> <p><i>Rakentava vuoropuhelu sidosryhmien välillä:</i> Kalatalouden ja erityisesti vesiviljelyn kehittäminen edellyttää ympäristö- ja elinkeinopolitiikan tavoitteiden yhteensovittamista. Ohjelmakaudella 2014–2020 ympäristö- ja elinkeinohallinnon sekä toimialan ja ympäristönsuojelun välinen rakentava vuoropuhelu on kehittynyt ja luottamus eri toimijoiden välillä on parantunut. Elinkeino toimintaympäristöä pystytään nykyään kehittämään eri osapuolten näkökulmat huomioon ottaen. Toimialan näkemyksen mukaan kehitys on ollut kuitenkin hidasta.</p> <p><i>Hyvä tutkimus- ja teknologiaosaaminen sekä yhteistyö elinkeinon ja tutkimuksen välillä:</i> Suomessa on tutkimuslaitoksia ja osaamiskeskuksia sekä yrityksiä, jotka panostavat kestäväan kasvuun ja uudistumiseen. Ohjelmakaudella 2014–2020 käynnistetyt innovaatio-ohjelmat sekä käyttöön otettu korotettu investointituki ovat lisänneet eri tutkimuslaitosten ja toimialan tavoitteellista yhteistyötä sekä aikaansaaneet orastavia</p>
-----------	--

	<p>innovaatioekosysteemejä erityisesti vesiviljelyn kasvun edistämiseen ja uusien korkean arvon tuotteiden kehittämiseen.</p> <p>Jalostus ja kauppa:</p> <p><i>Kotimaisten kalatuotteiden hyvä imago:</i> Kalatuotteet, erityisesti kotimaiset kalatuotteet, mielletään terveellisiksi, laadukkaiksi ja ympäristöystävällisiksi elintarvikkeiksi.</p> <p><i>Ilmastoystävällisyys ja ympäristömerkinnät:</i> lisääntyvä tietoisuus ruoan ilmasto- ja ympäristövaikutuksista suosii kestävästi tuotettuja ja sertifioituja kalatuotteita.</p> <p><i>Ammattimaisuus ja teknologinen osaaminen:</i> Kalakauppa ja kalanjalostus on ammattimaista toimintaa ja elintarviketurvallisuus on korkealla tasolla. Erityisesti lohikalojen jalostusosaaminen on Suomessa huippuluokkaa. Teknologinen osaaminen on myös korkealla tasolla.</p> <p><i>Logistiikka ja raaka-ainetuotanto:</i> Kaupan ja jalostuksen logistiikka on kehittyntä ja nykyaikaista, mikä takaa kylmäketjun toimivuuden ja luotettavuuden. Norjan vahva raaka-ainetuotanto ja sen läheisyys on suomalaiselle kalanjalostukselle ja kaupalle etu.</p> <p><i>Nopeat ja ketterät yritykset:</i> Jalostusyrietykset ovat reagoineet nopeasti uusiin kuluttajatreendeihin, kuten järvikalan kasvavaan kysyntään, ja kehittäneet uudenlaisia tuotteita markkinoille. Jalostajien kotimarkkinaosaaminen on vahva.</p>
Heikkoudet	<p>Vesiviljely:</p> <p><i>Pieni laitosten keskikoko ja ravinnepäästöt kassikasvatuksessa:</i> Merialueen tuotanto on hajallaan pienissä yksiköissä. Vaikka vesiviljelyn ravinnepäästöt ovat vähentyneet merkittävästi, ne aiheuttavat edelleen paikallista kuormitusta vesistöissä ja herättävät siksi ristiriitoja. Ravinnepäästöjen ja merialueen rehevöitymisen vuoksi kassikasvatukseen perustuvaa vesiviljelyä ei ole voitu lisätä merkittävästi esimerkiksi Ahvenanmaalla ja sisäsaaristossa.</p> <p><i>Suuret etäisyydet:</i> Pitkät välimatkat aiheuttavat suuria logistiikkakustannuksia.</p> <p><i>Ruokakalatuotannon yksipuolisuus:</i> Vahvasti yhteen lajiin nojautuva kalankasvatuserinkeino on haavoittuvainen. Markkinahäiriöt, kalataudit ja säätilavaihtelut johtavat ongelmiin helpommin kuin moneen lajiin perustuvassa elinkeinossa.</p> <p><i>Epätasa-arvoinen tilanne verrattuna muihin alkutuotannon muotoihin:</i> tukipolitiikka on erilaista kuin muilla alkutuotannon muodoilla. Kalankasvatuksen on toimittava täysin markkinalähtöisesti ja ilman suoria tuotantotukia.</p>

	<p><i>Koulutuksen ja kehittämisen tuen puute:</i> Kalatalouden perusopetusta on supistettu, mikä heikentää ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta. Alan nopea kehittyminen ja teknistyminen korostavat elinikäisen oppimisen merkitystä.</p> <p><i>Lupaprosessien heikko ennakoitavuus ja kannustamattomuus:</i> Tuotannon kehittäminen pitkällä tähtäimellä on vaikeaa, kun tulevia lupia ja niiden kokoa ei voi täysin ennakoida. Ennakoimattomat lupaprosessit eivät myöskään kannusta kehittämään toimintaa ja investoimaan. Uusien lupien hakemiseen liittyy epävarmuuksia erityisesti vaikutusten mallintamiseen ja hyväksyttävän muutoksen suuruuteen liittyen. Lisäksi epävarmuutta liittyy uusien ympäristötoimien soveltamiseen lupaharkinnassa. Tällaisia ovat mm. päästöperusteinen lupamalli sekä ravinnepäästöjä kompensoivien toimenpiteiden käyttö. Lupapolitiikan kiristyksen vaikkeuttaisivat uusien lupien saatavuutta ja olemassa olevan tuotannon kasvattamista.</p> <p><i>Ruokakalakasvatuksen heikko kannattavuus kiertovesitekniikalla:</i> Investoinnit kiertovesilaitoksiin ovat suuria ja kalliita, ja tuotantoa on ollut vaikea saada kannattavaksi. Kehittämisen- ja tutkimustyötä tarvitaan edelleen.</p> <p>Jalostus ja kauppa:</p> <p><i>Ammattimaisen työvoiman saatavuus:</i> Sekä jalostus että kauppa kärsivät ammattitaitoisen työvoiman puutteesta. Alalle suoraan valmistavaa koulutusta ei ole, vaan yritykset joutuvat kouluttamaan työntekijänsä itse.</p> <p><i>Kaupan voimakas keskittyminen:</i> Kala-alan yritysten markkina-asema on heikko suhteessa vähittäiskaupan keskusliikkeisiin. Lisäksi kaupan voimakas ketjuuntuminen vaikeuttaa pienien erien saamista myyntiin.</p> <p><i>Kotimaisen kalan tarjonnan sesonkiluonteisuus ja tarjonnan vähäisyys:</i> Kotimaisen kalan tarjonta on epätasaista ja ajoittain jopa vähäistä, mikä vaikuttaa investointihalukkuuteen ja alan kasvuhakuisuuteen.</p>
Mahdollisuudet	<p>Vesiviljely:</p> <p><i>Kalankasvatuksen globaali kasvu ja suomalaisen kirjolohen hyvä kysyntä:</i> Suomessa hallitaan hyvin kirjolohen kasvatus ja jalostus. Kirjolohen kysyntä kotimaassa kasvaa ja sen pohjalle voidaan myös jalostusteollisuudessa rakentaa entistä enemmän kotimaiseen kalaan keskittyvää tuotantoa. Kasvatettu suomalainen kirjolohi tunnustetaan nykyisin kestävästi tuotetuksi ja sen aiheuttama hiilijalanjälki on pieni. Kasvatetun kalan kysyntä kasvaa myös maailmanlaajuisesti, mikä tarjoaa vientimahdollisuuksia myös suomalaisille kestävästi tuotetuille tuotteille. Kasvatuksen erityisosaamiselle ja kestäväälle teknologialle on myös vientimahdollisuuksia. Kansainvälisen tutkimus- ja kehitystyön lisääntyminen tarjoaa uusia yhteistyömahdollisuuksia myös suomalaisille toimijoille.</p> <p><i>Lähiaruoka- ja ympäristötrendit:</i> Kasvava tietoisuus ilmasto- ja ympäristökysymyksistä lisää kotimaisen kalan kysyntää. Alan on mahdollista markkinoida itseään ympäristöasioiden osaamisella. Toiminnan laatua voi</p>

parantaa ja todentaa esimerkiksi hyväksytyjä laatu- ja ympäristöjärjestelmiä käyttöön ottamalla, ml. luomutuotanto. Kuluttajat ovat kiinnostuneita ympäristösertifikaateista. Kiertotalouden tärkeys on tunnustettu ja vesiviljelyllä on mahdollisuus profiloitua esimerkiksi ravinteiden kierrättäjänä lisäämällä itämerirehun käyttöä. Myös lähiruoka on trendikästä ja kysyttyä. Lähiruoan jatkojalostamiseen voidaan luoda lisäarvoa ja työpaikkoja. Eläinten hyvinvointi kiinnostaa kasvavaa kuluttajajoukkoa, ja siinä profiloituminen on eduksi. Myös elintarviketurvallisuuden korostuminen on mahdollisuus vesiviljelylle, joka tuottaa turvallista ja laadukasta ruokakalaa. Kotimaisten viljelytuotteiden brändäys tarvitsee koko arvoketjun yhteistyötä.

Uudet innovaatiot ja tuotantolajit vesiviljelyssä: Tutkimuslaitosten ja yritysten tekemä tutkimus- ja kehitystyö luo edellytyksiä uusien lajien tuottamiselle Suomessa. Esimerkiksi kiertovesiteknologia soveltuu monien eri lajien tuottamiseen hallittavissa olosuhteissa. Lisäksi uusia mahdollisuuksia on avomeriteknologian kehittämisessä ja integroitumisessa muuhun avomerialueella tapahtuvaan toimintaan. Samoin ravinteiden kierrättämiseen liittyvät innovaatiot, kuten itämerirehu, ravinnekompensoimallit ja päästöperusteinen lupamalli, tarjoavat uusia mahdollisuuksia tuotannon kestäväälle kasvattamiselle. Kiertotalousratkaisuiden kehittäminen ja esimerkiksi levänviljelyn tuomien mahdollisuuksien tutkiminen tukevat kasvumahdollisuuksia myös kalankasvatuksessa. Lisäksi energiatehokkuuteen ja uusiutuvaan energiaan liittyvät uudet ratkaisut voivat auttaa ympäristövaikutusten vähentämisessä.

Merialuesuunnittelu ja kaavoitus: Kansallisessa vesiviljelyn sijainninohjaussuunnitelmassa sekä merialuesuunnitelmassa on tunnustettu Manner-Suomen osalta vesialueet, jonne olemassa olevaa tuotantoa voidaan keskittää ja jonne uutta tuotantoa voidaan kestävästi ohjata. Suunnitelmassa on sovitettu yhteen eri intressien tarpeita. Ahvenanmaan lainsäädännössä on vesiviljelyn sijaintipaikkoja koskevia vaatimuksia. Vesiviljelylaitosten sijoittaminen merialueella paremmin viljelyyn soveltuviin paikkoihin saattaa mahdollistaa laitokseen kasvattamisen, mikä parantaa yritysten kannattavuutta. Toimialan näkemyksen mukaan suunnittelu ja kaavoitus voivat epäonnistuessaan olla myös uhkia.

Toimialan ulkopuolinen sijoituspääoma: Vesiviljelyn myönteiset tulevaisuudennäkymät houkuttelevat uusia sijoittajia ja pääomia, mikä parantaa edelleen alan kasvumahdollisuuksia.

Huoltovarmuus: Kotimainen kasvatettu kala on osa huoltovarmuutta, joka voi korostua aiempaa enemmän koronaviruksen jälkeisessä ajassa.

Lisääntyvä yleinen ymmärrys ja tietämys vesiviljelyalasta ja sen vaikutuksista: Kuluttajatutkimusten mukaan suomalaiset luulevat vesiviljelyn ympäristövaikutusten olevan suurempia kuin ne todellisuudessa ovat. Tutkimusten mukaan todenmukainen tieto ympäristövaikutuksista lisää vesiviljelyn hyväksyttävyyttä.

Kalojen hyvinvointiin kiinnitetään enemmän huomiota: Tietoisuus tuotantoeläinten oikeuksista ja hyvinvoinnista lisääntyy. Se voi olla vesiviljelyalalle mahdollisuus, jos alan hyvistä käytännöistä viestitään kuluttajille ja panostuksia kalojen hyvinvointiin jatketaan ja lisätään. Toisaalta yksittäinenkin epäonnistuminen kalojen hyvinvoinnin turvaamisessa voi heikentää alan mainetta.

Jalostus ja kauppa:

Kalan kysynnän kasvu Suomessa ja globaalisti: Kalan kysyntä on korkealla tasolla ja sen odotetaan maailmanlaajuisesti kasvavan. Kasvu tulee kohdistumaan erityisesti kasvatettuun kalaan, mikä on jalostuksen kannalta myönteistä kasvatetun kalan tasalaatuisuuden ja toimitusvarmuuden vuoksi. Tämä luo uusia mahdollisuuksia kalan kaupalle ja jalostukselle ja viennin kasvattamiselle. Suomalaisten elintarvikkeiden hyvä maine edistää viennin kasvua. Myös ekologisesti tuotetun ja sertifioidun kalan vientimarkkinoiden odotetaan kasvavan voimakkaasti etenkin Keski-Euroopan ja Aasian suurilla markkinoilla.

Ekologiset trendit, terveyshyödyt ja tuotekehitys: Ympäristö- ja ilmastotietoisuuden kasvu lisää kysyntää lihaa korvaaville proteiineille. Kalatuotteiden ilmastoystävällisyys luo hyvät edellytykset kysynnän kasvulle ja markkinoinnille. Myös tietoisuus kalan syönnin myönteisistä terveysvaikutuksista on lisääntynyt ja luo uutta kysyntää. Luonnonmukaisesti tuotettujen kalatuotteiden kysyntä kasvaa ja voi avata uusia kasvumahdollisuuksia.

Kalan käytön lisääntyminen ammattikeittiöissä: Kasvava tietoisuus kalan myönteisistä terveysvaikutuksista ja ympäristöystävällisyydestä kannustaa lisäämään kalan käyttöä myös ammattikeittiöissä. Suurkeittiöihin sopivien tuotteiden kehittäminen lisääisi kalan käytön mahdollisuuksia.

Tuote- ja teknologiakehitys: Uudet teknologiat tehostavat toimintaa ja mahdollistavat aiemmin vähän käytettyjen kalalajien ja pienten kalojen käytön lisäämisen jalostuksessa. Uudet tuotteet ja lajit lisäävät myös kuluttajien kiinnostusta. Lisäksi energiatehokkuuteen ja uusiutuvaan energiaan liittyvät uudet ratkaisut voivat auttaa ympäristövaikutusten vähentämisessä.

Sivuvirtojen hyödyntäminen: Erityisesti lohikaloiden jalostuksen kautta syntyvien tuotannon sivuvirtojen hyödyntämisen kehittyminen avaa uusia mahdollisuuksia.

Säilyvyyden ja laadun kehittäminen: Kalakaupan ongelmana on nopeasti pilaantuvien tuotteiden hävikki sekä kalatuotteiden hyvän laadun takaaminen. Uudet pakkausteknologiat ja säilytysratkaisut voivat vähentää hävikkiä sekä parantaa säilyvyyttä ja laatua.

Kaupan keskittyminen: Kaupan keskittyminen tehostaa logistiikkaa.

	<p><i>Luonnonkalan vierasainepitoisuuksien väheneminen:</i> Silakan dioksiinipitoisuuksien lasku on parantanut sen elintarvikekäytön mahdollisuuksia ja kysyntää.</p>
<p>Uhat</p>	<p>Vesiviljely:</p> <p><i>Hylkeet ja merimetsot:</i> Itämeren alueella voimakkaasti lisääntynyt hyljekanta aiheuttaa taloudellisia tappioita merialueen kalankasvatukselle rikkomalla kasvatuskasseja sekä vahingoittamalla ja tappamalla kaloja. Myös merimetsot ja muut suojellut linnut aiheuttavat taloudellisia tappioita.</p> <p><i>Itämeren ja sisävesien haavoittuvuus:</i> Hyvä veden laatu on vesiviljelyn keskeinen edellytys. Itämeri ja järvivesistöt ovat haavoittuvia ekosysteemejä, jotka ovat herkkiä pilaantumiselle ja rehevöitymiselle. Itämeren rehevöitymisongelman ohella mm. öljy- ja kemikaalikuljetukset ovat uhka merellä toimiville vesiviljelylaitoksille.</p> <p><i>Ilmastonmuutos:</i> Ilmastonmuutos nostaa vesien lämpötilaa, lisää poikkeuksellisia sääolosuhteita ja sään ääri-ilmiöitä sekä leväkukintoja. Nämä kaikki vaikuttavat vedenlaatuun, jonka säilyminen hyvänä on tärkeää kalankasvatukselle.</p> <p><i>Tuotannon julkisuuskuvan herkkyyks ja viestinnän ristiriitaisuus:</i> Mikäli alalta tulee kielteisiä uutisia, kuten kalojen hyvinvoinnista piittaamatonta kasvatusta, lääkkeiden käyttöä tai kalatautien leviämistä koskevia viestejä, saattaa tällä olla ainakin tilapäisiä kielteisiä vaikutuksia kysyntään. Eläinproteiinin tehotuotanto ja eläinten pitoon liittyvät olosuhteet, kuten ahtaat tilat ja virikkeettömyys, ovat herättäneet kasvavaa kritiikkiä kuluttajien keskuudessa. Kasvatetun kalan imago ei tässä mielessä ole yhtä hyvä kuin villikalan. Myös muiden eläinlajien kasvatukseen liittyvät mielikuvat esimerkiksi eläintaudeista tai eläinten turhasta lääkitsemisestä voivat vaikuttaa myös kasvatetun kalan kysyntään, vaikka ongelma ei koskisiakaan suomalaista kalankasvatusta.</p> <p><i>Kansainvälisen lohikaupan vaihtelut:</i> Lohen hinta kansainvälisessä kaupassa vaikuttaa suoraan suomalaisen kirjolohen kasvatuksen kannattavuuteen ja kilpailukykyyn. Hinnat voivat heilahdella nopeasti ja ennalta-arvaamattomasti, jolloin niihin reagoiminen on vaikeaa.</p> <p><i>Ulkoisten vaikutusten aiheuttamat markkinahäiriöt:</i> Koronavirusepidemia on osoittanut, että ulkoiset tapahtumat voivat vaikuttaa voimakkaasti ja äkillisesti kalan kysyntään ja sekoittaa markkinoita niin kotimaassa kuin globaalisti.</p> <p><i>Osaavan työvoiman heikentyvä saatavuus:</i> Vesiviljelyalan työtehtävät vaativat korkeatasoista osaamista eikä koulutustarjonta täysin vastaa tähän. Alan houkuttelevuus saattaa myös heikentyä, ellei se pysty kehittämään työolosuhteita ja turvallisuutta.</p>

	<p>Jalostus ja kauppa:</p> <p><i>Kotimaisen alkutuotannon taantuminen:</i> Nykyisen kalastajasukupolven ikääntyessä on olemassa riski, että kotimaisen kalan tuotanto taantuu, ellei alalle saada rekrytoitua uusia kalastajia. Toimijoiden vähentymisen myötä myös toimitusepävarmuus saattaa kasvaa. Tämä koskee erityisesti logistisia reuna-alueita. Myös vesiviljelyn toimintaedellytysten heikentyminen voi johtaa kotimaisen kalantuotannon taantumaa.</p> <p><i>Riippuvuus tuontiraaka-aineesta:</i> Kalakauppa ja kalan jalostus toimivat pitkälti tuodun kalan varassa. Suomalaisten ostamasta kalasta noin 80% on ulkomaista kalaa. Kotimaisen kalan heikko saatavuus johtuu osittain pyydetyn kotimaisen kalan tuotannon sesonkiluonteisuudesta ja toimitusepävarmuudesta sekä kotimaisen kasvatuksen rajallisesta volyyymista. Myös ruokakulttuuri on kehittynyt pitkälle prosessoitua kalaan suosivaan suuntaan ja sen vuoksi korostaa helposti prosessoitavien lohikalojen käyttöä.</p> <p><i>Kansainvälinen kilpailu:</i> Kiristyvää kansainvälinen kilpailu uhkaa suomalaista kalanjalostusta. Etenkin Baltian maiden alhaisempi kustannusrakenne tarjoaa niille kilpailuedun.</p> <p><i>Eriarvoisuus tukipolitiikassa suhteessa muihin aloihin ja maihin:</i> Kalanjalostus toimii Suomessa täysin markkinaperusteisesti, ilman suoria tuotantotukia.</p> <p><i>Eläinsuojeluasioihin liittyvät konfliktit:</i> Mahdolliset konfliktit voisivat haitata kalan hyvin kehittynyttä imagoa ja etenkin kasvatetun kalan kysyntää.</p> <p><i>Raaka-aineen hinnan voimakas vaihtelu:</i> Raaka-aineen hintojen nopea ja voimakas heilahtelu vaikeuttaa jalostusyritysten toimintaa ja tulevaisuuden ennakkointia liiketoiminnan kehittämisessä.</p> <p><i>Vietyjen kalaraaka-aineiden kysynnän väheneminen:</i> Esimerkiksi pakastetun silakan ja peratun kirjolohen kysyntä on vähentynyt. Turkistarhauksen väheneminen voi heikentää rehuksi sopivan kalaraaka-aineen kysyntää.</p> <p><i>Ulkoisten tekijöiden vaikutus kalan kysyntään:</i> Koronavirusepidemia osoitti, että ulkoiset tekijät voivat vaikuttaa nopeasti ja voimakkaasti kalan kysyntään niin kotimaassa kuin viennissäkin. Ulkoisiin shokkeihin varautuminen on vaikeaa ja niiden vaikutukset voivat olla merkittävät yritystoiminnan jatkuvuudelle.</p>
<p>SWOT-analyysin perusteella tunnistetut tarpeet</p>	<p>Vesiviljely:</p> <p>SWOT-analyysin perusteella on tunnistettu erityisesti seuraavat tarpeet:</p> <p>- Uudistumiseen ja jatkuvaan kehittämiseen kannustavan toimintaympäristön luominen. On tarpeen helpottaa ja vauhdittaa yritysten omaa kehitystyötä keskeisten ongelmien ratkaisemiseksi ja kasvumahdollisuuksien hyödyntämiseksi sekä alan monipuolistamiseksi. Tärkeää on myös tiivistää yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä, jotta</p>

toimialan keskeiset haasteet voidaan ratkaista sekä luoda ennustettavuutta toiminnan suunnittelulle ja investointien toteuttamiselle.

- **Kalan korkea laatu.** Korkea laatu on edellytys kalatuotteiden arvon lisäämiselle ja arvostuksen lisäämiselle. Edellyttää toimia koko arvoketjussa.

- **Uusien innovaatioiden ja teknologioiden hyödyntäminen yritystoiminnassa.** Uudet teknologiat, kuten kiertovesi- ja avomerikasvatus, ovat tärkeitä kestävän kasvun mahdollistamisessa. Digitaaliset työkalut voivat mahdollistaa mm. etäoperoinnin ja kalan käyttäytymiseen perustuvan ennakoinnin kalatautien tai toiminnan ohjauksessa.

- **Ympäristövaikutusten pienentäminen ja erityisesti ravinnekuormituksen alentaminen.** Jatkuvaa panostusta tarvitaan toimialan ympäristökestävyyden kehittämiseen kestävän kasvun aikaansaamiseksi ja tukemiseksi. Suomen sisävedet ja Itämeri ovat matalia ja herkkiä vesistöjä ja tämän vuoksi erityisesti ravinnekuormituksen vähentämiseen liittyvät toimet ovat tärkeitä.

- **Hylkeiden ja muiden vahinkoja aiheuttavien eläinten sekä vesiviljelyn rinnakkaiselon mahdollistaminen.** On tarpeen tukea toimia, joilla ehkäistään vahinkojen syntyminen.

- **Kannattavuuden parantaminen.** Viljeltävien lajien monipuolistaminen (uudet kalalajit, äyriäiset, levät ja simpukat), energiatehokkuuden kehittäminen, arvon ja jalostusasteen lisääminen, sertifikaatit tai luomutuotantoon siirtyminen sekä yhteistyön kehittäminen korostuvat toiminnan kannattavuuden parantamisessa. Yrityksissä tarvitaan tukea myös osaamisen ja yhteistyön kehittämiseen.

- **Sijainninohjauksen kehittäminen, uusien ympäristölupien saanti sekä riittävän laituskoon saavuttaminen.** Ympäristöluvituksessa tärkeää on luvituksen ennakoitavuuden parantaminen sekä vaikutusarviointimalleista ja työkaluista sopiminen. Sijainninohjauksen kehittäminen tiedon laatua parantamalla ja mallinnusmenetelmiä hyödyntäen ohjaa tuotannon ympäristön kannalta parhaille alueille. Lupajärjestelmän tulisi kannustaa toiminnan jatkuvaan kehittämiseen ja ympäristön kannalta hyödyllisten käytäntöjen ja innovaatioiden käyttöönottoon. Tämän vuoksi tiedon lisäämiseen toiminnan vaikutuksista ja vaikutusten seuraamiseksi tarvitaan systemaattisia panostuksia.

- **Vesiviljelytoiminnan sopeuttaminen ilmastonmuutokseen.** Ääreistyvät sääilmiöt edellyttävät ennakoivia toimia kasvatustoiminnan sopeuttamiseksi. On tarpeen kehittää viljelymenetelmiä, jotka kestävät lisääntyviä myrskyjä ja korkeampia lämpötiloja. Viljeltävien kalalajien ominaisuuksien on tarpeen kehittää sekä monipuolistaa lajivalikoimaa.

- **Vesiviljely-yritysten toimet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.** Uusiutuvan energian käytön lisääminen, energiatehokkuuden parantaminen sekä logistiikan tehostaminen pienentävät viljelyn kalan hiilijalanjälkeä.

- **Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kehittäminen.** Työtä ja tutkimusta kalojen hyvinvoinnin ja kalaterveyden jatkuvaksi parantamiseksi tarvitaan edelleen.

- **Vesiviljelyyn liittyvä rakentavan vuoropuhelu sekä yleisen tietämyksen lisääminen toimialan ja kalan syönnin yhteiskunnallisista positiivisista vaikutuksista.** Viestinnän, vuoropuhelun ja sidosryhmäyhteistyön kehittyminen sekä tiedon parantaminen ristiriitaisista asioista. Tavoitteena on rakentava ja ratkaisuhakuinen vuoropuhelu. Tarpeeseen liittyviä toimia tuetaan erityistavoitteesta 2.2.

- **Elinikäisen oppimisen kehittäminen ja osaavan työvoiman saatavuus.** Vesiviljelytoiminta vaatii monenlaista osaamista (esim. talous, ympäristöasiat, digitaaliset työkalut) ja sen jatkuvaa kehittämistä. Työvoiman saatavuuden parantaminen edellyttää alan koulutusta niin ammatillisella puolella kuin korkeakouluissakin. Myös viestintä toimialan mahdollisuuksista sekä työolojen ja turvallisuuden kehittäminen on tärkeää, koska ne lisäävät alan houkuttelevuutta.

Jalostus ja kauppa:

SWOT-analyysin perusteella on tunnistettu erityisesti seuraavat tarpeet:

- **Uudistumiseen ja jatkuvaan kehittämiseen kannustavan toimintaympäristön luominen.** On tarpeen helpottaa ja vauhdittaa yritysten omaa kehitystyötä keskeisten ongelmien ratkaisemiseksi ja kasvumahdollisuuksien hyödyntämiseksi. Tärkeää on myös tiivistää yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä, jotta toimialan keskeiset haasteet voidaan ratkaista sekä luoda ennustettavuutta toiminnan suunnittelulle ja investointien toteuttamiselle.

- **Kalan korkea laatu.** Korkea laatu on edellytys kalatuotteiden arvon lisäämiselle ja arvostuksen lisäämiselle. Laadun parantaminen edellyttää toimia koko arvoketjussa.

- **Uusien innovaatioiden ja teknologioiden hyödyntäminen yritystoiminnassa.** Uudet teknologiat voivat parantaa kannattavuutta ja toiminnan ympäristökestävyyttä ja mahdollistaa siten kestävä kasvun. Tarvitaan erityisesti uusia kalatuotteita, tuotantomenetelmiä ja uusia tapoja hyödyntää kalaa sekä jalostusteollisuuden sivuvirtoja. Näillä parannetaan toiminnan resurssitehokkuutta ja kannattavuutta sekä luodaan korkeampaa arvonlisää raaka-aineista kestäväällä tavalla.

- **Kansainvälistyminen.**

- **Toimet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.** Uusiutuvan energian käytön lisääminen, energiatehokkuuden parantaminen sekä logistiikan tehostaminen pienentävät viljellyn kalan hiilijalanjälkeä.

	<p>- Yleisen tietämyksen lisääminen toimialan ja kalan syönnin yhteiskunnallisista positiivisista vaikutuksista. Viestinnän, vuoropuhelun ja sidosryhmäyhteistyön kehittyminen sekä tiedon parantaminen ristiriitaisista asioista.</p> <p>- Elinikäinen oppiminen ja työvoiman saatavuus. Yritystoiminta vaatii monenlaista osaamista (esim. talous, ympäristöasiat, digitaaliset työkalut) ja sen jatkuvaa kehittämistä. Työvoiman saatavuuden parantaminen edellyttää alan koulutusta niin ammatillisella puolella kuin korkeakouluissakin. Myös viestintä toimialan mahdollisuuksista on tärkeää, koska se lisää alan houkuttelevuutta.</p>
Perustelut valinnoille	<p>Erityistavoite 2.1. Kestävän vesiviljelytoiminnan edistäminen</p> <p>Suomen ruokakalatuotanto on viime vuosina ollut 14 – 15 miljoonaa kiloa. Pääosa tuotettiin verkkokasseissa merellä. Sisävesilaitoksissa tuotettiin runsas kaksi miljoonaa kiloa. Kiertovesilaitoksissa tuotetaan runsas miljoona kiloa ruokakalaa. Pääosa tuotannosta ja sen arvosta on kirjolohta. Siika on seuraavaksi merkittävin laji. Vuonna 2019 ruokakalaa kasvatettiin Suomessa 15,3 miljoonaa kiloa ja ruokakalatuotannon arvo oli 69,8 miljoonaa euroa. Poikastuotannon arvo vuonna 2019 oli 19,6 miljoonaa euroa.</p> <p>Vesiviljelytuotannon arvo on viime vuosina vaihdellut johtuen lohien maailmanmarkkinahintojen voimakkaasta vaihtelusta. Myös toiminnan kannattavuus on vaihdellut voimakkaasti suhdanteiden mukaan. Vuoden 2015 jälkeen lohien maailmanmarkkinahinnat olivat pitkään poikkeuksellisen korkealla tasolla. Tämä on mahdollistanut tuloksellisen toiminnan ja luonut myös lisäuskoa uusiin kalliimpiin kasvatusteknologioihin.</p> <p>Erityistavoitteessa tavoitteena on vesiviljelyn kehityksen, osaamisen ja kestävän kasvun vauhdittaminen. Kalan kasvava kysyntä luo paljon kasvumahdollisuuksia vesiviljelylle. Vesistöjen hyvän tilan tavoitteiden saavuttaminen ei saa kuitenkaan vaarantua, vaan tuotannon kasvun on perustuttava ympäristön kannalta kestäviin ratkaisuihin. Suurimmat kasvumahdollisuudet ovat ulkosaaristoon ja avoimille merialueille sijoittuvassa merikasvatuksessa sekä korkean teknologian laitoksissa sisävesialueella. Tuotannon kasvu vaatii toimialan keskeisten haasteiden ratkaisemista ja alan jatkuvaa uudistumista. Toimialan ympäristövaikutuksia, kuten hiilijalanjälkeä ja ravinnekuormitusta, pyritään jatkuvasti pienentämään ja myös alan sopeutumista ilmaston ja ympäristön muutoksiin kehittämään. Kasvun aikaansaaminen vesiviljelyssä edellyttää erityisesti kiertovesituotannon kannattavuuden parantamista sekä merialueen tuotannossa ravinnepäästöjen hallintaa sekä jatkuvaa kehitystyötä ympäristövaikutusten edelleen pienentämiseksi.</p> <p><i>Uudistumiseen ja jatkuvaan kehittämiseen kannustavan toimintaympäristön luominen on tarpeen, jotta voidaan helpottaa ja vauhdittaa yritysten omaa kehitystyötä keskeisten ongelmien ratkaisemiseksi ja kasvumahdollisuuksien hyödyntämiseksi. Tärkeää on myös tiivistää yksityisen ja julkisen sektorin</i></p>

yhteistyötä, jotta toimialan keskeiset haasteet voidaan ratkaista sekä luoda ennustettavuutta toiminnan suunnittelulle ja investointien toteuttamiselle.

Keskiössä kestävä kasvun tavoittelussa on TKI-toiminnan tukeminen erityisesti vesiviljelyn innovaatio-ohjelman kautta. Ohjelmakaudella 2021-2027 jatketaan innovaatio-ohjelmamallia ja haetaan yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyönä ratkaisuja keskeisiin ongelmiin sekä meri- että kiertovesikasvatuspuolella kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön kautta. Lisäksi tuetaan yritysten omia TKI-hankkeita.

Vesiviljelytoiminta vaatii monenlaista osaamista (esim. talous, ympäristöasiat, digitaaliset työkalut) ja sen jatkuvaa kehittämistä. Sen vuoksi *elinikäisen oppimisen kehittäminen ja osaavan työvoiman saatavuus* ovat tärkeitä. Työvoiman saatavuus ja soveltuvan koulutuksen puute heikentävät etenkin tietyillä alueilla toimialan kasvumahdollisuuksia. Työvoiman saatavuuden parantaminen edellyttää alan koulutusta niin ammatillisella puolella kuin korkeakouluissakin. Lisäksi kehitetään ja otetaan käyttöön jatkuvan oppimisen välineitä. Myös viestintä toimialan mahdollisuuksista on tärkeää, koska se lisää alan houkuttelevuutta.

Kalan korkea laatu on edellytys kalatuotteiden arvon ja arvostuksen lisäämiselle. Kuluttajien kysyntä kohdistuu hyvälaatuiseen ja hyvänmakuiseen kalaan, jossa ei saa olla makuvirheitä. Laadun parantaminen edellyttää toimia koko arvoketjussa.

Uusien innovaatioiden ja teknologioiden hyödyntäminen yritystoiminnassa voi parantaa sekä kannattavuutta että ympäristökestävyyttä ja mahdollistaa siten kestävä kasvun. Esimerkiksi uudet digitaaliset työkalut, kuten konenäön soveltaminen, mahdollistavat toimintojen etäoperoinnin merialueella tai kalojen käyttäytymiseen perustuvan ennakkoinnin. Uudet innovaatiot voivat mahdollistaa myös sisävesillä nykyisten tuotantoyksiköiden tuotannon kasvun ympäristövaikutuksia lisäämättä. Tarvitaan yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä ja yritysten omia kasvu- ja ympäristöinvestointeja. Kehitystyötä ja investointeja tarvitaan myös viljeltävien kalalajien monipuolistamiseen sekä levien ja simpukoiden viljelyn käynnistymiseksi. Lisäksi voidaan luoda erilaisia yrityssymbiooseja ja kytkeä kokonaisuuteen esimerkiksi ravinteiden kierrätystä, energiantuotantoa ja kasvihuonetuotantoa.

Kiertovesikasvatus mahdollistaa ravinnekuormituksen merkittävän vähentämisen ja tuotannon järjestämisen markkinakysynnän mukaan. Kalan kasvatus kiertovesiympäristössä on kuitenkin osoittautunut haastavaksi. Veden ja kalan laadun hallinta on vaikeaa ja toimintaa on ollut toistaiseksi vaikea saada kannattavaksi. Merialueilla vesiviljelyn kannattavuus on puolestaan ollut hyvällä tasolla.

Kiertovesiviljely edellyttää suuria investointeja muun muassa tekniikkaan, myös ylläpitokustannukset esimerkiksi energian kulutuksen vuoksi ovat suuret. Tämän vuoksi menetelmä ei ole vielä ollut kilpailukykyinen massalajien kuten kirjolohen kasvatuksessa. Tähän asti kiertovesikasvatuksessa on Suomessa kasvatettu arvokkaampia lajeja kuten sampea, nieriää, siikaa ja kuhaa.

Maailmalla on esimerkkejä, joissa kierto-vesikasvatusta ja perinteistä verkkoallaskasvatusta käytetään rinnakkain. Suomella on kilpailijoihin verrattuna hyvä asema välttämättömien tuotantopanosten, kuten energian, saatavuudessa ja hinnassa. Meillä on lisäksi puhdasta makeaa vettä, sijoituspaikkoja viljelylaitoksille ja logistiikkamme toimii.

Vesiviljelyn kasvutavoitteiden saavuttaminen vaatii yritystoiminnan *kannattavuuden parantamista*. Tämä voi tarkoittaa viljeltävien lajien monipuolistamista (uudet kalalajit, äyriäiset, levät ja simpukat), energiatehokkuuden kehittämistä, arvon ja jalostusasteen lisäämistä, sertifikaatteja ja luomutuotantoon siirtymistä. Yrityksissä tarvitaan tukea myös osaamisen ja yhteistyön kehittämiseen.

Vaikka vesiviljely on ekologisesti tehokkain tapa tuottaa eläinproteiinia, sekin vaikuttaa luontoon. Kalankasvatuksen ravinnepäästöt voivat aiheuttaa paikallista rehevöitymistä. Suomen sisävedet ja Itämeri ovat matalia ja herkkiä vesistöjä ja tämän vuoksi erityisesti ravinnekuormituksen vähentämiseen liittyvät toimet ovat tärkeitä. *Ympäristövaikutusten pienentäminen ja erityisesti ravinnekuormituksen alentaminen* vaativat siksi jatkuvasti kehitystyötä ja panostuksia. Kokonaiskuormitus on kuitenkin vähentynyt noin 70 prosenttia 1990-luvun lopusta. Kalankasvatuksen osuus fosforikuormituksesta on runsaan prosentin ja typpikuormituksesta runsaan puoli prosenttia. Rehunkehitys on jatkossakin tärkeässä roolissa ympäristövaikutusten vähentämisessä: itämerirehun lisäksi tarvitaan esimerkiksi kasvi- tai hyönteisperäisten rehujen kehittämistä edelleen. Ruokakalan kasvatusta ohjataan kansallisella vesiviljelyn sijainninhajausuunnitelmalla ympäristön ja muiden toimintojen, kuten mökkeilyn, kannalta sopiville vesialueille. Lupaehtojen mukaan kalankasvatustuotanto ei saa vaarantaa vesien- ja merenhoidon ympäristötavoitteiden saavuttamista.

Hylkeiden ja muiden suojeltujen eläinten aiheuttamat vahingot vesiviljelylle ovat kasvaneet. Pääosa vahingoista aiheutuu siitä, että hylkeet tappavat ja vahingoittavat kaloja. Uusia innovaatioita ja investointeja vahinkojen estämiseen tarvitaan sekä vuoropuhelua eri intressiryhmien välillä ratkaisujen löytämiseksi.

Kasvutavoitteiden kannalta myös *sijainninhajauksen kehittäminen, uusien ympäristölupien saanti sekä riittävän laituskoon saavuttaminen* ovat oleellisia kysymyksiä. Ympäristöluvituksella varmistetaan vesiviljelytoiminnan kestävyys. Sen kehityksessä tärkeää on ennakoitavuuden parantaminen sekä vaikutusarviointimalleista ja työkaluista sopiminen – yrittäjät ovat kokeneet lupaprosessien olevan liian pitkiä ja vaikeasti ennakoitavia. Edistämällä yhteisten tavoitteiden ja ratkaisumallien etsimistä ympäristöhallinnon ja tutkimuksen kanssa edistetään myös vesiviljelyn luvituksen ennustettavuutta. Lupajärjestelmän tulisi kannustaa toiminnan jatkuvaan kehittämiseen ja ympäristön kannalta hyödyllisten käytäntöjen ja innovaatioiden käyttöönottoon. Esimerkkeinä tästä ovat päästöperusteinen lupa sekä erilaiset ravinnepäästöjä kompensoivat toimet. Tämän vuoksi tiedon lisäämiseen toiminnan vaikutuksista ja vaikutusten seuraamiseksi tarvitaan systemaattisia panostuksia.

Sijainninhjauksen kehittäminen sekä merialuesuunnittelu ovat tärkeässä roolissa vesiviljelylle sopivien alueiden osoittamisessa ja niiden saamisessa vesiviljelykäyttöön. Kalantuotantoa avomerelle ohjaavat myös muut yhteiskunnan toiminnot kuten vapaa-ajan käyttö ja vesiliikenne. Suomessa on laadittu Kansallinen vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelma, jonka mukaan kalantuotannon kasvualueet sijaitsevat pääosin ulkosaaristossa ja avoimilla merialueilla. Myös kansallisessa merialuesuunnitelmassa on tunnistettu vesiviljelyyn soveltuvia alueita. Sijainninhjaussuunnitelmassa ja muissa tutkimushankkeissa on paitsi tunnistettu sopivia tuotantoalueita myös arvioitu, kuinka suuria tuotantomääriä alueet kestävät, kun huomioon otetaan vesialueiden ekologia ja muu käyttö.

Suomessa merikasvatuslaitokset ovat sijainneet toistaiseksi välisaaristossa tai avomeren reunoilla, mutta osittain suojaisilla alueilla. Täysin avomerellä sijaitsevaa kalankasvatusta ollaan Suomessa vasta suunnittelemassa. Ensimmäinen uusi tuotantolupa merelle monen vuoden tauon jälkeen myönnettiin vuonna 2014 Selkämeren eteläosaan, sillä perusteella, että tuotantopaikka sijaitisi avoimella merialueella hyvissä virtausolosuhteissa. Yrittäjät ovat olleet kuitenkin kiinnostuneita kalankasvatuksesta myös täysin avoimilla merialueilla, kunhan sinne löydetään aluksi soveltuvat kustannustehokkaat tuotantotavat ja logistiset ratkaisut. Avomerikalankasvatuksen haasteena ovat erittäin vaikeat tuotanto-olosuhteet, kuten korkeat aallot. Kasvatuslaitteiden tulee kestää pahimmatkin olosuhteet, lisäksi veneiden ja muiden rakenteiden tulee olla turvallisia. Myös kalojen hyvinvointi tulee ottaa huomioon. Huoltoetäisyyden kasvaessa logistiikka on kalliimpaa ja siksi muun muassa tarvitaan erilaisia ruokintatekniikoita, jotka edellyttävät uudenlaisia tiedonsiirtoratkaisuja.

Suomessa erityishaasteina ovat talvi ja jää; käytännössä mitään tuotantolaitteistoa ei voi jättää pintaan sellaisille kasvatuspaikalle, jossa jäämassat liikkuvat, vaan ne on tuotava saariston suojaan syksyllä. Itämeren aallokko on myös terävämpää kuin valtamerien maininki. Kuten muidenkin elinkeinojen, myös vesiviljelytoiminnan täytyy *sopeutua ilmastonmuutokseen*. Ääreistyvät sääilmiöt edellyttävät ennakoivia toimia kasvatustoiminnan sopeuttamiseksi esimerkiksi talvimyrskyihin ja vesien lämpenemiseen. On tarpeen kehittää viljelymenetelmiä, jotka kestävät lisääntyviä myrskyjä ja korkeampia lämpötiloja. Viljeltävien kalalajien ominaisuuksien on tarpeen kehittää sekä monipuolistaa lajivalikoimaa. Lämpimät kesät edistävät kalatautien puhkeamista, mikä edellyttää jatkuvaa panostamista hyvän kalaterveystilanteen säilyttämiseen.

Lisäksi tarvitaan *vesiviljely-yritysten toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi*. Tällaisia toimia voivat olla esimerkiksi uusiutuvan energian käytön lisääminen, energiatehokkuuden parantaminen sekä logistiikan tehostaminen, sillä ne pienentävät viljellyn kalan hiilijalanjälkeä.

Kalojen *terveys ja hyvinvointi* ovat Suomessa hyvällä tasolla. Hyvä terveystilanne ja kalojen hyvinvointi ovat kriittinen menestystekijä alan kehittymiselle, ja niiden kehittämiseksi tarvitaan lisää tutkimustietoa, innovaatioita ja investointeja. Kalojen hyvinvointi on tärkeää paitsi eettisesti,

myös niiden laadun kannalta: kalojen kokema stressi heikentää niiden elintarvikelaatua. Virikekasvatuksella on tutkimuksissa havaittu olevan myönteisiä vaikutuksia kalojen terveyteen ja hyvinvointiin sekä selviytymiseen luonnossa istutuksen jälkeen. Tutkimus- ja kehityshankkeiden lisäksi tarvitaan myös hyvinvointiin liittyviä investointeja. Hyvinvointi- ja terveystieteiden huomioiminen on tärkeää niin eettisyyden, kalan laadun kuin kuluttajien hyväksynnän kannalta, mikä todetaan myös EU:n Pelloilta pöytään -strategiassa. Strategian tavoitteena on myös vesiviljelyssä käytettävien lääkkeiden tarpeen vähentäminen. Kalojen hyvinvointia kehitetään toteuttamalla kalojen hyvinvointiohjelma yhteistyössä yritysten, tutkimuksen ja sidosryhmien kanssa.

Vesiviljelyyn liittyvä rakentavan vuoropuhelu sekä yleisen tietämyksen lisääminen toimialan ja kalan syönnin yhteiskunnallisista positiivisista vaikutuksista ovat tarpeen. Tavoitteena on objektiivisen tiedon tuottaminen ja levittäminen sekä keskustelun lisääminen vesiviljelyn myönteisistä yhteiskunnallisista vaikutuksista. Tämä edellyttää viestintää ja sidosryhmäyhteistyön kehittämistä. Rakentavaa vuoropuhelua eri intressiryhmien ja viranomaistoimijoiden välillä lisätään, jotta alan haasteisiin löydettäisiin hyviä ja yhteiskunnallisesti hyväksyttäviä ratkaisumalleja. Tutkimustietoa kerätään, levitetään ja hyödynnetään.

Erityistavoite 2.2. Kalastus- ja vesiviljelytuotteiden kaupan pitämisen, laadun, lisäarvon ja jalostamisen edistäminen

Kalan kysyntä on 1980-luvun alusta lähes kaksinkertaistunut. 1980-luvun alussa puolet kalasta oli kotimaista, kun vuonna 2018 tuodun kalan osuus oli 80 %. Kasvatettujen lohikalojen osuus on puolet markkinoista. Tärkeimmät kauppakalat ovat lohi ja kirjolohi. Viime vuosina lohikalojen kysynnän kasvu on korkean hinnan vuoksi taittunut. Kotimainen vesiviljelytuotanto ja luonnonkalojen kysyntä on sen sijaan kääntynyt hienoiseen nousuun.

Vuonna 2018 Suomessa toimi 131 kalanjalostusyritystä ja jalostussektori työllisti noin 800 henkilöä. Kalanjalostuksen tuotot olivat noin 400 miljoonaa euroa. Toiminta on keskittynyt: lähes 90 prosenttia liikevaihdosta syntyi kymmenessä suurimmassa yrityksessä. Kalan tukkukaupan yrityksiä vuonna 2018 oli 52 kappaletta ja niiden tuotot yhteensä noin 330 miljoonaa euroa. Henkilötyövuosia tukkukaupan palveluksessa kertyi vajaat 600. Kalan vähittäiskaupan erikoistuneita yrityksiä oli 93 ja ne työllistivät noin 450 henkilötyövuoden verran. Vähittäiskaupparyitysten tuotot olivat yhteensä vajaat 120 miljoonaa euroa.

Kotimaisen kalan kysynnän kasvu luo mahdollisuuksia myös kaupalle ja jalostukselle. Kotimaisten kalatuotteiden hyvä imago, ilmastoystävällisyys ja vastuullisuusmerkinnät tukevat kysynnän kasvua. Erityisesti vajaasti hyödynnettyjen kalojen käytön lisääminen edellyttää tuotantomenetelmien ja uusien tuotteiden kehitystä sekä logistiikan ja laadunhallinnan kehittämistä.

Jalostus ja markkinointi ovat keskeisessä asemassa myös alkutuotannon kannalta, koska etenkin vajaasti hyödynnettyjen kalojen käytön lisääminen

edellyttää, että niille on kysyntää ja niitä on tarjolla kuluttajia kiinnostavassa muodossa. Jos kaupallista kysyntää ja jalostusmahdollisuuksia ei ole, ei kalastajienkaan kannata lisätä näiden lajien kalastusta. Etenkin kasvatettujen lohikalojen sekä vajaasti hyödynnettyjen kotimaisten kalojen, kuten silakan, kilohailin, kuoreen, särkikaloiden ja muikun, kestävään elintarvikekäyttöön liittyy paljon uutta potentiaalia, joka halutaan saada käyttöön. Kalan jalostuksessa ja kaupassa se edellyttää panostusta kansainvälistymiseen sekä tuotekehitystä, logistiikan, prosessien ja laadun hallinnan kehittämistä ja niihin liittyviä investointeja.

Uudistumiseen ja jatkuvaan kehittämiseen kannustavan toimintaympäristön luominen on tarpeen, jotta voidaan helpottaa ja vauhdittaa yritysten omaa kehitystyötä keskeisten ongelmien ratkaisemiseksi ja kasvumahdollisuuksien hyödyntämiseksi. Tärkeää on myös tiivistää yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä, jotta toimialan keskeiset haasteet voidaan ratkaista sekä luoda ennustettavuutta toiminnan suunnittelulle ja investointien toteuttamiselle. Tarvitaan myös yritysten omia, nopeita ja ketteriä tutkimus- ja kehityshankkeita.

Kalan korkea laatu on edellytys kalatuotteiden arvon lisäämiselle ja arvostuksen lisäämiselle. Laadun kehittäminen edellyttää toimia koko arvoketjussa. Vaikka kotimaisen kalan osuutta kulutuksesta pyritään lisäämään, myös tuontikalaa tarvitaan jalostuksen tarpeisiin sekä vientimarkkinoiden hyödyntämiseen. Kotimaisessa kalassa tuotantohuippujen tasaaminen on tärkeää, jotta kalaa riittää jalostuksen tarpeisiin ympäri vuoden. Käytettävän kalan tulee olla laadukasta ja säilyä hyvin, ja tämän varmistamiseksi tarvitaan kehittämistoimia.

Uusien innovaatioiden ja teknologioiden hyödyntäminen yritystoiminnassa on tärkeää alan kehittymisen kannalta. Uudet teknologiat voivat parantaa sekä kannattavuutta että ympäristökestävyyttä ja mahdollistaa siten kestävä kasvun. Jalostuksessa tarvitaan erityisesti panostuksia uusien kalatuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämiseen sekä tapoja hyödyntää kalaa sekä jalostusteollisuuden sivuvirtoja. Sivuvirroista voidaan kehittää korkean lisäarvon tuotteita: kalaöljyjä voidaan hyödyntää terveys- ja kosmetiikkatuotteissa ja kalan perkeitä lemmikkiruoissa. Tavoitteena on parantaa toiminnan resurssitehokkuutta ja kannattavuutta sekä luodaan korkeampaa arvonlisää raaka-aineista kestävällä tavalla. Tiedon hyödyntäminen koko arvoketjun toiminnan tehostamisessa sekä kuluttajille siirtyvän tiedon rikastamisessa voivat parantaa koko ketjun kannattavuutta sekä lisätä tuotteiden houkuttelevuutta ja arvoa.

Jalostuksen ja kalakaupan vahvuutena on ollut raaka-aineen vakaa saatavuus Norjasta. Se on myös tasannut kotimaisen tuotannon vaihteluita ja sesonkiloontoisuutta. Kotimaisen kalan käytön lisäämiseksi on kuitenkin tärkeää lisätä myös kotimaisen raaka-aineen osuutta. Se vaatii logistiikan, tuotteiden ja tuotantotapojen kehittämistä ja muutoksia myös alkutuotannossa. Pakkaamiseen liittyvien innovaatioiden tukeminen on tärkeää paitsi kotimaisen kalan käytön lisäämisen, myös toiminnan kestävyyskannalta. EU:n Pelloilta pöytäkirjan mukaisesti innovatiiviset ja kestävät pakkausratkaisut voivat

lisätä kestävyyttä säästämällä materiaaleja ja vähentämällä ruokahävikkiä. Ohjelmasta voidaan tukea etenkin jalostuksen tuotannollisia investointeja, joilla tähdätään tuotteiden arvon lisäämiseen tai laadun parantamiseen.

Kalan jalostus ei voi kasvaa pelkästään kotimarkkinoiden varassa, vaan tarvitaan myös *kansainvälistymistä*. Kasvu vaatii raaka-aineen saannin turvaamista, mikä voi tapahtua kotimaisen tuotannon tai tuonnin lisäämisen avulla. Kasvu on myös edellytys kilpailukyvyn säilyttämiselle kotimarkkinoilla, etteivät ne siirry ulkomaisten kilpailijoiden haltuun. Kasvu niin kotimarkkinoilla kuin kansainvälisestikin vaatii tuotannon tehostamiseen ja monipuolistamiseen liittyviä tehdasinvestointeja. Tuotekehitystä tarvitaan, jotta eri markkinoille sopivia tuotteita saadaan markkinoille. Markkinoilla menestyminen vaatii kykyä tuottaa kysytyjä tuotteita tehokkaasti ja riittävän suuressa mittakaavassa. Kansainvälistymiseen voidaan tarvita myös markkinaselvityksiä sekä osaamisen lisäämistä.

Toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi tarvitaan kaikilla kalatalouden sektoreilla. Jalostuksessa ja kaupassa ne voivat liittyä esimerkiksi uusiutuvan energian käytön lisäämiseen, energiatehokkuuden parantamiseen sekä logistiikan tehostamiseen.

Kalalla on kuluttajien silmissä hyvä maine, mutta edelleen tarvitaan *yleisen tietämyksen lisäämistä toimialan ja kalan syönnin yhteiskunnallisista positiivisista vaikutuksista*. Vaikka kalan terveysvaikutukset tunnetaan jo hyvin, lisätietoa tarvitaan esimerkiksi ilmasto- ja ympäristövaikutuksista sekä vajaan hyödynnettyjen kalojen käyttötavoista. Viestinnän, vuoropuhelun ja sidosryhmäyhteistyön kehittyminen sekä tiedon parantaminen ristiriitaisista asioista ovat tärkeitä. Viestinnän tulee olla avointa ja ratkaisuhakuista ja perustua tutkittuun tietoon.

Perinteiset luonnonkalat kuten silakka, muikku ja suomukalat kiinnostavat entistä enemmän kalanjalostajia, kalakauppiaita ja vähittäiskauppaa. Lähialueen luonnonkalat mielletään ympäristön, ilmaston ja työllisyyden kannalta kestäviksi valinnoiksi. Kalatukut ja kalanjalostajat ovat panostaneet luonnonkalan keräilyyn ja jalostukseen. Kalastajat jalostavat saalista entistä enemmän itse. Myös vajaan hyödynnettyjä särkikaloja jalostetaan ja tuotteille on syntynyt kysyntää. Kulutusrakenteet ovat muutoksessa, kun kaupunkilaistuneet suomalaiset tekevät ostovalintojaan. Kytkeä maaseudulle ja omaan kotitarve- ja virkistyskalastukseen ohenee, ja kalan ostokäyttäytyminen määräytyy perinteitä enemmän uusien arvojen perusteella. Kuluttajien arvostukset ja maailmankuva rakentuvat entistä enemmän sosiaalisesta mediasta saatujen vaikutteiden kuin perinteisen markkinointitoimien välityksellä.

Perinteisen markkinointiviestinnän lisäksi tarvitaan uudenlaisia tapoja lisätä kalan käyttöä. Esimerkiksi innovatiivisten hankintamenettelyjen, haastekilpailujen ja muiden uudenlaisten toimintatapojen kehittäminen on tarpeen kalan käytön lisäämiseksi. Kalan käyttöä voidaan lisätä tarjoamalla sitä enemmän ammattikeittiöissä, kuten kuntien ruokapalveluissa. Yhteistyötä

	<p>ammattikeittiöiden kanssa lisätään sopivien kalatuotteiden kehittämiseksi myös esimerkiksi kouluruokailuun ja työpaikkojen ravintoloihin.</p> <p>Osaamisen ja koulutuksen kehittäminen on tärkeää, jotta yritykset löytävät tarvitsemaansa työvoimaa ja jotta alan toimijat voivat myös jatkuvasti parantaa osaamistaan. Osaamista tarvitaan, jotta toimialan mahdollisuuksiin, kuten uusiin tuotteisiin ja sivuvirtojen käyttöön, voidaan tarttua tehokkaasti.</p> <p><i>Elinikäinen oppiminen ja työvoiman saatavuus</i> ovat tärkeitä yritystoiminnan kehittymisen kannalta ja toimintaympäristön muuttumisen vuoksi.</p> <p>Yritystoiminta vaatii monenlaista osaamista (esim. talous, ympäristöasiat, digitaaliset työkalut) ja sen jatkuvaa kehittämistä. Työvoiman saatavuuden parantaminen edellyttää alan koulutusta niin ammatillisella puolella kuin korkeakouluissakin. Myös viestintä toimialan mahdollisuuksista on tärkeää, koska se lisää alan houkuttelevuutta.</p>
--	---

Toimintalinja 3: kestävän sinisen talouden mahdollistaminen rannikko-, saari- ja sisämaa-alueilla sekä kalastus- ja vesiviljely-yhteisöjen kehittämisen edistäminen

Vahvuudet	<p><i>Alueellinen näkemys päätöksenteossa ja paikallisen kehittämisen kulttuuri:</i> Suomessa on vahvat paikallisen ja alueellisen päätöksenteon perinteet ja kulttuuri. Paikallinen kehittäminen ja leader-toimintatapa ovat tuttuja. Kalatalousryhmätoiminta käynnistyi Suomessa vuonna 2008, eli toiminnasta on jo pitkä kokemus. Toiminta on tuonut kuntia ja paikallisia intressiryhmiä lähemmäksi kalatalouden kehittämistä ja paikallinen toimintatase on havaittu hyväksi kalataloustoimijoiden ja intressiryhmien aktivoimisessa.</p> <p><i>Toiminnan joustavuus:</i> Kalatalouden paikallinen kehittäminen hyödyntää olemassa olevia rakenteita ja organisaatioita (paikalliset kehittämissyhdystykset ja Leader-ryhmät) hallintotehtävien hoitamiseen ja tätä kautta varsinaiseen aktivointitoimintaan ja neuvontaan kyetään keskittymään tehokkaasti. Pieninä paikallisina toimijoina ryhmien toiminta on joustavaa. Joustava toimintatapa auttaa myös sopeutumisessa toimintaympäristön mahdollisiin äkillisiin muutoksiin.</p> <p><i>Verkostoituminen ja verkostojen tuntemus:</i> Verkostoituminen oman toiminta-alueen toimijoiden kanssa on oleellista paikallisen kehittämisen kannalta. Pitkään toimineet toimintaryhmät ovat kehittäneet alueellisia verkostojaan ja tulleet tunnetuksi alueella. Ryhmät ovat lähellä kentän toimijoita ja tuntevat alueensa tarpeet kalatalouden kehittämisessä. Ryhmät ovat verkostoituneet myös keskenään ja toteuttaneet yhteishankkeita, jolloin alueiden väliset verkostot ovat kehittyneet ja ryhmien toimijat päässeet mukaan moniin kansallisiin verkostoihin. Ryhmät ovat verkostoituneet myös kansainvälisesti. Verkostomainen toiminta mahdollistaa kalatalouden monipuolisen kehittämisen.</p> <p><i>Osaaminen, kentän tuntemus ja tarpeiden tunnistaminen:</i> Hyvin oman toiminta-alueensa tuntevat ryhmät tietävät, millaisia paikallisia ja alueellisia</p>
-----------	--

	<p>erityistarpeita kalatalouden elinkeinoilla ja niiden kehittämällä on ja osaavat huomioida nämä tarpeet strategioissaan ja toiminnassaan.</p> <p><i>Eri työ- ja rahoitusvälineiden laaja-alainen hyödyntäminen:</i> Kalatalouden toimintaryhmillä on mahdollisuus edistää monirahastoisia hankkeita ja saada vipuvaikutusta kalatalouden kehittämiseen myös oman rahoituksen ulkopuolelta. Kalatalouden toimintaryhmät pystyvät ketterästi kokeilemaan uusia toimintamalleja ja työkaluja alueillaan.</p> <p><i>Kansainvälinen yhteistyö:</i> Ryhmät ovat verkostoituneet myös kansainvälisesti ja toteuttaneet kansainvälisiä hankkeita. Kansainvälinen yhteistyö on tärkeää erityisesti Itämeren alueella ja rajat ylittävien ongelmien ratkomisessa.</p>
Heikkoudet	<p><i>Hankehallintojen puute:</i> Kalatalouden hanketoimijoita on vähän, eivätkä käytettävissä olevat hallinnolliset resurssit aina vastaa kehittämishankkeiden hallinnollisia vaatimuksia.</p> <p><i>Pienimuotoiseen toimintaan liittyvät riskit ja haavoittuvuus:</i> Pienimuotoisessa toiminnassa yksittäisten henkilöiden vaikutus korostuu sekä hallinnossa että ryhmien toiminnassa ja asiat myös henkilöityvät helpommin. Henkilöstöresurssien vähäisyys tekee toiminnasta haavoittuvaista esimerkiksi sairastumisten osalta. Myös jääviyskysymykset ovat mahdollinen riski. Jotta konflikteilta vältetään, toiminnan pitää olla avointa ja mahdollisiin ristiriitatilanteisiin täytyy kyetä reagoimaan nopeasti.</p> <p><i>Henkilöresurssien vähyys:</i> Motivoituneita tekijöitä ja nuoria on vaikea saada mukaan jaoston ja hallituksen toimintaan. Jäsenten vaihtuvuus ei välttämättä ole riittävää toiminnan monipuolisen kehittymisen kannalta.</p> <p><i>Viestintä:</i> Resurssien vähäisyyden vuoksi yleinen tietoisuus ryhmien toiminnasta ja sen luomista mahdollisuuksista on jäänyt vielä osin vähäiseksi. Kalatalousryhmien toimintaa ei kaikilla alueilla tunneta riittävän hyvin. Viestintään on myös ollut vaikea löytää resursseja, mikä voi pahimmillaan haitata ryhmien toimintaa ja strategioiden toteuttamista.</p> <p><i>Yhteistyöhankkeiden byrokratia:</i> Alueiden välisiä ja kansainvälisiä yhteistyöhankkeita on ollut haastavaa toteuttaa, koska yhteistyöhankkeille ei ole ollut selviä pelisääntöjä. Ohjelmakaudella 2014–2020 yhteishankkeita on toteutettu eri tavoin, ja kaikissa on ollut haasteita: kehysirrot ryhmien välillä aiheuttavat hallinnollista työtä ja tuovat ongelmia hallinto- ja aktivointikustannusten 25 % enimmäismäärän kannalta. Erillisten tukipäätösten tekeminen yhteishankkeeseen osallistuville ryhmille on selkeyttänyt vastuukysymyksiä, mutta lisännyt ryhmien ja välittävien toimielimien hallinnollista työtä. Kansainvälisissä hankkeissa on jouduttu huomioimaan eri maiden erilaiset käytännöt yhteishankkeille.</p> <p><i>Vähäiset resurssit tekevät toiminnasta kapea-alaista:</i> Rajalliset taloudelliset ja henkilöresurssit ohjaavat helposti toimintaa keskittymään tiettyyn osa-alueeseen, kuten kalastukseen. Tällöin muut kalatalouden osa-alueet ja niihin liittyvät yhteistyömahdollisuudet jäävät hyödyntämättä. Myös yhteistyö muiden</p>

	toimialojen ja esimerkiksi ympäristöpuolen kanssa voi jäädä vähäiseksi, kun niihin ei riitä aikaa tai osaamista pienessä organisaatiossa.
Mahdollisuudet	<p><i>Kalatalouden yhteiskunnallisen merkityksen kasvu:</i> Tulevaisuuden ruokajärjestelmän ennustetaan sisältävän enemmän kalaa ja kasvikkunnan tuotteita ja vähemmän lihaa ja maitotuotteita. Kalaisa ruokavalio on tutkitusti ympäristöystävällinen ja terveellinen. Ilmasto- ja ympäristöystävällisen ruoan kysynnän kasvu luo kysyntää kotimaiselle kalalle. Myös lähellä tuotetun ruoan suosio on kasvussa. Tehokkaalla markkinoinnilla ja lähiruokabrändin luomisella pystytään parantamaan myös paikallisten kalatuotteiden kysyntää. Myös kalan terveellisyys kiinnostaa kuluttajia yhä enemmän. Paikalliset toimintaryhmät tuntevat alueensa hyvin ja voivat strategioissaan panostaa paikalliseen kestäväan kehitykseen niin taloudellisen, sosiaalisen kuin ympäristöllisenkin ulottuvuuden kautta. Kestävän kehityksen tavoitteet ohjaavat mm. monien kuntien ja yritysten toimintaa.</p> <p><i>Alueiden välinen ja kansainvälinen yhteistyö:</i> Yhteistyötä tehostamalla ja koordinoimalla saavutetaan synergiahyötyjä. Toimivan verkoston avulla alueelliset kalatalouden toimintaryhmät voivat jakaa kehittämistoimia toistensa kanssa ja suunnitella toimet ja hankkeet niin, että ne ovat siirrettävissä myös toisille alueille. Hyvien käytäntöjen jakaminen on mahdollisuus myös kansainvälisesti, etenkin Itämeren alueella.</p> <p><i>Digitalisaatio ja innovaatiot:</i> Digitalisaatio ja uudenlaisten toimintatapojen kehittäminen voivat paikata vähäisten henkilöresurssien aiheuttamia puutteita toiminnassa. Haja-asutusalueiden etäisyyksistä johtuvia korkeita kustannuksia voidaan pienentää uusien, kehittyvien digitaalisten ratkaisujen ansiosta. Myös viestintää voidaan tehostaa digitaalisin keinoin.</p>
Uhat	<i>Julkisen talouden heikentyminen:</i> Monilla alueilla kuntien vaikea taloustilanne rajoittaa niiden mahdollisuuksia sitoutua taloudellisesti kalaleader-toimintaan ja rahoittaa kalatalouden alueellisia toimia ja hankkeita.
SWOT-analyysin perusteella tunnistetut tarpeet	<p>Alueet kohtaavat erilaisia muutospaineita ja haasteita, joihin paikallisella kehittämisellä pyritään vastaamaan alueiden omien vahvuuksien, heikkouksien, mahdollisuuksien ja uhkien mukaisesti. Kalatalouden paikalliset toimintaryhmät tarkastelevat oman alueensa kehittämistarpeita paikallisissa strategioissa, joissa huomioidaan paikalliset erityispiirteet. Ohjelmassa tarkastellaan sellaisia tavoitteita ja tarpeita, jotka koskevat kaikkia ryhmiä, sekä sellaisten työkalujen kehittämistä ja käyttöä, joita ryhmät voivat toiminnassaan hyödyntää. Paikallisella kehittämisellä pyritään vastaamaan moniin haasteisiin ja mahdollisuuksiin, joita on tunnistettu toimintalinjoissa 1 ja 2. Tarkempi kalatalouden kehittämistä paikallistasolla koskeva analyysi tehdään kunkin ryhmän omassa strategiassa.</p> <p>Paikallisen kehittämisen toimintamallin SWOT-analyysin perusteella on tunnistettu erityisesti seuraavat tarpeet:</p> <p>- Paikallisiin tarpeisiin ja haasteisiin vastaaminen. Paikallisiin haasteisiin ja tarpeisiin vastaavan innovaatio- ja kehittämistoiminnan tukeminen on ryhmien</p>

	<p>toiminnassa keskeistä. Paikallisen kehittämisen kulttuuri, alueellinen näkemys sekä kentän ja tarpeiden tuntemus ovat tässä hyödyksi. Lisäksi monet globaalit ongelmat näkyvät eri alueilla eri tavoin.</p> <p>- Pienten resurssien vastapainoksi tarvitaan yhteistyötä ja uudenlaisia toimintatapoja. Digitalisaatio ja innovatiiviset toimintatavat voivat tehostaa resurssien käyttöä ja vähentää pienimuotoiseen toimintaan liittyviä riskejä.</p> <p>- Toimintaympäristön muutoksiin sopeutuminen. Sopeutuminen, joustavuus, muutosten ennakointi ja niihin ajoissa valmistautuminen ovat alan keskeisiä menestystekijöitä tulevaisuudessa, ja nämä ovat haasteita, joihin vastaamiseen alueellinen taso tarjoaa hyvät mahdollisuudet.</p> <p>- Verkostoituminen. Verkostoitumista tarvitaan sekä alueiden sisällä, niiden välillä että kansainvälisesti. Lisäksi tarvitaan verkostoitumista sektorirajojen yli. Tärkeää on myös tiivistää valtakunnallisten innovaatio-ohjelmien ja paikallisten toimintaryhmien yhteistyötä. Tavoitteena on hyvien käytäntöjen levittäminen, synergiaedut ja toimialan kehittäminen sekä toiminnan pienimuotoisuuteen liittyvien haasteiden ratkaiseminen. Toimintaryhmien yhteistyön tiivistämiseksi tarvitaan koordinoitua alueiden välistä viestintää ja verkostomaista toimintaa. Verkostoitumiseen tarvitaan aiempaa toimivampia menettelytapoja, jotta esimerkiksi toimintaryhmien yhteisten hankkeiden toteuttaminen helpottuu.</p> <p>- Viestintä. Kalatalouden paikallisten toimintaryhmien toimintaa ei kaikilla alueilla tunneta riittävän hyvin. Pienet resurssit ovat myös vaikeuttaneet viestintään panostamista. Jatkossa viestintää pitää tehostaa ja siinä voidaan hyödyntää esimerkiksi digitalisaatiota ja alueiden välistä yhteistyötä.</p> <p>- Lähiruoka-ajattelun vahvistaminen ja hyödyntäminen. Jotta kalatalouden yritysten kannattavuus paranisi ja alalle tulisi lisää työpaikkoja, tarvitaan paikallisesti tuotetun kalan arvostuksen parantamista ja kysynnän kasvua.</p> <p>- Uusien kalastajien rekrytointi. Kalastajien ikääntyessä on keskeistä, että nuoria saadaan kiinnostumaan kalastuksesta. Paikallisen kehittämisen kautta voidaan tukea elinkeinon jatkumista alueella: tarvitaan esimerkiksi mestari-kisällihankkeiden avulla kaltaista toimintaa ja kertomalla viestintää alan positiivisesta kehityksestä ja elinvoimaisuudesta.</p> <p>- Kalastuksen alueellisten haasteiden ratkominen. Kalastuksen alueellisten haasteiden, kuten hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamien vahinkojen tai kalastuslupien saatavuuden, ratkominen on tärkeää, ja alueellisilla toimijoilla on usein siihen liittyvää tärkeää tietotaitoa. Myös alueellinen ja alueiden välinen yhteistyö on tärkeää alan keskeisten ongelmien ratkomisessa.</p>
Perustelut valinnoille	<p>Paikallinen kehittäminen Suomessa Paikallisen kehittämisen erityistavoite aiotaan ottaa käyttöön, sillä kokemukset yhteisölähtöisestä paikallisesta kehittämisestä ovat olleet positiivisia ja toiminnalla nähdään olevan lisäarvoa ohjelman toteuttamisessa. Suomessa on</p>

ohjelmakaudella 2014–2020 toiminut 10 kalatalouden paikallista toimintaryhmää (9 manner-Suomessa ja 1 Ahvenanmaalla). Luonnonvarakeskuksen arvioinnin mukaan kalatalouden paikallisten toimintaryhmien paikallislähtöinen ja samalla kansallisia tavoitteita jalkauttava toimintamalli soveltuu hyvin mm. pienimuotoisen kalastuksen toimintaedellytysten parantamiseen. Kalatalousryhmät ovatkin täyttäneet elinkeinon turvaamisessa olleita aukkoja kalatalouden kentällä. Rahoitetut hankkeet toimivat usein ensimmäisenä askeleena laajempiin kehittämistoimiin ja verkostoitumiseen, joiden myötä kalatalousryhmien tavoitteet toteutuvat myöhemmässä vaiheessa. Toimintaryhmillä on ollut strategioissaan vaihtelevat painotukset, koska kalatalouden piirteet ja kehittämiskohteet vaihtelevat eri puolilla Suomea. Tietyillä alueilla kalatalous on noussut esille myös maakuntien älykkään erikoistumisen strategioissa. Kalatalouden paikallista kehittämistä tuleekin sovittaa yhteen alueellisten kehittämistoimien kanssa sekä etsiä uusia yhteistyömahdollisuuksia. Yleensä hankeideat ovat tulleet paikallisilta tahoilta. Ryhmät kytkeytyvät hallinnollisesti alueensa Leader-yhdistyksiin. Tämä on lisännyt kontakteja ja toimintaa myös kalataloussektorin ulkopuolelle. Toimintaryhmissä työskentelevien aktivaattorien välinen tiivis yhteistyö on luonut mahdollisuuden siirtää ajatuksia, ideoita ja taitoa alueiden välillä. Samalla on kehitetty hyviä käytäntöjä ja uusia toimintamalleja, jotka osaltaan syntyvät vuorovaikutuksessa Leader-yhdistysten kanssa.

Luonnonvarakeskuksen arvioinnin mukaan kalatalouden toimintaryhmien aktivaattoreista on usein tullut oman alueensa elinkeinon harjoittajien luottohenkilöitä, ja heidät tunnetaan kalatalousryhmätoimintaa paremmin. Aktivaattorit ovat verkostoituneet hyvin alueensa sisällä, keskenään ja maaseudun kehittäjien kanssa. Myös kansainvälinen verkostoituminen on lähtenyt käyntiin. Suomalainen kalatalous hyötyy kansainvälisestä yhteistyöstä erityisesti lähialueiden kanssa, joissa haasteet ovat saman tyyppiset.

Ryhmien tunnettuudessa on sen sijaan kehitettävää ja sitä tulisi parantaa monipuolisen viestinnän kautta. Arvioinnin mukaan sosiaalisen median käyttöä sekä ryhmien välisessä kommunikaatiossa että ulkoisessa viestinnässä on syytä tehostaa. Luonnonvarakeskuksen mukaan uudella ohjelmakaudella tarvitaan lisää panostusta ja resursseja kohdennettuun kalatalousryhmäkohtaiseen tiedotukseen ja laajempaan koordinointiin. Ryhmien kansallista verkostoitumista tiivistämällä voidaan tehostaa myös eri alueiden tietotaidon ja osaamisen hyödyntämistä valtakunnallisessa kehittämisessä.

Suomen ohjelmassa alueellisten strategioiden julkisen rahoituksen määrä on suhteellisen pieni. Tämän vuoksi rajalliset resurssit on tarpeen kohdentaa, jotta niillä voidaan saada aikaan muutoksia ja vaikuttavuutta. Paikallisen kehittämisen rahoitus kohdennetaan erityisesti kehittämistoimiin, joilla edistetään kalatalouden yritystoimintaa (kalastus, vesiviljely, jalostus ja kauppa sekä kalaan liittyvä matkailu) sekä alueellisesti kalavarojen tilan parantamista. Sinistä taloutta, kuten rannikkomatkailua tai meriteollisuutta voidaan edistää monien rahoituslähteiden avulla. Rannikkoon tai sisävesiin liittyvää matkailua voidaan tukea mm. maaseuturahaston Leader-toiminnan avulla tai Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja kansallisten yritystukivälineiden avulla.

Meriteollisuutta ja merenkulkua voidaan vastaavasti rahoittaa erityisesti EAKR-ohjelman avulla sekä kansallisilla tukivälineillä.

Erityistavoite 3.1 Paikallinen kehittäminen (tukitoimet, joilla edistetään kestävän sinisen talouden mahdollistamista rannikko-, saari- ja sisämaa-alueilla sekä kalastus- ja vesiviljely-yhteisöjen kestävän kehittämisen edistämistä)

Paikallisen kehittämisen tavoitteena on edistää kalatalouden (kalastus, vesiviljely, kalakauppa ja kalastusmatkailu) alueellista kehittämistä sekä sosiaalista kestävyyttä ja työllisyyttä. Kalatalouden paikallisten toimintaryhmien avulla ja niiden strategiaa toteuttavien hankkeiden kautta tuetaan systemaattista ja pitkäjänteistä kehitystyötä, joka edistää kestävää sinistä taloutta. Paikallisen kehittämisen mallilla tavoitellaan myös muiden kuin kalatalousalan perinteisten toimijoiden osallistumista sinisen talouden ja erityisesti kalatalouden kehittämiseen. Tavoitteena on luoda uusia yhteistyörakenteita ja vipuvaikutusta, jolloin toiminnan vaikuttavuus voi olla suurempaa kuin ryhmien omat, rajalliset resurssit yksin mahdollistaisivat. Lisäksi tavoitteena on alueiden välisen yhteistyön ja hyvin käytäntöjen levittämisen tukeminen.

Paikallisella kehittämisellä vastataan moniin toimintalinjojen 1 ja 2 haasteisiin. Kalatalousryhmien toiminnassa tärkeää on paikallisen kalatalouden tukeminen ja sen arvostuksen lisääminen paikallisyhteisön silmissä. Paikallisesti tuotetun kalan arvostuksen kasvu ja kysynnän lisääntyminen parantavat yritysten kannattavuutta ja luovat lisää työpaikkoja. *Lähiruoka-ajattelu* sopii erinomaisesti alueellisten kalatalouden toimintaryhmien toimintakenttään, mutta sen hyödyntäminen vaatii vahvan markkinointistrategian luomista ja toimeenpanoa. Lähiruokamallissa ja lähellä tuotetun kalan markkinoinnissa vaaditaan tiivistä yhteistyötä mm. arvoketjun osapuolien ja maaseudun asiantuntijoiden kanssa. Lähiruokaa voidaan pyrkiä edistämään esimerkiksi alueella tehtävissä julkisissa hankinnoissa. Lähiruoka-ajattelussa yhteistyö ja toimivat verkostot myös ympäristöjärjestöjen kanssa ovat tärkeitä.

Kalastajien ikääntyessä on keskeistä, että nuoria saadaan kiinnostumaan kalastuksesta. *Uusien kalastajien rekrytoitumisen* kannalta keskeistä on, että ala on kehittyvä ja elinvoimainen. Sen vuoksi alan kilpailukyvyyn ja kannattavuuden kehittäminen on keskeisessä osassa myös uusien kalastajien alalle tulon näkökulmasta. Kalatalousalan markkinoinnissa tulee hyödyntää sosiaalista mediaa, panostaa nykyistä tehokkaammin nuorten tavoittamiseen ja innostamiseen järjestämällä esim. nuorille mahdollisuuksia tutustua kalatalousalaan ja tekemällä vierailukäyntejä koulussa.

Kalastustoiminnan jatkuvuuden kannalta on tärkeää myös *alueellisten haasteiden ratkaiseminen*. Esimerkiksi rannikolla hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamat saalisvahingot heikentävät alan tulevaisuudenuskoa, ja sisävesillä ongelmana saattaa olla vesialueiden saaminen kalastuskäyttöön. Haasteiden ratkaisussa paikallinen osaaminen ja tieto ovat usein tärkeässä roolissa. Yhteistyötä ja vuoropuhelua tarvitaan niin alueen toimijoiden kesken kuin alueiden välilläkin. Myös kansainvälinen yhteistyö ja kokemusten vaihto voivat olla hyödyllisiä esimerkiksi muiden Itämeren alueen toimijoiden kesken.

Paikallisiin tarpeisiin ja haasteisiin vastaaminen on paikallisen kehittämisen ytimessä. Paikallisiin haasteisiin ja tarpeisiin vastaavan innovaatio- ja kehittämistoiminnan tukeminen on ryhmien toiminnassa keskeistä. Esimerkiksi digitalisaatioon liittyvillä hankkeilla voidaan etsiä uudenlaisia toimintatapoja, joilla helpotetaan syrjäseuduilla suuriin etäisyyksiin liittyviä haasteita. Lisäksi monet globaalit ongelmat näkyvät eri alueilla eri tavoin ja vaativat siksi paikallisia ratkaisuja. Etenkin ilmastonmuutokseen sopeutumiseen on tärkeää etsiä paikallisia ratkaisuja. Samoin ympäristön kannalta kestävien ratkaisujen ja toimintatapojen kehittäminen on usein järkevää paikallisella tasolla, koska paikalliset tuntevat alueensa ympäristön ja kalakantojen tilan hyvin ja ovat myös kiinnostuneita niiden kunnostuksista. Hyviksi osoittautuneita ratkaisuja ja toimintamalleja voidaan levittää ja soveltaa muillakin alueilla. Kuten Euroopan komission merialueanalyysissä todetaan, toimintaryhmät voivat auttaa paikallisia toimijoita kestävyys tavoittelussa ja myös kestävien ratkaisujen markkinoinnissa kuluttajille.

Kalatalouden toimintaryhmien työssä keskeistä on strategian tehokas toteuttaminen. Strategiassa on tunnistettu alueen tarpeet ja mahdollisuudet vastata niihin paikallisten vahvuuksien avulla. Toimintaryhmien tulee pystyä aktivoimaan paikallisia toimijoita ja hallintomallin tuleekin olla sellainen, jossa aktivoinnille jää riittävästi aikaa ja resursseja. Strategia tehdään seitsemäksi vuodeksi, eikä sen voi olettaa pystyvän ennustamaan kaikkia alueella tapahtuvia muutoksia ja kehityskulkuja. *Toimintaympäristön muutoksiin sopeutumista* siis tarvitaan ja strategiaa on voitava tarvittaessa muuttaa joustavasti, jotta toimintaympäristön muutoksiin ja uusiin haasteisiin voidaan reagoida. Strategian muutosten tulisi kuitenkin tapahtua arvioinnin ja ennakkoinnin avulla, ei vaikeasti mitattavien ad hoc -toimien kautta. Sopeutuminen, joustavuus, muutosten ennakointi ja niihin ajoissa valmistautuminen ovat alan keskeisiä menestystekijöitä tulevaisuudessa, ja nämä ovat haasteita, joihin vastaamiseen alueellinen taso tarjoaa hyvät mahdollisuudet.

Kalatalouden paikallisten toimintaryhmien haasteeksi tunnistettujen *pienen resurssien vastapainoksi tarvitaan yhteistyötä ja uudenlaisia toimintatapoja*. Digitalisaatio ja innovatiiviset toimintatavat voivat tehostaa resurssien käyttöä ja vähentää pienimuotoiseen toimintaan liittyviä riskejä. Digitalisaatio voi helpottaa esimerkiksi toimimista suurten etäisyyksien alueilla ja helpottaa toimijoiden yhteistyötä yli aluerajojen.

Pienen resurssien haasteen tarvitaan avuksi myös *verkostoitumista*. Verkostoitumista tarvitaan sekä alueiden sisällä, niiden välillä että kansainvälisesti. Verkostoitumisen laajentuminen myös kalatalouden ulkopuolelle auttaa sekä kalatuotteiden arvostuksen nostamisessa että uusien elinkeinomahdollisuuksien löytämisessä ja toiminnan monipuolistamisessa. Lisäksi verkostoituminen ja yhteistyö myös oman alueen ulkopuolisten toimijoiden kanssa on tärkeässä roolissa, jotta eri alueilla kehitettyjä hyviä käytäntöjä voidaan levittää. Toiminnan synergiahyötyjä voidaan yhä kasvattaa ja toimintaa tehostaa tiivistämällä yhteistyötä toisaalta kalatalouden toimintaryhmien kesken ja toisaalta myös muiden toimijoiden kanssa. Myös

	<p>erilaisten innovaatiotoimien kohdalla tehokas viestintä ja verkostotoiminta johtavat kustannussäästöihin, kun identtisiä toimia ei toteuteta useammalla alueella. Verkostomaista toimintaa voidaan hyödyntää myös esimerkiksi viestinnässä ja koulutusten järjestämisessä, ja se auttaa vastaamaan toiminnan pienimuotoisuudesta aiheutuviin haasteisiin ja haavoittuvaisuuksiin, kuten vähäisiin henkilöstöresursseihin ja riittävän monipuolisen osaamisen löytämiseen.</p> <p>Toimintaryhmien yhteistyön tiivistäminen edellyttää koordinoitua alueiden välistä viestintää ja verkostomaista toimintaa. Tähän tarkoitukseen perustetaan kansallinen verkosto, johon ryhmien aktivaattorit osallistuvat ja jota koordinoi EMKVR:n viestintävastaava. Verkoston tarkoituksena on lisätä valtakunnallisen ja paikallisen tason yhteistyötä sekä ryhmien keskinäistä yhteistyötä, niiden toiminnan alueellista kattavuutta, synergiahyötyjä ja hyvien käytäntöjen levittämistä. Verkostoitumiseen tarvitaan myös aiempaa toimivampia menettelytapoja, jotta esimerkiksi toimintaryhmien yhteisten hankkeiden toteuttaminen helpottuu.</p> <p>Kalatalouden paikallisten toimintaryhmien toimintaa ei kaikilla alueilla tunneta riittävän hyvin, ja sen vuoksi tarvitaan aiempaa tehokkaampaa <i>viestintää</i>. Pienet resurssit ovat vaikeuttaneet viestintään panostamista. Jatkossa viestintää pitää tehostaa ja siinä voidaan hyödyntää esimerkiksi digitalisaatiota ja alueiden välistä yhteistyötä.</p>
--	--

Toimintalinja 4: Meripolitiikka

Vahvuudet	<p><i>Kehittyvä kansallinen meripolitiikka:</i> Suomella on vahva tahto kehittää kansallista meripolitiikkaansa ja toimeenpanna EU:n yhdenmennyä meripolitiikkaa. Tämä on antanut selkeät strategiset päämäärät meripolitiikan ja sen osien kehittämiseksi. Kansallista meripolitiikkaa on toimeenpantu usealla toimialalla ja sektorikohtaisten strategioiden yhteensovittamisessa on edistytty.</p> <p><i>Korkealuokkainen merentutkimukseen liittyvä osaaminen:</i> Suomen meriin liittyvä tutkimus kattaa kaikki alat (ympäristö, talous, tekniikka, geologia, geofysiikka, ilmasto, juridiikka, historia ja politiikka) sekä Suomen kaikki merialueet. Myös Itämeren luonnonvaroihin, luonnon monimuotoisuuteen ja ympäristöön liittyvä tutkimus on Suomessa korkealuokkaista. Datan avoimuus on maailman mittakaavassa hyvää tasoa.</p> <p><i>Meriympäristötiedon hyödyntäminen:</i> Suomi on edistynyt hyvin meriympäristön tilatiedon ja meriluonnon monimuotoisuustiedon keruussa. Vuonna 2004 alkanut VELMU inventointiohjelma jatkuu edelleen. Tietoja on käytetty etenkin merialuesuunnittelussa, ja meriluonnonsuojelu-alueverkoston suunnittelussa sekä uhanalaisuusarvioinneissa. Meritiedon hallintaa ja käyttöä varten on tuotettu sekä julkisia tietokantoja (PISARA järjestelmän luominen alkoi 2020) ja avattu meritietoa kaikille käyttäjille tarjoava Itämeri.fi -portaali.</p>
-----------	---

	<p><i>Kestävä merenkulku sekä merenkulun digitalisaatio ja automaatio:</i> Suomi on yksi edelläkävijöistä niin kestävä merenkulun kuin merenkulun digitalisaation ja automaation ratkaisuiden osalta. Esimerkkejä ovat päästöjä tunnistavat älypöijut, edelläkävijyys mahdollistavassa lainsäädännössä, maailman ensimmäinen merenkulun automaation koealue ja OneSea -ekosysteemi sekä pitkälle viety viranomaisten tietojen avoimuus ja kunnianhimoinen eMSW-hanke.</p> <p><i>Viranomaisyhteistyö:</i> Viranomaistoimijoiden välillä on Suomessa pitkältä aikaväliltä kokemusta läheisestä ja toimivasta yhteistyöstä. Hyvänä esimerkkinä toimii merellisten toimijoiden (METO) yhteistyö, jossa viranomaiset vaihtavat keskenään tietoja merialueella käynnissä olevasta tilanteesta ja toiminnasta. Tilannekuvan vaihtoon ja ylläpitoon on rakennettu yhteensopivia teknisiä järjestelmiä ja käytänteitä. Merialueen valvonnan tekniset ja henkilöstöresurssit ovat tarvittavilta osin yhteiskäytössä. Viranomaisten välisellä yhteistyöllä naapurivaltioiden kanssa on pitkät perinteet ja yhteistyötä kehitetään edelleen Itämeren rannikkovaltioiden kanssa, myös yli viranomaisten sektorirajojen. Suomalainen rannikkovartiostotoimintojen yhteistyömalli on toiminut hyvänä esimerkkinä eurooppalaisessa kehityksessä. Meristrategiadirektiivin mukainen merenhoidon suunnittelu on tehnyt meriympäristöön liittyvästä viranomaisyhteistyöstä aiempaa järjestelmällisempää. Myös merialuesuunnittelu on parantanut merialueiden käyttöön liittyvää viranomaisyhteistyötä.</p> <p><i>Ympäristötietoisuus:</i> Itämeren ja Suomen merialueiden ekologisesta tilasta tiedetään varsin paljon. Ympäristötietoisuutta ja tiedon saantia edistää merkittävästi vuonna 2020 avattu Itämeri.fi-sivusto. Merialueen tilan parantamiselle on asetettu selkeitä ja oikeudellisesti sitovia tavoitteita, jotka koskevat laajasti ihmisen toiminnan aiheuttamia paineita. Meriympäristön sekä luontotyyppien ja lajien suojelun tarve tiedostetaan paremmin, jolloin suojelun yhteiskunnallinen hyväksyttävyyttä vahvistuu. Jo tehdyt toimenpiteet ovat alkaneet vaikuttaa myönteisesti merialueen tilaan.</p> <p><i>Merialueiden käytön suunnittelu:</i> Eri käyttömuotojen yhteensovittamista helpottavat Suomen merialuesuunnitelma ja Ahvenanmaan maakunnan merialuesuunnitelma, jotka yhdessä kattavat aluevedet ja talousvyöhykkeen. Suunnitelmat on laadittu tiiviissä yhteistyössä merellisten toimijoiden kanssa. Suomen merialueita käytetään tällä hetkellä esimerkiksi merenkulkuun, luonnonsuojeluun, ammatti- ja virkistyskalastukseen, matkailuun, virkistykseen sekä energiantuotantoon.</p>
Heikkoudet	<p><i>Meritiedon kattavuus:</i> Itämeren ja Suomen meriympäristön tilasta, lajistosta ja ekosysteemeistä saatavilla olevan tiedon kattavuudessa on edelleen merkittäviä aukkoja niin ajallisesti kuin alueellisesti. Inventoinnit eivät kata esimerkiksi kaikkia meri- ja rannikkoalueiden Natura 2000 -kohteita ja niiden seurannassa on paljon parantamisen varaa. Merialueen sosioekonomisista tekijöistä ei myöskään ole riittäviä tietoja.</p> <p><i>Viranomaisten toimintaedellytykset eivät vastaa muuttuvaa toimintaympäristöä:</i> Merellisten viranomaisten toimintaedellytykset heikkenevät toimintaympäristön muuttuessa. Tekninen yhteensopivuus</p>

	<p>eurooppalaisiin tietojärjestelmiin ei ole riittävällä tasolla. Lisäksi kansalaisten tietojen saavutettavuus edellyttävät avoimia ja helppokäyttöisiä järjestelmiä. Merellä tehtävä tutkimus vaatii olosuhteiden jatkuvasta muutoksesta johtuen uutta, ajantasaista ja uudistuvaa tekniikkaa. Merellinen tutkimus sekä tutkimusinfrastruktuuri ovat vieläkin pirstoutunutta eri organisaatioihin.</p>
Mahdollisuudet	<p><i>Merellisten toimintojen kokonaistarkastelu ja kehittäminen:</i> Kansallinen yhdenmety meripolitiikka on jo nyt luonut edellytyksiä kokonaisvaltaiseen kehittämiseen ja painopisteiden määrittelyyn, mikä on kehittänyt viranomaisten toiminnan vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta. Kansallisen meripolitiikan edelleen kehittäminen toisi lisää edellytyksiä entistä tiiviimmälle keskustelulle ja vuorovaikutukselle eri hallinnonalojen, viranomaisten ja muiden toimijoiden kesken ja mahdollistaisi merellisten elinkeinojen kestäväen kehittämisen ja ympäristönsuojelun tehostamisen. Merialuesuunnittelun avulla voidaan sovittaa yhteen alueellisia intressejä ja luoda siten edellytyksiä elinkeinojen kehittämiseen, luonnonsuojeluun sekä meriympäristön tilan parantamiseen.</p> <p><i>Teknologian kehittyminen:</i> Teknologian kehittyminen luo uusia mahdollisuuksia tiedon keräämiselle, yhdistämiselle ja jakamiselle sekä uudelle liiketoiminnalle. Se mahdollistaa myös viranomaisyhteistyön tiivistämisen ja kustannustehokkuuden parantamisen. Uusien teknologisten tai toiminnallisten innovaatioiden edistäminen on mahdollisuus, johon tulee määrätietoisesti tarttua.</p> <p>Tiedon tarkkuuden parantuminen, erilaisten tietojen yhdistäminen sekä uudet teknologiset innovaatiot tiedon keräämisessä ja jakamisessa mahdollistavat tiedon monipuolisemman ja laajemman käytön. Tarkempi ja ajantasainen tieto tarjoaa uusia mahdollisuuksia meriympäristön hyvän tilan ja suotuisan suojelutason saavuttamiseen ja seurantaan, meren tilan määrittämiseen sekä merialuesuunnitelman toteutukseen ja kestäväen sinisen talouden edistämiseen. Merenkulun digitalisaatio ja automaatio on keskeinen osa kestäväen sinistä taloutta.</p> <p><i>Itämeren alueen kansainvälinen yhteistyö:</i> Kansainvälistä yhteistyötä voidaan tiivistää rahoituksen, viranomaistoimintojen, merensuojelun yhteensovittamisen ja tutkimuksen puitteissa. Itämeren suojelukomissio HELCOM on yksi maailman ensimmäisiä aluemerikonventioita. HELCOM yhteistyö on johtanut hyviin tuloksiin. HELCOM on myös usean maan yhteisen meritiedon käytön ja tila-arvioiden tekemisen edelläkävijä. Itämeristrategian puitteissa kehitetään myös valtioiden merialuesuunnitelmien yhteensopivuutta. Itämeren tutkimusrahoitusohjelma BONUS ja Itämeren sekä Pohjanmeren tutkimusrahoitusohjelma (BANOS) ovat näyttäneet koko EU:lle miten Itämeren tutkimusyhteistyötä voidaan edistää. Itämeren kaikki rantavaltiot tekevät meren tilan seurantoja ja Itämereen liittyvää tutkimustyötä. Uusia seurantatekniikoita kehittämällä ja hyödyntämällä sekä nykyistekin syvemmällä kansainvälisellä ja kansallisella yhteistyöllä seurantojen vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta on mahdollista kasvattaa.</p>

	<p><i>Itämeren tilan kohentuminen:</i> Meren hyvän tilan mahdollisimman nopea saavuttaminen mahdollistaisi myös mereen liittyvän taloudellisen potentiaalın kasvamisen ja vahvistaisi ekosysteempalveluja, jotka vuorostaan luovat pohjaa mm. matkailun ja muiden elinkeinojen kestäväälle kehittämiselle kuten kaupalliselle kalastukselle. Itämeren tilan kohentuminen ei kuitenkaan ole ainoastaan velvoite tai taloudellinen kysymys, vaan Itämeren tilan parantuminen on myös arvo itsessään. Itämeren hyvä tila mahdollistaisi merellisen ihmistoiminnan jatkumisen ja meriympäristöstä nauttimisen myös tuleville sukupolville.</p>
Uhat	<p><i>Ilmastonmuutos:</i> Ilmastonmuutos vaikuttaa monin tavoin Itämereen valuma-alueeseen ja meren tilaan. Jään määrä vähenee, jääpeitteen kesto lyhenee ja veden lämpötilan nousu muuttaa ekosysteemiä. Lisääntyvien sateiden myötä mereen päätyy aiempaa enemmän ravinteita, meren suolapitoisuus mahdollisesti laskee ja tuuliolosuhteet muuttuvat. Sään ääri-ilmiöt, kuten myrskyt ja rannikkotulvat yleistyvät. Ilmastonmuutoksen vaikutukset lisäävät jo moniongelmaiseen Itämereen kohdistuvia paineita, kuten rehevöitymistä, joka on Itämeren merkittävin kuormitustekijä. Ilmastonmuutoksella on vaikutuksia myös Itämeren luonnon monimuotoisuuteen.</p> <p><i>Merialueen ympäristöonnettomuudet:</i> Ihmistoiminnan erilaiset muodot tulevat edelleen kasvamaan rannikoilla ja merellä. Tämä lisää riskiä erilaisille meri- ja ympäristöonnettomuuksille. Itämeri on matala ja herkkä sisämeri, jossa esim. öljyonnettomuuksien vaikutukset ovat hyvin vakavia. Uusia riskitekijöitä tulee lisää. Tietoa tulevaisuuden onnettomuuksien syy-seuraus-ketjuista ei ole saatavilla. Onnettomuuksien valvontaan käytettävä kalusto vanhenee ja poistuvaa öljyntorjuntakalustoa ei korvata riittävästi, tai riittävän nopeasti.</p> <p><i>Uudet ympäristöhaasteet:</i> Itämeren nykyisten ympäristöhaasteiden lisäksi tunnistetaan jatkuvasti uusia ympäristöhaasteita, jotka kuormittavat Itämerta ja hidastavat meren tilan parantumista. Viime vuosina tunnistettuja ympäristöhaasteita ovat mm. jatkuva ja impulsiivinen vedenalainen melu, roskaantuminen merialueilla sekä uusien meriympäristölle haitallisten aineiden, kuten lääkeaineiden, määrän kasvu Itämeressä.</p> <p><i>Yleisen taloudellisen tilanteen heikentyminen:</i> Valtion taloudellisen tilanteen heikentyessä mm. COVID-19-pandemian seurauksena viranomaistoiminnan resurssien riittävyys tulee ongelmalliseksi ja teknisen kaluston päivittäminen vaikeutuu. Julkinen tutkimusrahoitus voi vähentyä merkittävästi. Myös yhteisen tiedonjakamisen epäonnistuminen voi aiheuttaa ongelmia tutkimus- ja viranomaisyhteistyön kehittämiselle.</p> <p><i>Meriosaamisen hajautuminen:</i> Meripolitiikkasektorin tutkimus- ja kehittämistoiminnan pirstoutuminen voi johtaa siihen, että korkeakoulut ja tutkimuslaitokset eivät löydä yhteisiä painopisteitä. Seurauksena on osaoptimointi, työvoimapula, resurssipula ja näistä aiheutuva elinkeinoja, politiikkaa ja ympäristöä palvelevan kehittämistoiminnan taantuminen. Meriosaaminen ja merenkulku ovat Suomen talouden perusedellytyksiä.</p>

<p>SWOT-analyysin perusteella tunnistetut tarpeet</p>	<p>Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoasetuksen rahoitusmahdollisuudet meripolitiikan osalta rajautuvat meriosaamiseen, merialueen valvontaan liittyvään yhteiseen tietojenvaihtoympäristön kehittämiseen ja yhteistyöhön rannikkovartiostotoiminnoissa. Tämän vuoksi ohjelman meripolitiikan SWOT-analyysin tarpeita tarkastellaan ainoastaan näistä näkökulmista.</p> <p>- Meritiedon parantaminen: Suomen meritiedon laajuudessa ja syvyydessä on vielä merkittäviä puutteita, vaikka sen taso ja keruu ovat korkeatasoisia.</p> <p>- Merialueiden valvonta: Jatkuvasti muuttuva toimintaympäristö korostaa tarvetta kehittää viranomaisten merialueiden valvontaan liittyvää kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä. Tämä edellyttää myös yhteisen tietojenvaihtoympäristön (CISE) kehittämistä viranomaistoimintojen yhtenäisyyden, kustannustehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi.</p> <p>- Rannikkovartiostoyhteistyö: Rannikkovartiostotoiminnoista vastaavien eri toimijoiden välisen yhteistyön jatkokehittämiseksi on selkeä tarve erityisesti meripelastuksen ja ympäristövahinkojen torjunnan valmiuden ja suorituskykyjen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.</p>
<p>Perustelut valinnoille</p>	<p>Meritiedon korkea taso luo pohjan meriympäristön parantamiselle, merialuesuunnittelulle, meren suojelulle sekä merialueiden kestäväälle käytölle ja laajemmin kestäväälle siniselle taloudelle ja siihen liittyvälle yritystoiminnalle. Tarkentuva, ajantasainen ja paikkaan sidottu meritieto luo edellytyksiä innovaatioille, tuotekehitykselle sekä osaamisen ja teknologiatuotteiden kehittämiseksi ja viennille. Tässä onnistuminen edellyttää tiedon keruun ja käytön jatkuvaa kehittämistä ja siihen panostamista sekä riittävän rahoituksen varmistamista pitkälle aikavälille.</p> <p>Itämeren ja kaikkien merien tilan parantaminen on tärkeä yhteiskunnallinen tavoite ja sitoumus, joka edellyttää määrätietoisten ja vaikutuksiltaan merkittävien toimenpiteiden toteuttamista. Tiedon ja seurantojen alueellista ja ajallista kattavuutta sekä teknistä valmiutta lisäämällä voidaan merkittävästi parantaa luonto- ja lintudirektiivien toimeenpanoa merialueilla, edistää merialuesuunnittelua sekä meristrategiadirektiivin edellyttämän meriympäristön hyvän tilan saavuttamista.</p> <p>Esimerkiksi Natura 2000 -alueilta tarvittaisiin lisää tietoa ihmistoiminnan alueille aiheuttamista paineista kuten vedenalaisen melun ja roskaantumisen sekä kalastuksen vaikutusten osalta. Lisäksi olisi hyvä selvittää Natura 2000 -alueiden ja MPA-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien sekä toimien tehokkuutta suojelualueen tavoitteiden saavuttamiseksi. Lajien ja luontotyyppejen tilaa koskeva tiedon lisääminen niin Natura 2000 -alueiden sisäkuin ulkopuolella on tärkeää. Tietoa tarvitaan myös tärkeistä vaellus- ja muuttoreiteistä sekä ravintoverkoista. vaikutuksista ympäristön tilaan, sillä saatavilla olevat tiedot ovat vielä riittämättömiä. Suomen Natura 2000 -verkosto sisältää 150 sellaista kohdetta, joihin kuuluu laajoja merialueita. Kaikista alueista ei ole kerätty tietoja biologisen monimuotoisuuden inventointiohjelman (VELMU) yhteydessä. Natura 2000 -alueiden osalta</p>

seurantaa tulisi parantaa erityisesti ihmisen toiminnan aiheuttamien paineiden sekä ilmastonmuutoksen vaikutusten osalta.

Erityisesti tulisi lisätä selvitystä ilmastonmuutoksen vaikutuksista meriluonnon monimuotoisuuteen ja sitä kautta ekosysteemipalveluihin sekä kalojen lisääntymisalueisiin ja myös lajiston koostumukseen. Tutkimustietoa ilmastonmuutoksen vaikutuksista meriluonnon monimuotoisuuteen tarvitaan erityisesti Natura 2000 -alueilta ja MPA-alueilta.

Merentutkimuksen infrastruktuurikonsortio FINMARI yhdistää suomalaiset merentutkimusorganisaatiot ja sitä kehittämällä voidaan merentutkimuksen laatua ja tiedontuotannon tehokkuutta parantaa edelleen.

Meritiedon yhteiskäyttöä tulisi edelleen lisätä jatkamalla meritietoportaalin kehittämistä siten, että se tulevaisuudessa palvelee paremmin kaikkia meripolitiikan teemoja, ja linkittyy paremmin kansainvälisiin tietojen hallintahankkeisiin kuten EMODnet-tietoportaaliin.

EMODnet:iä tulee kehittää siten, että se palvelee jäsenmaita nykyistä paremmin. Tällä hetkellä EMODnet välittää jäsenmaiden tietoja, mutta uutta meritietoa, etenkin meriympäristön seurantatietoa on liian vähän, vaikka tarve tällaiselle tiedolle on suuri. Tällä hetkellä on suuri tarve saada luotettavaa ja maastoverifioitua tietoa, esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutuksista, tai reaaliaikaista tietoa COVID-19 vaikutuksista meriliikenteeseen. Tätä tietoa olisi mahdollista saada, mikäli EU:lla olisi yhteinen asetusta ja rahoitus EMODnet tietojen keruuta varten, kuten on kalastuksen tietojen keruuta varten (Data Collection Framework).

Merien roskaantuminen, mikromuovi ja vaaralliset yhdisteet ovat uusia uhkia, joiden merkitys korostuu myös Suomen merialueilla. Näihin uhkiin vastataan pääosin muilla rahoituslähteillä. Esimerkiksi Life IP Biodiversea-hankkeen tavoitteena on tehostaa meriluonnon suojelua ja edistää luonnonvarojen kestävästä käytöstä Suomen meri- ja rannikkoalueilla. Hanke tuottaa tietoa lisätietoa sekä etsii erilaisten haasteiden ratkaisemiseen soveltuvimpia rahoitusvälineitä. Suomen ympäristökeskuksen tekemän tutkimushankkeen tulosten perusteella ammattikalastuksesta peräisin olevat haamuverkot eivät näyttäisi olevan merkittävä ongelma Suomen rannikkoalueilla. Käytöstä poistettujen pyydysten poistamista ja yleisesti kalastuksesta syntyvää jätehuoltoa on kuitenkin tarpeen kehittää ja mm. näitä toimenpiteitä voidaan rahoittaa ohjelman erityistavoitteesta 1.1. Merialuesuunnittelu edellyttää runsaasti yksityiskohtaista paikkaan sidottua luonto- sekä sosioekonomista tietoa, jota ei riittävästi saatavilla. Meriympäristön käyttöön liittyvän seurantatiedon lisäämistä ja innovatiivisten järjestelmien kehittämistä voidaan hyödyntää merialuesuunnittelussa ja sen meren hyvän tilan saavuttamiseen liittyvän vaikuttavuuden arvioinnissa. Merialuesuunnittelu avaa mahdollisuuksia erilaisten intressien yhteensovittamiseen käytännön tasolla ja luo mahdollisuudet kestäväälle siniselle taloudelle. Merialuesuunnittelu edellyttää luotettavia merialuetta koskevia tietoja sekä niiden ylläpitoa ja seurantaa sekä laajaa sidosryhmäyhteistyötä. Merialan eri toimijoiden välisen yhteistyön jatkokehittämiselle on selkeä tarve. Suunnitteluprosessiin liittyvillä

osallistamismenettelyillä voidaan eri toimijoita sitouttaa yhteisesti sovittujen linjauksien ja toimien hyväksyttävyyteen. Merialuesuunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta tulee seurata. Suunnitelman tarkistaminen on tarkoitus synkronoida meriympäristön tilan seurantaan siten, että seurannan tietoja voidaan hyödyntää seuraavaa suunnitelmaa laadittaessa. Merialuesuunnitelman toteutumisen seurannan järjestämiseen ja seuraavan suunnitelman päivitystarpeisiin varautuminen edellyttävät panostusta ja resursointia.

Merialueen ympäristön tilan seurannat tuottavat tietoa ympäristön tilan kehityksestä, mikä antaa mahdollisuuden reagoida ajoissa kielteisiin muutoksiin tai uhkiin.

Meristrategiadirektiivin mukaisessa merenhoidon suunnittelun seurantaohjelmassa on määritelty meriympäristöön ja siihen kohdistuviin paineisiin liittyvät seurannat. Kansallisessa merenhoidon suunnittelun toimenpideohjelmassa määritellään ne toimet, joita tarvitaan nykyisten toimenpiteiden lisäksi meriympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi. Toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointia ja meren tilan seuranta voidaan tehostaa monin eri tavoin, esimerkiksi uusien innovaatioiden tai kansainvälisen yhteistyön avulla. Merenhoidon tehokkaaseen toteuttamiseen tarvitaan meritietoa.

Merialueen valvonta ja tehokkaat monikäyttöiset merelliset suorituskyvyt ehkäisevät ja torjuvat ympäristöön kohdistuvia haittoja ja edistävät merialueiden turvallisuutta. Rannikkovartiostotoimintoja suorittavien viranomaisten yhteistyön ja kokonaisvaltaisen ja yhtenäisen hallinnan avulla varmistetaan, että reagointi myös äkillisten kriisitilanteiden hoidossa onnistuu sujuvasti ja ongelmattomasti. Merialueen ympäristön tilan seurannoilla voidaan arvioida ilmastomuutoksen vaikutusta ja voimakkuutta ympäristöön sekä lajeihin ja luontotyypeihin. Pilottiprojektien avulla voidaan arvioida erilaisten toimenpiteiden vaikuttavuutta ilmaston muuttuessa.

Merialueen valvonnalla voidaan seurata ja määritellä alusten aiheuttamia tahallisia tai tahattomia päästöjä. Tämä edellyttää myös tehokkaita ja ajantasaisia ratkaisuja ilmasta tapahtuvalle valvonnalle esimerkiksi öljy- ja rikkipäästöjen havaitsemiseksi. Laivojen päästöjä koskeva lainsäädäntö ja päästöjen seurantaan tarvittavan tekniikan kehitystyö jatkuu edelleen. Julkisten meriteknologisten hankkeiden elinkaari on huomattavan pitkä, joten teknisillä ratkaisuilla on hyvin merkittävä vaikutus alusten elinkaaren hiilijalanjälkeen.

Merialueen valvontaan liittyvä yhteinen tietojenvaihtojärjestelmän (CISE) avulla voidaan parantaa meritilannetietoisuutta sekä tukea yhtenäisiä ja kustannustehokkaita viranomaistoimia. Rajaturvallisuusviraston (EBCGA, Frontex), Euroopan kalastuksenvalvontaviraston (EFCA) ja Euroopan meriturvallisuusviraston (EMSA) yhteistyön kehittämisen avulla sekä rannikkovartiostotoimintoja toteuttavien kansallisten viranomaisten kanssa voidaan edelleen parantaa meritilannetietoisuutta sekä tukea yhtenäisiä ja kustannustehokkaita toimia. Kustannustehokkaalla tavalla toteutettu

kansainvälinen tietojenvaihto on keskeistä merellisten moniviranomaistoimijoiden tehtävien kannalta.

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastolla on meripolitiikan toimien osalta synergiaa rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitustukivälineen (BMVI) kanssa. Rajavalvontaviranomaisten eurooppalaisen tietojenvaihdon kehittämisen osalta EMKVR-ohjelmasta voidaan rahoittaa yhteisen tietojenvaihtoympäristön (CISE) kehittämistä, kun taas BMVI-ohjelmasta voidaan rahoittaa Euroopan rajavalvontajärjestelmän (EUROSUR) kehittämistä. Rannikkovartiostoyhteistyön osalta BMVI-ohjelman rahoitusta suunnataan rajaturvallisuuden valvontaan ja kehittämiseen, kun taas EMKVR-ohjelman toimet voivat kohdistua esimerkiksi meripelastukseen ja tai merellisten ympäristöonnettomuuksien valvontaan. Maa- ja metsätalousministeriö ja sisäministeriö varmistavat ohjelmien hallintoviranomaisena, että EMKVR- ja BMVI-ohjelmien varojen käytöstä päättävillä virkamiehillä on tieto rahoitetuista hankkeista ja ohjelmien rahoitusmahdollisuuksista.

2. Toimintalinjat (rahoitettavat toimenpiteet ja indikaattorit)

2.1 Muut toimintalinjat kuin tekninen apu

Toimintalinja 1: Kestävän kalastuksen ja vesien elollisten luonnonvarojen ennallistamisen ja säilyttämisen edistäminen

Erityistavoite 1.1 Taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävän kalastustoiminnan vahvistaminen

Rahoitettavat toimenpiteet	<p>EMKVR-asetuksen mukaan jäsenvaltioiden on kuvattava pienimuotoisen rannikkokalastuksen kehittämiseksi suunnitellut tukitoimet. Koska suurin osa (n. 99%) Suomen kalastuslaivastosta koostuu pienimuotoisista, alle 12 metrin kalastusaluksista, suunnitellut tukitoimet hyödyttävät pääosin pienimuotoista rannikko- ja sisävesikalastusta. Suomen ohjelmassa ei ole yhtään toimenpidettä tai rahoitusteemaa, joka hyödyttäisi vain avomerikalastusta. Toimet, jotka kohdentuvat vain pienimuotoiseen sisävesi- ja rannikkokalastukseen on tunnistettu toimenpiteiden kuvauksessa merkinnällä ”pienimuotoiseen kalastukseen kohdennettu toimi”:</p> <p>Toimenpide 1: Kaupallisen kalastuksen innovaatiot, kehittäminen ja neuvonta</p> <p>Ohjelman keskeinen tavoite on tukea toimialan uudistumista ja kestävää kasvua. Tutkimus-, innovaatio- ja neuvontatoimia voidaan toteuttaa laajasti koko toimialaa hyödyttävinä yleishyödyllisinä kehittämishankkeina tai yritysten omina kehittämishankkeina.</p> <p><i>Yleishyödylliset tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeet</i></p> <p>Yleishyödyllisillä hankkeilla luodaan laajasti toimialaa hyödyttävää uutta tietoa tai ratkaisumalleja keskeisten haasteiden ratkaisemiseksi tai kasvumahdollisuuksien avaamiseksi. Hankkeiden tulosten tulee olla yleisesti saatavilla. Rahoitusta suunnataan etenkin seuraaviin teemoihin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hylkeiden ja merimetsojen kalastukselle aiheuttamien vahinkojen estäminen huomioiden ympäristölainsäädäntö. Pienimuotoiseen kalastukseen kohdennettu toimi. • Tutkimuksen ja kalastajien välinen kumppanuus. Jatketaan ohjelmakaudella 2014–2020 aloitettua tutkimuksen ja kalastajien kumppanuuden innovaatio-ohjelmaa uutena monivuotisena kokonaisuutena. • Digitalisaation, automaation ja tiedon hyödyntäminen, esimerkiksi mobiilisaalisilmoitusjärjestelmät, jäljitettävyyden kehittäminen ja liittäminen kuluttajatietoon, liikkeentunnistinten hyödyntäminen rysissä ja konenäköön perustuvan saaliin käsittelyn kehittäminen. • Vajaasti hyödynnettyjen kalalajien kestävä käytön lisääminen. • Haitallisten vieraslajien elintarvikekäytön lisääminen, esim. täplärapu, kyttyrälohi, mustatäplätokko. Pienimuotoiseen kalastukseen kohdennettu toimi.
----------------------------	--

- Vesialueiden kalastuskäyttöön saannin helpottaminen. Yksityisten vesialueiden saamiseksi kalastuskäyttöön voidaan tukea esimerkiksi vuoropuhelua, kehittämishankkeita ja koulutuksia. Pienimuotoiseen kalastukseen kohdennettu toimi
- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen, kuten ääriolojen lisääntymiseen ja kalakantojen muutoksiin varautuminen ja niiden huomioiminen kalastustoiminnassa.
- Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen, esimerkiksi sähköisten kalastusalusten kehittäminen ja energiatehokkuuden parantaminen
- Rahoitusta voidaan käyttää kansainvälisten koordinoitujen rahoitushakujen kansallisena rahoitusosuutena siten, että ohjelmasta voidaan rahoittaa suomalaisten toimijoiden kustannukset (esim. pohjoismaiset rahoitushaut sekä EU:n Horisontti-ohjelman Era-Net tai Cofund-rahoitusmallit).

Yritysten toteuttamat tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeet

Yritysten toteuttamalla kehittämishankkeilla vauhditetaan uusien innovaatioiden ja ratkaisumallien käyttöönottoa yritystasolla sekä tuetaan yritysten kasvutoimia.

Yritykset voivat hakea kehittämistoimiin myös innovaatioaseteleitä. Seteli voidaan myöntää hallinnollisesti kevyellä menettelyllä pienimuotoiseen kehitys- tai innovaatiohankkeeseen. Yritysten omat kehittämishankkeet voivat liittyä esimerkiksi vihreään ja digitaaliseen siirtymään, kuten energiatehokkuuden parantamiseen, kannattavuuden kehittämiseen digitalisaation avulla, vajaasti hyödynnettyjen kalojen käytön lisäämiseen, hylkeiden aiheuttamien vahinkojen ehkäisyyn, tehokkaampaan lajitteluun tai ympäristöystävällisempään ja tehokkaampaan logistiikkaan.

Koulutus- ja neuvontahankkeet

Koulutusta ja neuvontaa voidaan rahoittaa yritysten omina hankkeina tai yleishyödyllisinä hankkeina. Toimenpiteestä voidaan tukea esimerkiksi kalastuksen aloittamiseen liittyvää koulutusta, yrittäjyyskoulutusta, yrityksen ja yrittäjän kehittämisspolun suunnittelua ja toteutusta sekä kansallisia ja kansainvälisiä yhteiskoulutuksia. Lisäksi otetaan käyttöön koulutusseteli, jota voi käyttää tarpeelliseksi katsotun koulutuksen ostoon. Tuki maksettaisiin esim. koulutukseen osallistumisesta saadun todistuksen perusteella.

Toimenpide 2: Kalastuksen investoinnit

Yritysten tuotannollisten investointien rahoittamisella tuetaan toimialan kasvua ja liiketoiminnan kannattavuuden parantamista. Rahoitusta suunnataan etenkin seuraaviin teemoihin:

- Saaliin arvon lisääminen ja laadun parantaminen: esimerkiksi tilat ja laitteet oman saaliin jatkojalostamiseen ja arvon lisäämiseen sekä laadun hallintaan ja parantamiseen liittyvät investoinnit aluksilla ja maissa
- Toiminnan monipuolistaminen: toimet ja investoinnit, jotka tukevat tulonlähteiden monipuolistamista. Pienimuotoiseen kalastukseen kohdennettu toimi.

	<ul style="list-style-type: none"> • Alusten modernisointi kalan laadun parantamiseksi, esimerkiksi lopetusmenetelmiin, saaliin jäädyttämiseen, säilyttämiseen ja purkamiseen sekä laadun mittaamiseen liittyvät investoinnit aluksilla • Työergonomia ja turvallisuus aluksilla ja maissa • Ilmastonmuutokseen sopeutuminen, esimerkiksi äärioloihin varautumiseen liittyvät investoinnit • Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen, esimerkiksi logistiikan tehostamiseen liittyvät toimet • Digitalisaatioon ja automaatioon liittyvät investoinnit • Uusien kalastajien alkuinvestoinnit (ml. ensimmäisen aluksen hankinta asetuksen (EU) 2021/1139 art. 17 mukaisin ehdoin). Pienimuotoiseen kalastukseen kohdennettu toimi. <p>Toimenpide 3: Kalasatamat ja purkupaikat</p> <p>Toimenpiteestä tuetaan investointeja kalasatamien ja purku- ja keräilypaikkojen kehittämiseen sekä uusien kalan purku- ja keräilypaikkojen rakentamista ja uusien mobiilien ratkaisujen hankkimista saaliin purkamiseen ja ensikäden käsittelyyn liittyen. Rahoitettavat toimenpiteet voivat tukea myös kasvatetun kalan maihintuontia ja logistiikkaa sekä aluksilta peräisin olevan jätteen vastaanottamista. Uusien kalasatamien rakentamista ei voida tukea.</p>
Tärkeimmät kohderyhmät	<p>Toimenpide 1: Kaupallisen kalastuksen innovaatiot, kehittäminen ja neuvonta</p> <p>Yleishyödyllisissä hankkeissa tuen saajina voivat olla tutkimuslaitokset, koulut, yliopistot ja muut yleishyödylliset toimijat. Rahoitettavien toimien tulee hyödyttää erityisesti kaupallisia kalastajia.</p> <p>Yritysten toteuttamille kehittämishankkeille voidaan myöntää rahoitusta kaupallisille kalastajille tai kalastajien yhteenliittymille tai yhteisyrityksille. Hankkeita voidaan toteuttaa myös kaupallisen kalastajan ja yleishyödyllisen toimijan yhteistyönä.</p> <p>Toimenpide 2: Kalastuksen investoinnit</p> <p>Yksityisiin investointihankkeisiin voidaan myöntää rahoitusta kaupallisille kalastajille.</p> <p>Toimenpide 3: Kalasatamat ja purkupaikat</p> <p>Yksityisiin investointihankkeisiin voidaan myöntää rahoitusta kaupallisille kalastajille. Yleishyödyllisiä investointeja kalasatamien tai kalan purkamiseen liittyen voidaan rahoittaa kunnille ja muille yleishyödyllisille toimijoille.</p>
Toimet, joilla taataan yhdenvertaisuus, osallistavuus ja syrjimättömyys	<p>Toiminnassa huomioidaan tarvittaessa positiivinen erityiskohtelu yhdenvertaisuuden edistämiseksi tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Erityistavoitteen hankkeissa tulee tarvittaessa tunnistaa, että ilmastonmuutoksen vaikutukset voivat kohdistua eri ihmisryhmiin eri tavoin. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään tarvittaessa</p>

	<p>purkamalla ja korjaamalla eri alojen segregatiota ylläpitäviä ja sukupuolistereotypioihin pohjautuvia rakenteita ja asenteita sekä rekrytointikäytäntöjä. Henkilöitä koskevien seuraintindikaattoreiden tiedot kerätään ohjelmassa sukupuolittain, jolloin toimenpiteiden kohdistumista eri sukupuoliin voidaan seurata ja analysoida.</p>
Indikaatio kohdealueista ja alueellisten työkalujen käytöstä (ITI)	<p>Erityistavoitteen kohdealueena on koko Suomi. Erityistavoitteessa ei sovelleta ITI-työkaluja.</p>
Alueiden väliset, rajat ylittävät ja KV-toimenpiteet	<p>Erityistavoitteesta rahoitetaan pääosin kotimaahan kohdistuvia toimenpiteitä. Tutkimus- ja innovaatiotoimissa voidaan kuitenkin rahoittaa toimia, jotka liittyvät Itämeren tai EU-tason tutkimus- ja kehitysyhteistyöhön. Tällaisia toimia voidaan rahoittaa esimerkiksi osana kansainvälisiä rahoitushakua tai Itämeren maiden koordinoimina toimina. Näissäkin tapauksissa Suomen ohjelmasta maksettava rahoitus kohdistuu Suomen alueelle tai suomalaisille toimijoille. Se voi kuitenkin pitää sisällään kohtuullisissa määrin kansainvälisten hankkeiden koordinointiin liittyviä kustannuksia.</p>
Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö	<p>Erityistavoitteessa voidaan soveltaa rahoitusinstrumenttia. Rahoitusvälineiden ennakkoselvityksen mukaan alkutuotannon yrityksillä rahoituksen saatavuusongelmat kohdistuvat etenkin vakuuksien puutteeseen. Vakuusinstrumentti voi auttaa korjaamaan mikro- ja pienyrityksille myönnettävän velkarahoituksen ongelmia.</p> <p>Tarkoituksena on ottaa käyttöön rajattu portfoliovakuus erityisesti uusille kalastajille ja sukupolvenvaihdoksiin. Tavoitteena on myös helpottaa pk-yritysten rahoituksen saantia ja poistaa havaittuja markkinoiden toimintapuutteita sekä hyödyntää vipuvaikutusta rahoituksen saamiseksi pk-yrityksille. Lainainstrumentti voidaan yhdistää suorien tukien kanssa. Tavoitteena on helpottaa mikro- ja pk-yritysten rahoituksen saantia tarjoamalla rahoituksen välittäjälle rahoitusosuutta ja luottoriskin jakamista, jolloin kalastusyritykset saavat rahoitusta edullisin ehdoin eli alhaisemmalla korolla, pidemmällä takaisinmaksuajalla ja tarvittaessa myös alhaisemmin vakuuksin.</p>

Erityistavoite 1.2. Energiatohokkuuden lisääminen ja hiilidioksidipäästöjen vähentäminen korvaamalla tai nykyaikaistamalla kalastusalusten moottoreita

Rahoitettavat toimenpiteet	<p>Toimenpide 1: Moottorien vaihto ja energiatohokkuuden parantaminen Moottoreiden vaihtoa voidaan tukea asetuksen (EU) 2021/1139 mukaisten ehtojen mukaisesti. Hankkeet voivat sisältää moottorivaihtoon liittyvät</p>
----------------------------	--

	<p>välttämättömät toimenpiteet myös esimerkiksi vaihteistojen ja potkureiden uudistamiseen liittyen.</p> <p>Kalastusalusten energiatehokkuuden parantamiseen liittyviä toimenpiteistä voidaan rahoittaa laaja-alaisesti. Ne voivat liittyä esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Moottoreiden ja niihin liittyvien koneiden ja laitteiden vaihtamiseen energiatehokkaammiksi • Vaihtoehtoisten energiamuotojen hyödyntämiseen (esimerkiksi sähkön hyödyntäminen voimanlähteenä ja nesteytetty maakaasu) • Pyydysten energiatehokkuuden parantamiseen
Keskeiset kohderyhmät	Kaupalliset kalastajat ja kalastusalusten omistajat
Toimet, joilla taataan yhdenvertaisuus, osallistavuus ja syrjimättömyys	Toiminnassa huomioidaan tarvittaessa positiivinen erityiskohtelu yhdenvertaisuuden edistämiseksi tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Erityistavoitteen hankkeissa tulee tarvittaessa tunnistaa, että ilmastonmuutoksen vaikutukset voivat kohdistua eri ihmisryhmiin eri tavoin. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään tarvittaessa purkamalla ja korjaamalla eri alojen segregatiota ylläpitäviä ja sukupuolistereotypioihin pohjautuvia rakenteita ja asenteita sekä rekrytointikäytäntöjä. Henkilöitä koskevien seurantaindikaattoreiden tiedot kerätään ohjelmassa sukupuolittain, jolloin toimenpiteiden kohdistumista eri sukupuoliin voidaan seurata ja analysoida.
”Indikaatio” kohdealueista ja alueellisten työkalujen käytöstä (ITI)	Erityistavoitteen kohdealueena on koko Suomi. Erityistavoitteeseen ei sovelleta ITI-työkaluja.
Alueiden väliset, rajat ylittävät ja KV-toimenpiteet	Toimenpiteet kohdistuvat ainoastaan Suomeen rekisteröityihin kalastusyrityksiin ja kalastusaluksiin.
Rahoitusinstrumenttien suunniteltu käyttö	Erityistavoitteessa ei sovelleta rahoitusinstrumentteja.

Erityistavoite 1.3 Kalastuskapasiteetin kalastusmahdollisuuksiin mukauttamisen edistäminen tapauksissa, joissa kalastustoiminta on lopetettu pysyvästi, ja kohtuulliseen elintasoon myötävaikuttaminen tapauksissa, joissa kalastustoiminta on lopetettu väliaikaisesti

Rahoitettavat toimenpiteet	<p>Toimenpide 1: Toiminnan väliaikainen lopettaminen</p> <p>Kalastustoiminnan tilapäisen keskeyttämisen tuki ympäristökatastrofin tai muun poikkeuksellisen shokin vaikutusten hallintaan. Tukea voidaan myöntää jäsenmaan tunnustaman ympäristökatastrofin tai terveyskriisin perusteella. Tukea ei myönnetä kalastuksen säätelyn vuoksi.</p>
----------------------------	---

Keskeiset kohderyhmät	Tuensaajat: kaupalliset kalastajat
Toimen, joilla taataan yhdenvertaisuus, osallistavuus ja syrjimättömyys	Toiminnassa huomioidaan tarvittaessa positiivinen erityiskohtelu yhdenvertaisuuden edistämiseksi tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Erityistavoitteen hankkeissa tulee tarvittaessa tunnistaa, että ilmastonmuutoksen vaikutukset voivat kohdistua eri ihmisryhmiin eri tavoin. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään tarvittaessa purkamalla ja korjaamalla eri alojen segregatiota ylläpitäviä ja sukupuolistereotypioihin pohjautuvia rakenteita ja asenteita sekä rekrytointikäytäntöjä. Henkilöitä koskevien seurantaindikaattoreiden tiedot kerätään ohjelmassa sukupuolittain, jolloin toimenpiteiden kohdistumista eri sukupuoliin voidaan seurata ja analysoida.
”Indikaatio” kohdealueista ja alueellisten työkalujen käytöstä (ITI)	Erityistavoitteen kohdealueena on koko Suomi. Erityistavoitteeseen ei sovelleta ITI-työkaluja.
Alueiden väliset, rajat ylittävät ja KV-toimenpiteet	Toimenpiteet kohdistuvat ainoastaan Suomeen rekisteröityihin kalastusyrityksiin ja kalastusaluksiin.
Rahoitusinstrumenttien suunniteltu käyttö	Erityistavoitteessa ei sovelleta rahoitusinstrumentteja.

Erityistavoite 1.4 Tehokkaan kalastuksenvalvonnan ja täytäntöönpanon edistäminen, mukaan lukien LIS-kalastuksen torjuminen, sekä tietoon perustuvaa päätöksentekoa varten tarvittavien luotettavien tietojen edistäminen

Rahoitettavat toimenpiteet (actions)	<p>Toimenpide 1: Tiedonkeruu</p> <p>Toimenpiteiden tavoitteena on tiedonkeruun toteutuminen YKP:n ja EU-lainsäädännön mukaisesti vuosina 2021–2027 huomioiden kansalliset tiedonkeruutarpeet. Rahoitus kohdistuu ensisijaisesti seuraaviin osa-alueisiin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tiedonkeruu kaupallisesta kalastuksesta ja kalakannoista (biologinen ja tilasto-taloudellinen tiedonkeruu, ml. sivusaalistiedot merinisäkkäistä ja linnuista) • Tiedonkeruu vesiviljelystä ja kalanjalostuksesta • Tiedonkeruu vaelluskaloista (lohi, meritaimen ja ankerias) • Tiedonkeruu vapaa-ajan kalastuksesta • Tietopyyntöihin vastaaminen • Kansainvälinen osallistuminen ja yhteistyö • Tietokantojen ylläpito ja kehitys <p>Rahoitukseen sisältyy työn vaatima riittävä henkilöstöresurssi (toimisto-, kenttä- ja laboratoriotyöt), seurantojen vaatimat laite- ym. hankinnat ja ostopalvelut, aluksen vuokrauskulut (BIAS-Aranda), kansainvälisen</p>
--------------------------------------	--

	<p>osallistumisen kustannukset sekä tietoarkkitehtuurin ylläpito ja kehityskulut. Käytännön tiedonkeruutyön toteuttaa Luonnonvarakeskus.</p> <p>Toimenpide 2: Valvonta Rahoitettavien toimenpiteiden tavoitteena on, että kalastuksenvalvonnan viranomaiset ja kalatalouden toimijat pystyvät vastaamaan lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin yhteisen kalastuspolitiikan panemiseksi täytäntöön. Kalastusta koskevien ilmoitusvelvoitteiden ja valvontatiedon sekä riskinhallinnan tarpeisiin kehitetään ja ylläpidetään tietojärjestelmiä ja sähköisiä sovelluksia. Viranomaisille ja toimijoille tulee hankkia monipuolisia valvonnan ja saalisrekisteröinnin työkaluja, esim. satamien punnitusjärjestelmät, lajitteluun tai lajintunnistukseen soveltuvat laitteet ja alusten seurantaan tarkoitetut järjestelmät (VMS, kalastuspäiväkirjat jne.). Uusia innovaatioita valvonnan ja seurannan kehittämiseksi pilotoidaan ja otetaan käyttöön. Myös henkilöstön ja muiden valvontaresurssien turvaaminen on varmistettava.</p> <p>Valvonnan tehokkuuden ja yhdenvertaisuuden harmonisoimiseksi on tuettava viranomaisten osallistumista koulutukseen, neuvontaan ja kokemustenvaihtoon ja sellaisten järjestämistä.</p> <p>Yhteisen kalastuspolitiikan ja sen valvonnan säädökset voivat muuttua ohjelmakauden aikana ennakoimattomalla tavalla. Toimenpiteillä varaudutaan tukemaan myös lainsäädännön uusien vaatimusten toimeenpanoa, joita saattaa tulla esimerkiksi jäljitettävyyteen, saalis seurantaan, moottoritehon tai maihintuontivelvoitteen valvontaan. Vastaavasti voidaan tukea valvonnassa havaittujen puutteiden korjaamista.</p>
Keskeiset kohderyhmät	<p>Toimenpide 1: Luonnonvarakeskus vastaa tiedonkeruuohjelman toteuttamisesta Suomessa. Tiedonkeruu hyödyttää toimialaa sekä siihen liittyvää tutkimusta ja päätöksentekoa tuottamalla tietoa alasta, sen kehityksestä ja vaikutuksista ympäristöön.</p> <p>Toimenpide 2: Kalastuksen valvonnan toimenpide koskee valvontaviranomaisten lisäksi koko kalastuselinkeinoa, koska tehokas ja luotettava valvonta lisää elinkeinon hyväksyttävyyttä. Tuensaajia voivat olla viranomaiset, kunnat, kalatalousalan yritykset sekä yleishyödylliset toimijat.</p>
Toimen, joilla taataan yhdenvertaisuus, osallistavuus ja syrjimättömyys	<p>Toiminnassa huomioidaan tarvittaessa positiivinen erityiskohtelu yhdenvertaisuuden edistämiseksi tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Erityistavoitteen hankkeissa tulee tarvittaessa tunnistaa, että ilmastonmuutoksen vaikutukset voivat kohdistua eri ihmisryhmiin eri tavoin. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään tarvittaessa purkamalla ja korjaamalla eri alojen segregatiota ylläpitäviä ja sukupuolistereotypioihin pohjautuvia rakenteita ja asenteita sekä rekrytointikäytäntöjä. Henkilöitä koskevien seurantaindikaattoreiden tiedot</p>

	kerätään ohjelmassa sukupuolittain, jolloin toimenpiteiden kohdistumista eri sukupuoliin voidaan seurata ja analysoida.
”Indikaatio” kohdealueista ja alueellisten työkalujen käytöstä (ITI)	Erityistavoitteen kohdealueena on koko Suomi. Erityistavoitteeseen ei sovelleta ITI-työkaluja.
Alueiden väliset, rajat ylittävät ja KV- toimenpiteet	Toimenpiteet kohdistuvat pääosin Suomen alueella tapahtuvaan tiedonkeruuseen tai valvontaan. Molemmissa viranomaistoiminnoissa on myös kansainvälistä yhteistyötä Itämeren alueella. Näissäkin tapauksissa Suomen ohjelmasta maksettava rahoitus kohdistuu pääsääntöisesti Suomen alueelle tai suomalaisille toimijoille. Se voi kuitenkin pitää sisällään kohtuullisissa määrin kansainvälisten yhteistyöhankkeiden koordinointiin liittyviä kustannuksia.
Rahoitusinstru- menttien suunniteltu käyttö	Erityistavoitteessa ei sovelleta rahoitusinstrumentteja.

Erityistavoite 1.6 Vesiympäristön biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelun ja ennallistamisen edistäminen

Rahoitettavat toimenpiteet	<p>Toimenpide 1: Ympäristön ja kalavarojen tutkimus- ja kehittämishankkeet</p> <p>Rahoitetaan yleishyödyllisiä tutkimus- ja kehittämishankkeita, jotka edistävät vesiekosysteemien biologista monimuotoisuutta sekä suojelua ja ennallistamista. Rahoitusta suunnataan etenkin seuraaviin teemoihin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jatketaan ohjelmakaudella 2014–2020 alkanutta ympäristötoimiin keskittyvää innovaatio-ohjelmaa uutena monivuotisena kokonaisuutena. • Edistetään tiedon ja osaamisen parantamista sekä tiedon levittämistä ympäristön ja kalavarojen tilan parantamiseen liittyen. Vahvistetaan kalavarojen kestävään käyttöön liittyvää tietopohjaa. • Biodiversiteettistrategiaan liittyen voidaan tukea OECM-alueiden eli muiden tehokkaiden aluelähtöisten suojelutoimien alueiden tunnistamista ja kartoittamista etenkin kalakantojen ja niiden elinympäristöjen suojelun näkökulmasta. • Uhanalaisten kalakantojen suojelutoimien suunnittelu, erityisesti merelliset kalakannat osana biodiversiteettistrategian merten suojelun tavoitetta suojelualueilla
-------------------------------	--

	<p>Toimenpide 2: Kalataloudelliset kunnostukset Toimenpiteessä voidaan rahoittaa yleishyödyllisiä hankkeita, jotka edistävät ympäristön ja kalavarojen tilan parantamista. Rahoitusta suunnataan etenkin seuraaviin teemoihin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ympäristökunnostukset liittyen kalojen elinympäristöjen suojeluun ja ennallistamiseen. Esimerkiksi kalojen kutupaikkojen säilyttäminen ja kunnostaminen sekä biodiversiteettistrategian meriympäristön suojelutavoitteeseen liittyvät kalojen elinympäristökunnostukset • Uudet tulosperusteiset rahoitusmallit, joukkoistaminen sekä yksityistä sijoituspääomaa hyödyntävät mallit ympäristökunnostuksissa <p>Toimenpide 3: Investoinnit pyydysten valikoivuuteen ja suojaamiseen sekä eläinten hyvinvointiin Kaupallista kalastusta tulee kehittää ekologisesti entistä kestävämpään suuntaan esimerkiksi edistämällä ympäristöön ja eläinten hyvinvointiin liittyviä toimia. Rahoitusta suunnataan etenkin seuraaviin teemoihin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investoinnit ympäristövaikutusten minimoimiseksi • Investoinnit eläinten hyvinvoinnin kehittämiseen • Kalastustoiminnan valikoivuuden parantaminen • Hylkeiden ja merimetsojen sekä kaupallisen kalastuksen rinnakkaiselon tukeminen ympäristölainsäädäntö huomioiden (investointituet esimerkiksi hylkeenkestäviin pyydyksiin ja hyljekarkottimiin) Pienimuotoiseen kalastukseen kohdennettu toimi. <p>Toimenpide 4: Hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamien vahinkojen korvaaminen Korvataan hylkeiden kaupalliselle kalastukselle aiheuttamia vahinkoja. Merimetsojen aiheuttamat vahingot kaupalliselle kalastukselle voidaan korvata, mikäli niitä ei korvata kansallisesti muista korvausjärjestelmistä. Pienimuotoiseen kalastukseen kohdennettu toimi.</p>
Keskeiset kohderyhmät	<p>Toimenpide 1: Ympäristön ja kalavarojen tutkimus- ja kehittämishankkeet Tuensaajia voivat olla esimerkiksi kunnat, tutkimuslaitokset, yliopistot, koulut sekä muut julkiset tai yleishyödylliset tahot.</p> <p>Toimenpide 2: Kalataloudelliset kunnostukset Tuensaajia voivat olla esimerkiksi kunnat, tutkimuslaitokset, yliopistot, koulut ja muut julkiset tai yleishyödylliset tahot sekä järjestöt ja yhteisöt.</p> <p>Toimenpide 3: Investoinnit pyydysten valikoivuuteen ja suojaamiseen sekä eläinten hyvinvointiin Investointihankkeita voidaan rahoittaa kaupallisille kalastajille.</p> <p>Toimenpide 4: Hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamien vahinkojen korvaaminen</p>

	Hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamia vahinkoja voidaan kompensoida ainoastaan 1-ryhmän kaupallisille kalastajille.
Toimen, joilla taataan yhdenvertaisuus, osallistavuus ja syrjimättömyys	Toiminnassa huomioidaan tarvittaessa positiivinen erityiskohtelu yhdenvertaisuuden edistämiseksi tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Erityistavoitteen hankkeissa tulee tarvittaessa tunnistaa, että ilmastonmuutoksen vaikutukset voivat kohdistua eri ihmisryhmiin eri tavoin. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään tarvittaessa purkamalla ja korjaamalla eri alojen segregatiota ylläpitäviä ja sukupuolistereotypioihin pohjautuvia rakenteita ja asenteita sekä rekrytointikäytäntöjä. Henkilöitä koskevien seurantaindikaattoreiden tiedot kerätään ohjelmassa sukupuolittain, jolloin toimenpiteiden kohdistumista eri sukupuoliin voidaan seurata ja analysoida.
”Indikaatio” kohdealueista ja alueellisten työkalujen käytöstä (ITI)	Erityistavoitteen kohdealueena on koko Suomi. Erityistavoitteeseen ei sovelleta ITI-työkaluja.
Alueiden väliset, rajat ylittävät ja KV-toimenpiteet	Erityistavoitteesta rahoitetaan pääosin kotimaahan kohdistuvia toimenpiteitä. Tutkimus- ja innovaatiotoimissa voidaan kuitenkin rahoittaa toimia, jotka liittyvät Itämeren tai EU-tason tutkimus- ja kehitysyhteistyöhön. Tällaisia toimia voidaan rahoittaa esim. osana kansainvälisiä rahoitushakuja tai Itämeren maiden koordinoimina toimina. Myös kansainvälistä yhteistyötä liittyen kalakantojen vahvistamiseen pitkällä aikavälillä voidaan tukea. Näissäkin tapauksissa Suomen ohjelmasta maksettava rahoitus kohdistuu Suomen alueelle tai suomalaisille toimijoille. Se voi kuitenkin pitää sisällään kohtuullisissa määrin kansainvälisten hankkeiden koordinointiin liittyviä kustannuksia.
Rahoitusinstrumenttien suunniteltu käyttö	Erityistavoitteessa ei sovelleta rahoitusinstrumentteja.

Toimintalinja 2: Kestävä vesiviljely, jalostus ja markkinat

Erityistavoite 2.1 Kestävän vesiviljelytoiminnan edistäminen, erityisesti vesiviljelytuotannon kilpailukyvyyn vahvistaminen varmistaen samalla, että toiminta on ympäristön kannalta kestävää pitkällä aikavälillä

Rahoitettavat toimenpiteet	<p>Toimenpide 1: Vesiviljelyn innovaatiot, kehittäminen ja neuvonta</p> <p><i>Yleishyödylliset tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeet</i></p> <p>Yleishyödyllisillä hankkeilla luodaan laajasti toimialaa hyödyttävää uutta tietoa tai ratkaisumalleja keskeisten haasteiden ratkaisemiseksi tai kasvumahdollisuuksien avaamiseksi. Rahoitusta suunnataan kansallisen vesiviljelystrategian mukaisesti etenkin seuraaviin teemoihin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sijainninohjaus ja alueiden kehittäminen vesiviljelytarkoitukseen. • Jatketaan ohjelmakaudella 2014–2020 aloitettua innovaatio-ohjelmakonseptia.
----------------------------	--

- Digitalisaatio ja automaatio, esimerkiksi tuotannonohjausjärjestelmien ja sähköisten ilmoitusjärjestelmien kehittäminen, etämonitorointi ja -operointi sekä vedenalaiset kamerat, jotka mahdollistavat ajantasaisen kalaston tietojen optimoinnin, terveystarkkailun ja ongelmien ennaltaehkäisy.
- Rahoitusta voidaan käyttää kansainvälisten koordinoitujen rahoitushakujen kansallisena rahoitusosuutena siten, että ohjelmasta voidaan rahoittaa suomalaisten toimijoiden kustannukset (esim. pohjoismaiset rahoitushaut sekä EU:n Horisontti-ohjelman Era-Net- tai Cofund-rahoitusmallit).
- Eläinten terveys ja hyvinvointi, ml. eläinten hyvinvointiohjelma.
- Ympäristövaikutusten vähentäminen, erityisesti ravinnepäästöjen vähentämistä edistävät toimet, kuten ympäristöystävällisempien rehujen kehittäminen.
- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen, esimerkiksi sään ääri-ilmiöihin varautuminen.
- Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen, esimerkiksi energiatehokkaiden ratkaisuiden kehittäminen.
- Luomuvesiviljelyn kehittäminen.
- Kiertovesikasvatuksen ja avomerituotannon kehittäminen
- Olemassa olevien tuotantolaitosten toiminnan kehittäminen ja ympäristötehokkuuden parantaminen.
- Vesiviljelyn monipuolistaminen uusiin lajeihin.
- Leväviljelyn kehittäminen sekä sen mahdollisuudet hiilen sidontaan ja ravinteiden poistoon kalankasvatuksen yhteydessä.
- Uhanalaisten kalalajien viljelyn kehittäminen.

Yritysten toteuttamat tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeet

Yritysten toteuttamalla kehittämishankkeilla vauhditetaan uusien innovaatioiden ja ratkaisumallien käyttöönottoa yritystasolla sekä tuetaan yritysten kasvutoimia kansallisen vesiviljelystrategian mukaisesti. Hankkeet voivat liittyä esimerkiksi vihreään ja digitaaliseen siirtymään, kuten ympäristö- ja ilmastovaikutusten pienentämiseen ja eläinten hyvinvoinnin kehittämiseen sekä uusien digitaalisten ratkaisujen kehittämiseen. Hankkeet voivat liittyä myös vesiviljelytoiminnan monipuolistamiseen, kuten uusien lajien viljelyn kehittämiseen.

Yritykset voivat hakea kehittämistoimiin myös innovaatioaseteleitä. Seteli voidaan myöntää hallinnollisesti kevennetyllä menettelyllä pienimuotoiseen kehitys- tai innovaatiohankkeeseen.

Koulutus- ja neuvontahankkeet

Koulutusta ja neuvontaa voidaan rahoittaa yritysten omina hankkeina tai yleishyödyllisinä hankkeina. Tukea voidaan myöntää esimerkiksi yrittäjäyiskoulutukseen ja yrityksen kehittämispolun suunnitteluun ja toteutukseen, kansallisiin ja kansainvälisiin yhteiskoulutuksiin sekä osaamisen kehittämiseen, joka koskee ympäristölupien hakemista ja siihen liittyviä

	<p>mallinnuksia. Lisäksi voidaan myöntää koulutusseteleitä tarpeelliseksi katsotun koulutuksen hankkimiseen.</p> <p>Toimenpide 2: Vesiviljelyn investoinnit Toimenpiteestä rahoitetaan kansallisen vesiviljelystrategian mukaisesti investointeja vesiviljelyn kestäväan kasvuun ja sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden parantamiseen. Yritysten kasvu- ja kehitysinvestointien rahoittamisella tuetaan toimialan kestäväan kasvua ja liiketoiminnan kannattavuuden parantamista. Sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden parantamiseen liittyvillä investoinneilla tavoitellaan ilmasto- ja ympäristövaikutusten vähentämistä ja eläinten hyvinvointiin liittyvää kehitystä sekä työturvallisuuden parantamista.</p> <p>Rahoitusta suunnataan etenkin seuraaviin teemoihin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arvon lisääminen ja laadun parantaminen • Vesiviljelyn kestävä kasvu ja toiminnan kehittäminen: esimerkiksi uusien laitosten rakentaminen, tuotantokapasiteetin lisääminen, tuotannon tehostaminen ja kannattavuuden parantaminen • Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen • Energiatohokkuuden parantaminen ja siirtyminen uusiutuvaan energiaan • Ympäristövaikutusten vähentäminen vanhoissa vesiviljelylaitoksissa, esimerkiksi siirtyminen vähemmän ympäristöä kuormittavan teknologian käyttöön • Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvät investoinnit, esimerkiksi laitosten suojaaminen sään ääriolosuhteilta • Toiminnan monipuolistaminen uusiin viljelylajeihin (mm. uudet kalalajit, levät ja simpukat) • Ravinnepäästöjen ja muiden ympäristövaikutusten vähentäminen • Hylkeiden ja muiden suojeltujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisy • Toimet eläinten hyvinvoinnin ja terveyden parantamiseen • Luomuvesiviljelyyn liittyvät investoinnit • Investoinnit turvallisuuteen ja työolojen parantamiseen • Uhanalaisten kalalajien viljelyn kehittämiseen.
Keskeiset kohderyhmät	<p>Toimenpide 1: Vesiviljelyn innovaatiot, kehittäminen ja neuvonta Yleishyödyllisissä hankkeissa tuen saajina voivat olla tutkimuslaitokset, koulut, yliopistot, viranomaiset ja muut yleishyödylliset toimijat. Rahoitettavien toimien tulee hyödyttää vesiviljelyalan kestäväan kasvua.</p> <p>Yrityslähtöisille kehittämishankkeille voidaan myöntää rahoitusta suoraan vesiviljely-yrityksille tai yrityksille, jotka kehittävät ratkaisuja vesiviljelyalan kestäväan kasvun mahdollistamiseksi. Yrityslähtöiset kehittämishankkeet voidaan toteuttaa yritysten ja tutkimuslaitosten yhteistyönä.</p> <p>Toimenpide 2: Vesiviljelyn investoinnit Tuensaajat: vesiviljely-yritykset</p>

Toimen, joilla taataan yhdenvertaisuus, osallistavuus ja syrjimättömyys	Toiminnassa huomioidaan tarvittaessa positiivinen erityiskohtelu yhdenvertaisuuden edistämiseksi tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Erityistavoitteen hankkeissa tulee tarvittaessa tunnistaa, että ilmastonmuutoksen vaikutukset voivat kohdistua eri ihmisryhmiin eri tavoin. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään tarvittaessa purkamalla ja korjaamalla eri alojen segregatiota ylläpitäviä ja sukupuolistereotyyppioihin pohjautuvia rakenteita ja asenteita sekä rekrytointikäytäntöjä. Henkilöitä koskevien seurantaindikaattoreiden tiedot kerätään ohjelmassa sukupuolittain, jolloin toimenpiteiden kohdistumista eri sukupuoliin voidaan seurata ja analysoida.
”Indikaatio” kohdealueista ja alueellisten työkalujen käytöstä (ITI)	Erityistavoitteen kohdealueena on koko Suomi. Erityistavoitteessa ei sovelleta ITI-työkaluja.
Alueiden väliset, rajat ylittävät ja KV-toimenpiteet	Erityistavoitteesta rahoitetaan pääosin kotimaahan kohdistuvia toimenpiteitä. Tutkimus- ja innovaatioitoimissa voidaan kuitenkin rahoittaa toimia, jotka liittyvät Itämeren tai EU-tason tutkimus- ja kehitysyhteistyöhön. Tällaisia toimia voidaan rahoittaa esimerkiksi osana kansainvälisiä rahoitushakua tai Itämeren maiden koordinoimina toimina. Näissäkin tapauksissa Suomen ohjelmasta maksettava rahoitus kohdistuu Suomen alueelle tai suomalaisille toimijoille. Se voi kuitenkin pitää sisällään kohtuullisissa määrin kansainvälisten hankkeiden koordinointiin liittyviä kustannuksia.
Rahoitusinstrumenttien suunniteltu käyttö	Erityistavoitteessa voidaan soveltaa rahoitusinstrumenttia vesiviljelyalan kestävän kasvun tukemiseen. Tavoitteena on helpottaa pk-yritysten rahoituksen saantia ja poistaa käytännössä havaittuja markkinoiden toimintapuitteita sekä hyödyntää vipuvaikutusta rahoituksen aikaansaamiseksi pk-yrityksille. Lisäksi voidaan yhdistää lainainstrumentti suorien tukien kanssa. Tavoitteena on helpottaa mikro- ja pk-yritysten rahoituksen saantia tarjoamalla rahoituksen välittäjälle rahoitusosuutta ja luottoriskin jakamista, jolloin yritykset saavat rahoitusta edullisin ehdoin eli alhaisemmalla korolla, pidemmällä takaisinmaksuajalla ja tarvittaessa myös alhaisemmin vakuuksin.

Erityistavoite 2.2 Kalastus- ja vesiviljelytuotteiden kaupan pitämisen, laadun ja lisäarvon ja kyseisten tuotteiden jalostamisen edistäminen.

Rahoitettavat toimenpiteet	Toimenpide 1: Kalan jalostuksen innovaatiot, kehittäminen ja neuvonta <i>Yleishyödylliset tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeet</i> Yleishyödyllisillä hankkeilla luodaan laajasti toimialaa hyödyttävää uutta tietoa tai ratkaisumalleja keskeisten haasteiden ratkaisemiseksi tai kasvumahdollisuuksien avaamiseksi. Rahoitusta suunnataan etenkin seuraaviin teemoihin:
----------------------------	---

- Silakan sekä vajaasti hyödynnettyjen kalalajien arvon ja elintarvikekäytön lisääminen kestäväällä tavalla
- Teollisuuden sivuvirtojen hyödyntäminen
- Digitalisaatio ja data hyödyntäminen, esimerkiksi jäljitettävyystietojen kehittäminen yritysten ja kuluttajien tarpeisiin sekä sertifikaatteihin liittyen
- Automaatio, esimerkiksi pienen kalan käsittelyn automaation kehittäminen
- Tutkimuksen ja yritysten yhteistyöhön perustuvaa innovaatio-ohjelmakonseptia jatketaan erityisesti kalan korkean laadun kehittämiseksi sekä uusien tuoteinnovaatioiden vauhdittamiseksi.
- Kansainväliset tutkimusrahoitushaut (esim. pohjoismaiset rahoitushaut sekä EU:n Horisontti-ohjelman Era-Net- tai Cofund-rahoitusmallit).
- Pakkausteknologia ja logistiikka
- Tuottajaorganisaatioiden perustaminen ja toiminnan tuki

Yritysten toteuttamat tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeet

Yritysten toteuttamilla kehittämishankkeilla vauhditetaan uusien innovaatioiden ja ratkaisumallien käyttöönottoa yritystasolla sekä tuetaan yritysten kasvutoimia. Hankkeet voivat liittyä esimerkiksi vihreään ja digitaaliseen siirtymään, kuten datan hyödyntämiseen kuluttajatiedon ja arvon lisäämisessä sekä energiatehokkuuden parantamiseen. Hankkeet voivat liittyä myös esimerkiksi vajaasti hyödynnettyjen kalojen ja teollisuuden sivuvirtojen hyödyntämiseen uusilla tavoilla, kuten uusien tuotteiden kehittämiseen ja jalostusarvon parantamiseen sekä kansainvälistymiseen.

Yritykset voivat hakea kehittämistoimiin myös innovaatioaseteleitä. Seteli voidaan myöntää hallinnollisesti kevyellä menettelyllä pienimuotoiseen kehitys- tai innovaatiohankkeeseen.

Koulutus- ja neuvontahankkeet

Koulutusta ja neuvontaa voidaan rahoittaa yritysten omina hankkeina tai yleishyödyllisinä hankkeina. Hankkeet voivat liittyä esimerkiksi vihreään ja digitaaliseen siirtymään.

Toimenpide 2: Kalan jalostuksen kasvu- ja kehitysinvestoinnit

Yritysten tuotannollisten investointien rahoittamisella tuetaan toimialan kasvua ja liiketoiminnan kannattavuuden parantamista. Rahoitusta suunnataan etenkin seuraaviin teemoihin:

- Arvon lisääminen ja laadun parantaminen
- Pakkausteknologia ja logistiikka
- Investoinnit ympäristövaikutusten minimoimiseksi
- Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen

	<p>Toimenpide 3: Menekinedistäminen Toimenpiteestä voidaan rahoittaa kalan yleistä menekinedistämistä sekä erilaisia innovatiivisia tapoja vauhdittaa kalan käyttöä esimerkiksi ammattikeittiöissä. Lisäksi voidaan rahoittaa yleishyödyllisiä laadun kehittämiseen liittyviä hankkeita sekä kansainvälistymiseen liittyviä toimia. Rahoitusta suunnataan etenkin seuraaviin teemoihin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalan menekinedistäminen ja toimialaa koskeva yleinen viestintä/yhteiskunnallinen vuoropuhelu; yksittäisten tuotemerkkien menekinedistämistä ei voida tukea • Kalan laadun parantaminen (yleishyödyllinen työ) • Ammattikeittiöiden toimet kalan käytön lisäämiseksi ml. innovaatiokumppanuus • Challenge-kilpailut, hackathon, uudet rahoitusmallit kestävästi tuotettujen kalatuotteiden käytön lisäämiseksi • Yleishyödylliset kansainvälistymiseen liittyvät toimet, esimerkiksi messut; vientitukea ei voida maksaa
Keskeiset kohderyhmät	<p>Toimenpide 1: Kalan jalostuksen innovaatiot, kehittäminen ja neuvonta Yleishyödyllisissä hankkeissa tuen saajina voivat olla tutkimuslaitokset, koulut, yliopistot ja muut yleishyödylliset toimijat. Rahoitettavien toimien tulee hyödyttää kalatalousalan kestävää kasvua ja uudistumista.</p> <p>Yritysten toteuttamille kehittämishankkeille voidaan myöntää rahoitusta kalatalousalan yrityksille.</p> <p>Toimenpide 2: Kalan jalostuksen kasvu- ja kehitysinvestoinnit Kalatalousalan yritykset</p> <p>Toimenpide 3: Menekinedistäminen Yleishyödyllisissä hankkeissa tuen saajina voivat olla tutkimuslaitokset, koulut, yliopistot, ammattikeittiöt ja muut yleishyödylliset toimijat. Rahoitettavien toimien tulee hyödyttää kalatalousalan kestävää kasvua ja uudistumista.</p> <p>Yritysten toteuttamille kehittämishankkeille voidaan myöntää rahoitusta kalatalousalan yrityksille sekä yksityisille ammattikeittiöille.</p>
Toimen, joilla taataan yhdenvertaisuus, osallistavuus ja syrjimättömyys	<p>Toiminnassa huomioidaan tarvittaessa positiivinen erityiskohtelu yhdenvertaisuuden edistämiseksi tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Erityistavoitteen hankkeissa tulee tarvittaessa tunnistaa, että ilmastonmuutoksen vaikutukset voivat kohdistua eri ihmisryhmiin eri tavoin. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään tarvittaessa purkamalla ja korjaamalla eri alojen segregatiota ylläpitäviä ja sukupuolistereotyyppioihin pohjautuvia rakenteita ja asenteita sekä rekrytointikäytäntöjä. Henkilöitä koskevien seuraintindikaattoreiden tiedot kerätään ohjelmassa sukupuolittain, jolloin toimenpiteiden kohdistumista eri sukupuoliin voidaan seurata ja analysoida.</p>
”Indikaatio” kohdealueista ja	<p>Erityistavoitteen kohdealueena on koko Suomi. Erityistavoitteessa ei sovelleta ITI-työkaluja.</p>

alueellisten työkalujen käytöstä (ITI)	
Alueiden väliset, rajat ylittävät ja KV-toimenpiteet	Eryitystavoitteesta rahoitetaan pääosin kotimaahan kohdistuvia toimenpiteitä. Tutkimus- ja innovaatiotoimissa voidaan kuitenkin rahoittaa toimia, jotka liittyvät Itämeren tai EU-tason tutkimus- ja kehitysyhteistyöhön. Tällaisia toimia voidaan rahoittaa esimerkiksi osana kansainvälisiä rahoitushakuja tai Itämeren maiden koordinoimina toimina. Näissäkin tapauksissa Suomen ohjelmasta maksettava rahoitus kohdistuu Suomen alueelle tai suomalaisille toimijoille. Se voi kuitenkin pitää sisällään kohtuullisissa määrin kansainvälisten hankkeiden koordinointiin liittyviä kustannuksia.
Rahoitusinstrumenttien suunniteltu käyttö	Eryitystavoitteessa voidaan soveltaa rahoitusinstrumenttia jalostusyritysten kestäväen kasvun tukemiseen. Tavoitteena on helpottaa pk-yritysten rahoituksen saantia ja poistaa käytännössä havaittuja markkinoiden toimintapuutteita sekä hyödyntää vipuvaikutusta rahoituksen aikaansaamiseksi pk-yrityksille. Lisäksi voidaan yhdistää lainainstrumentti suorien tukien kanssa. Tavoitteena on helpottaa mikro- ja pk-yritysten rahoituksen saantia tarjoamalla rahoituksen välittäjälle rahoitusosuutta ja luottoriskin jakamista, jolloin yritykset saavat rahoitusta edullisin ehdoin eli alhaisemmalla korolla, pidemmällä takaisinmaksuajalla ja tarvittaessa myös alhaisemmin vakuuksin.

Toimintalinja 3: Kestävän sinisen talouden mahdollistaminen rannikko-, saari- ja sisämaa-alueilla sekä kalastus- ja vesiviljely-yhteisöjen kehittämisen edistäminen

Eryitystavoite 3.1 Paikallinen kehittäminen (tukitoimet, joilla edistetään kestäväen sinisen talouden mahdollistamista rannikko-, saari- ja sisämaa-alueilla sekä kalastus- ja vesiviljely-yhteisöjen kestäväen kehittämisen edistämistä)

Rahoitettavat toimenpiteet	<p>Toimenpide 1: Paikallisten kehittämisstrategioiden mukaiset hankkeet</p> <p>Toimenpiteestä rahoitetaan paikallisten kehittämisstrategioiden mukaisia hankkeita, jotka paikalliset toimintaryhmät ovat valinneet rahoitettavaksi. Hankkeiden tulee edistää erityisesti kalatalouden arvoketjun eli kalastuksen, vesiviljelyn, jalostuksen tai kaupan yritysten toimintaa, kalaan liittyvää matkailua tai kalavarojen tilan parantamista. Rahoitettavat hankkeet voivat olla alueen strategiasta riippuen esimerkiksi</p> <ul style="list-style-type: none"> • yleishyödyllisiä kehittämishankkeita • yhteistyöhankkeita, jotka edistävät alueen kalataloutta ja alueen kalavarojen monipuolista, kestäväen käyttöä • uusien kalastajien rekrytoimista edistäviä hankkeita • koulutus- ja viestintähankkeita, etenkin digitaalisen viestinnän ja markkinoinnin saralla. • pilottihankkeita tai kokeiluja • hankkeita, joissa kehitetään ja otetaan käyttöön digitaalisia ratkaisuita ja uusia toimintatapoja • lähiruoan käyttöä edistäviä hankkeita
----------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • verkostoitumista ja yhteistyön kehittämistä tukevia hankkeita • ympäristö- ja kunnostushankkeita • ilmastonmuutokseen sopeutumista edistäviä hankkeita • kulttuuriarvoja edistäviä hankkeita <p>Toimenpide 2: Toimintaraha Toimenpiteestä rahoitetaan kalatalouden paikallisten toimintaryhmien aktivointi- ja hallinnointikustannuksia, kuten strategian edistämiseen, hallinnointiin ja seurantaan liittyviä henkilöstökustannuksia (ml. koulutus) sekä hankkeiden valintamenettely hallinnollisia kustannuksia.</p> <p>Manner-Suomessa kalatalouden paikallisten toimintaryhmien valintaprosessi käynnistettiin lokakuussa 2021. Ennen hakumenettelyn avaamista kiinnostuneille tahoille oli järjestetty avoimia hakuklinikoita. Maa- ja metsätalousministeriö perusti Leader-valintakomitean kalatalouden paikallisten toimintaryhmien ja maaseudun Leader-ryhmien valintaa varten sekä määritteli valintaperusteet hakumenettelyn avaamisen yhteydessä. Paikallisten strategioiden laadullisia valintakriteereitä asetettiin kymmenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strategia vastaa paikallisiin tarpeisiin ja hyödyntää paikallisia vahvuuksia - Strategia on selkeä ja looginen - Strategia edistää verkostoitumista ja yhteistyötä muiden alueellisten toimijoiden kanssa - Strategia on innovatiivinen - Strategia tukee kotimaisen kalan edistämishjelman ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston Suomen toimintaohjelman 2021-2027 tavoitteita - Strategia saa aikaan vipuvaikutusta muista rahoituslähteistä - Strategian arvioitu vaikuttavuus - Viestintäsuunnitelma - Alueen kuntien tai maakuntien taloudellinen sitoutuminen toimintaan - Kestävän kehityksen ja ilmasto- ja ympäristöasioiden huomioiminen. <p>Hakijat saivat täydentää hakemuksiaan valintakomitean palautteen perusteella. Leader-valintakomitea kokoontui toisen kerran tammikuussa 2022 käsittelemään kalatalouden paikallisia kehittämisstrategioita. Valintakomitea pisteytti hakemukset valintaperusteiden mukaisesti. Pisteytyksen ja keskustelun tuloksena valintakomitea valitsi kaikki 10 kalatalouden paikallista kehittämisstrategiaa rahoitettaviksi. Hallintoviranomainen hyväksyy valintakomitean valitsevat strategiat.</p> <p>Ahvenanmaan alueella toteutetaan erillinen paikallisten toimintaryhmien valintaprosessi.</p>
Keskeiset tuensaajat	<p>Toimenpide 1: Paikallisten kehittämisstrategioiden mukaiset hankkeet Keskeiset tuensaajat määrittellään tarkemmin paikallisissa kehittämisstrategioissa.</p> <p>Toimenpide 2: Toimintaraha Kalatalouden paikalliset toimintaryhmät</p>

Toimen, joilla taataan yhdenvertaisuus, osallistavuus ja syrjimättömyys	Paikallisissa kehittämisstrategioissa ja niiden toteuttamisessa sekä kansallisen kalatalousverkoston työssä voidaan toteuttaa erityistoimenpiteitä sukupuolten tasa-arvon toteutumiseksi, mikäli sellaisille ilmenee tarvetta. Erityistavoitteen hankkeissa tulee tarvittaessa tunnistaa, että ilmastonmuutoksen vaikutukset voivat kohdistua eri ihmisryhmiin eri tavoin. Henkilöitä koskevien seurantaindikaattoreiden tiedot kerätään ohjelmassa sukupuolittain, jolloin toimenpiteiden kohdistumista eri sukupuoliin voidaan seurata ja analysoida.
Indikaatio kohdealueista ja alueellisten työkalujen käytöstä (ITI)	Suomessa kaikilla alueilla on elinkeinokalatalouden kannalta merkittäviä vesialueita (meren rannikkoa tai sisävesiä). Suomalaiset kalastusalukset toimivat pääasiassa omilla aluevesillä ja lähellä purkusatamia. Myös kalanjalostusta ja vesiviljelyä harjoitetaan kaikkialla Suomessa. Tästä johtuen elinkeinokalatalous on jakautunut koko maan alueelle, eikä yksinomaan tai edes pääasiassa kalastuksesta riippuvaisia alueita käytännössä ole. Edellä mainituista seikoista johtuen uusille kalatalouden paikallisille kehittämisstrategioille ei ole etukäteen asetettu alueellisia rajoitteita. Myöskään kaupunkeja ei ole rajattu pois, eikä asukasmäärän osalta asetettu ylärajaa, koska tavoitteena on, että kalatalouselinkeinojen kehittämisen kannalta toiminnalla on riittävän laaja osallistumis pohja. Ohjelmakaudella 2014–2020 Suomessa on toiminut 10 kalatalouden paikallista toimintaryhmää, kattaen koko Suomen rannikon, Ahvenanmaan sekä merkittävimmät sisävesialueet.
Alueiden väliset, rajat ylittävät ja KV-toimenpiteet	Paikallisten toimintaryhmien aktivaattoreiden työpanoksesta osa kohdistuu teknisestä tuesta rahoitettavaan kansalliseen verkostoon, jonka avulla voidaan tavoittaa myös sellaisia toimijoita, joiden alueella ei ole omaa paikallista toimintaryhmää. Verkoston avulla voidaan jakaa tietoa ja hyviä käytäntöjä alueiden välillä. Lisäksi verkostoa voidaan hyödyntää kansainvälisen yhteistyön tekemisessä.
Rahoitusinstrumenttien suunniteltu käyttö	Eryitystavoitteeseen ei sovelleta rahoitusinstrumenttia.

Toimintalinja 4: Meripolitiikka

Eryitystavoite 4.1 Tukitoimet, joilla edistetään kestävän merten ja valtamerien hoidon vahvistamista edistämällä meriosaamista, merivalvontaa tai rannikkovartiostoyhteistyötä.

Rahoitettavat toimenpiteet 8 000 merkkiä	<p>Eryitystavoite jakautuu kolmeen teemalliseen toimenpidekokonaisuuteen. Nämä ovat 1) meriosaaminen ja 2) merialueiden valvonta ja 3) rannikkovartiostoyhteistyö.</p> <p>Toimenpide 1: Meriosaaminen</p> <p>Toimenpiteestä voidaan rahoittaa yleishyödyllisiä kehittämishankkeita, joilla lisätään tietoa tai tiedon hyödyntämistä meriympäristön tilaa koskevan</p>
---	--

	<p>osaamisen parantamiseksi. Rahoitusta suunnataan EMKVR-asetuksen 32 artiklan mukaan seuraaviin teemoihin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • luonto- ja lintudirektiivien mukaisten seurantojen, alueiden nimeämisen ja hallinnoinnin vaatimusten täyttämiseen • tiedonkeruutoimet tukevat osaltaan myös vesipuitedirektiivin ja meristrategiapuitedirektiivin tavoitteiden toteutumista. • merten aluesuunnittelun tukemiseen • Euroopan meripoliittisen seurantakeskuksen tietojen laadun tai jakamisen parantamiseen. <p>Toimenpide 2: Merialueiden valvonta Toimenpiteessä voidaan rahoittaa yleishyödyllisiä hankkeita, jotka edistävät yhteisen tietojenvaihtoympäristön (CISE) tavoitteiden saavuttamista. Rahoitusta voidaan kohdistaa esimerkiksi valvontatiedon keräämiseen, analysointiin, jakamiseen ja tietojärjestelmien kehittämiseen. Rahoitettavia kohteita ovat esimerkiksi uusien CISE-rajapintojen kehittäminen viranomaisten tietojärjestelmiin, Suomen CISE-palvelinympäristön kehittämiseen, sekä uusien merialueiden valvontaan liittyvien operatiivisten palveluiden kehittämiseen ja käyttöönottoon liittyvät toimet.</p> <p>Toimenpide 3: Rannikkovartiostoyhteistyö Toimenpiteessä voidaan rahoittaa yleishyödyllisiä kehittämishankkeita, jotka edistävät rannikkovartiostotoimintoja suorittavien kansallisten viranomaisten yhteistoimintaa ja kehittävät tehtäviin liittyviä suorituskykyjä sekä osallistumista rannikkovartiostotoimintoihin liittyvään eurooppalaiseen rannikkovartiostotoimintojen suorituskykyjen kehittämistyöhön ja operatiiviseen toimintaan. Rahoitettavat teemat voivat liittyä esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • meripelastuksen kehittämiseen • meriturvallisuuden ja –onnettomuuksien hallintaan • ympäristövahinkojen valvontaan ja torjuntaan sekä niissä käytettävään kalustoon ja välineistöön.
Keskeiset tuensaajat	Tuen saajina voivat olla tutkimuslaitokset, yliopistot, Rajavartiolaitos, maakuntaliitot ja muut merialueiden valvontaan ja rannikkovartiostotoimintoihin osallistuvat viranomaiset sekä muut julkiset tai yleishyödylliset toimijat.
Toimen, joilla taataan yhdenvertaisuus, osallistavuus ja syrjimättömyys	Toiminnassa huomioidaan tarvittaessa positiivinen erityiskohtelu yhdenvertaisuuden edistämiseksi tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Erityistavoitteen hankkeissa tulee tarvittaessa tunnistaa, että ilmastonmuutoksen vaikutukset voivat kohdistua eri ihmisryhmiin eri tavoin. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään tarvittaessa purkamalla ja korjaamalla eri alojen segregatiota ylläpitäviä ja sukupuolistereotyyppioihin pohjautuvia rakenteita ja asenteita sekä rekrytointikäytäntöjä. Henkilöitä koskevien seurantaindikaattoreiden tiedot kerätään ohjelmassa sukupuolittain, jolloin toimenpiteiden kohdistumista eri sukupuoliin voidaan seurata ja analysoida.
”Indikaatio” kohdealueista ja alueellisten	Erityistavoitteen kohdealueena on koko Suomi. Erityistavoitteessa ei sovelleta ITI-työkaluja.

työkalujen käytöstä (ITI)	
Alueiden väliset, rajat ylittävät ja KV-toimenpiteet	Erityistavoitteesta rahoitetaan pääosin kotimaahan kohdistuvia toimenpiteitä. Toimenpiteestä voidaan kuitenkin rahoittaa toimia, jotka liittyvät Itämeren tai EU-tason yhteistyöhön. Näissäkin tapauksissa Suomen ohjelmasta maksettava rahoitus kohdistuu Suomen alueelle tai suomalaisille toimijoille. Se voi kuitenkin pitää sisällään kohtuullisissa määrin kansainvälisten hankkeiden koordinointiin liittyviä kustannuksia.
Rahoitusinstrumenttien suunniteltu käyttö	Erityistavoitteeseen ei sovelleta rahoitusinstrumentteja.

2.1.2 Indikaattorit

Taulukko 2: Tuotosindikaattorit

Toimintalinja	Erityistavoite	Indikaattori	Mittayksikkö	Välitavoite (2024)	Tavoite (2029)
Toimintalinja 1	Erityistavoite 1.1	Toimien lukumäärä	Hankkeiden lukumäärä	350	930
	Erityistavoite 1.2	Toimien lukumäärä	Hankkeiden lukumäärä	40	100
	Erityistavoite 1.3	Toimien lukumäärä	Hankkeiden lukumäärä	0	0
	Erityistavoite 1.4	Toimien lukumäärä	Hankkeiden lukumäärä	20	65
	Erityistavoite 1.6	Toimien lukumäärä	Hankkeiden lukumäärä	800	2 000
Toimintalinja 2	Erityistavoite 2.1	Toimien lukumäärä	Hankkeiden lukumäärä	150	450
	Erityistavoite 2.2	Toimien lukumäärä	Hankkeiden lukumäärä	150	380
Toimintalinja 3	Erityistavoite 3.1	Toimien lukumäärä	Hankkeiden lukumäärä	150	400
Toimintalinja 4	Erityistavoite 4.1	Toimien lukumäärä	Hankkeiden lukumäärä	6	17

Taulukko 3: Tulosindikaattorit

Toimintalinja	Erityistavoite	Indikaattori	Mittayksikkö	Viitearvo	Tavoite 2029	Tietolähde	Huomautukset
Toimintalinja 1	1.1	Hyötyvät henkilöt	henkilöiden lkm		1 250	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio

	1.1	Luodut työpaikat	henkilöiden lkm		100	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
	1.1	Perustetut yritykset	yhteisöjen lkm		100	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
	1.1	Yritykset, joilla suurempi liikevaihto	yhteisöjen lkm		350	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
	1.1	Toimet, joilla edistetään ympäristön hyvää tilaa, mukaan lukien luonnon ennallistaminen, luonnonsuojelu, ekosysteemien suojelu, luonnon monimuotoisuus, eläinten terveys ja hyvinvointi	toimien lkm		70	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
	1.1	Sidosryhmien välinen yhteistyö	toimien lkm		250	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
	1.2	Energiankulutus, joka johtaa CO ₂ -päästöjen vähenemiseen	kWh/tonni tai litraa/tunti		3,75 l/h	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
	1.3	Hyötyvät henkilöt	henkilöiden lkm		0	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
	1.4	Tietojen keruu, hallinta ja käyttö: järjestelmän tehokkuus	suuri, keskitasoinen, pieni		suuri	Hallinto-viranomaisen arvio	

		Asennetut tai parannetut valvontavälineet	välineiden lkm		45	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	
		Toimet hallinnointivalmiuksien parantamiseksi	toimien lkm		25	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	
	1.6	Toimet, joilla edistetään ympäristön hyvää tilaa	toimien lkm		400	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
	1.6	Alue, joilla edistetään ympäristön hyvää tilaa	km2 tai km		100 km 2,5 km2	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
	1.6	Edistämis- ja tiedotustoimista hyötyvät yhteisöt	yhteisöjen lkm		50	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
Toimintalinja 2	2.1	Hyötyvät henkilöt	henkilöiden lukumäärä		1 300	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
	2.1	Toimet, joilla edistetään ympäristön hyvää tilaa	toimien lkm		30	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
	2.1	Resurssitehokkuutta parantaneet yhteisöt	yhteisöjen lkm		40	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
	2.1	Luodut työpaikat	henkilöiden lkm		45	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio

	2.1	Yritykset, joilla suurempi liikevaihto	yhteisöjen lkm		250	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
	2.1	Uusi tuotantokapasiteetti	tonnia		10 000	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
	2.1	Mahdollistetut innovaatiot	uusien tuotteiden, prosessien yms. lkm		80	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
	2.2	Hyötyvät henkilöt	henkilöiden lkm		750	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
		Resurssitehokkuutta parantaneet yhteisöt	yhteisöjen lkm		80	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
		Luodut työpaikat	henkilöiden lkm		330	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
		Yritykset, joilla suurempi liikevaihto	yhteisöjen lkm		200	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
		Uusi tuotantokapasiteetti	tonnia		15 000	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
		Mahdollistetut innovaatiot	uusien tuotteiden, prosessien yms. lkm		60	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio

		Edistämisen- ja tiedotustoimista hyötyvät yhteisöt	yhteisöjen lkm		100	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
Toimintalinja 3	3.1	Toimet hallintovalmiuksen parantamiseksi	toimien lkm		180	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
		Sidosryhmien välinen yhteistyö	toimien lkm		150	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
		Hyötyvät henkilöt	henkilöiden lkm		2 000	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
		Mahdollistetut innovaatiot	uusien tuotteiden, prosessien yms. lkm		75	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
		Perustetut yritykset	yhteisöjen lkm		50	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
		Toimet, joilla edistetään ympäristön hyvää tilaa	toimien lkm		50	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
Toimintalinja 4	4.1	Toimet, joilla edistetään ympäristön hyvää tilaa	toimien lkm		9	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
		Sidosryhmien välinen yhteistyö	toimien lkm		14	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio
		Asennetut tai parannetut valvontavälineet			4	EMKR 2014-2020, hallinto-viranomaisen arvio	kts. tarkempi muistio

Taulukko 9: Suunniteltujen määrärahojen (EU) alustava jakautuminen tukitoimityyppien mukaan EMKVR:ssä

Toimintalinja	Erityistavoite	Tukitoimen tyyppi	Koodi	Määrä (euroa)
Toimintalinja 1	1.1	Ympäristöön kohdistuvien kielteisten vaikutusten vähentäminen ja/tai myönteisten vaikutusten edistäminen sekä ympäristön hyvän tilan edistäminen	1	1 250 000
		Taloudellisesti elinkelpoista, kilpailukykyistä ja houkuttelevaa kalastus-, vesiviljely- ja jalostusalaa koskevien edellytysten edistäminen	2	9 839 094
		Eläinten terveys ja hyvinvointi	9	300 000
	1.2	Ilmastoneutraaliuden edistäminen	3	508 736
	1.3	Kalastustoiminnan väliaikainen lopettaminen	4	49 681
	1.4	Valvonta ja täytäntöönpano	10	7 730 399
	1.4	Tietojen keruu ja analysointi sekä meriosaamisen edistäminen	11	8 445 809
	1.6	Ympäristöön kohdistuvien kielteisten vaikutusten vähentäminen ja/tai myönteisten vaikutusten edistäminen sekä ympäristön hyvän tilan edistäminen	1	6 289 626
Toimintalinja 2	2.1	Ympäristöön kohdistuvien kielteisten vaikutusten vähentäminen ja/tai myönteisten vaikutusten edistäminen sekä ympäristön hyvän tilan edistäminen	1	2 500 000
		Taloudellisesti elinkelpoista, kilpailukykyistä ja houkuttelevaa kalastus-, vesiviljely- ja jalostusalaa koskevien edellytysten edistäminen	2	10 729 698
		Eläinten terveys ja hyvinvointi	9	1 000 000
	2.2	Taloudellisesti elinkelpoista, kilpailukykyistä ja houkuttelevaa kalastus-, vesiviljely- ja jalostusalaa koskevien edellytysten edistäminen	2	11 516 109
Toimintalinja 3	3.1	CLLD:n täytäntöönpanostrategia	14	3 815 518
		CLLD:n toimintakustannukset ja tapahtumat	15	1 242 031
Toimintalinja 4	4.1	Tietojen keruu ja analysointi sekä meriosaamisen edistäminen	11	1 359 775
		Merialueiden valvonta ja merellinen turvallisuus	12	1 117 828

2.2 Teknisen avun toimintalinja

2.2.1 Yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 36 artiklan 4 kohdan mukainen teknisen avun toimintalinja

Ohjelman teknisestä tuesta voidaan maksaa ohjelman valmistelusta, hallinnoinnista, seurannasta, arvioinnista, tiedotuksesta, viestinnästä, koulutuksesta sekä valvonnasta ja tarkastuksista aiheutuvia kustannuksia. Teknisellä tuella rahoitetaan myös ohjelman sähköisen tietojärjestelmän kehittämisestä ja ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia. Teknisellä tuella voidaan rahoittaa myös edellisiä ja seuraavia ohjelmakausia koskevia edellä mainittuja toimenpiteitä.

Teknistä tukea käytetään edellä mainittuihin tarkoituksiin esimerkiksi siten, että ohjelman sisällöstä, rahoitusmahdollisuuksista ja tuloksista viestitään niin hallinnon sisäisesti kuin mahdollisille tuen saajille ja suurelle yleisölle. Teknisestä tuesta rahoitetaan myös ohjelman seurantaan liittyviä toimia ja selvityksiä sekä ohjelman seurannan tietojärjestelmien kehittämiseen ja ylläpitoon liittyviä toimia. Seurantakomitean toiminnasta ja seurantakomitean työhön osallistumisesta aiheutuvat kustannukset voidaan korvata teknisestä tuesta, samoin hallinnon ja toimialan verkostoitumista tukevien kalatalouden kehittämisryhmien työn ja siihen osallistumisen kustannukset. Lisäksi teknisestä tuesta rahoitetaan kansallisen verkoston toimintaa. Kansallisen ja paikallisen tason rajapinnassa toimivan verkoston tavoitteena on tukea kalatalouden kehitystä ja Suomen ohjelman tavoitteita edistämällä yhteisesti tärkeiksi katsottuja teemoja. Verkoston toiminnan painopisteet määritellään erillisessä työsuunnitelmassa. Teknisellä tuella rahoitetaan myös ohjelmaan liittyviä arviointeja ja ennakoivia arviointisuunnitelman mukaisesti. Teknistä tukea käytetään henkilöstön palkkauskuluihin sekä kansallisella että alueellisella tasolla niin, että ohjelman tehokas ja moitteeton hallinnointi voidaan varmistaa. Lisäksi teknistä apua varataan hallintoviranomaiselle käytettäväksi muihin kuin tässä kappaleessa esimerkkinä mainittuihin tarpeellisiin käyttökohteisiin. Teknistä tukea käytetään maa- ja metsätalousministeriössä, Ahvenanmaan maakunnan hallituksessa sekä ELY-keskuksissa ja muissa ohjelman toteuttamiseen osallistuvissa viranomaisissa. Lisäksi kalatalouden paikallisten toimintaryhmien aktivaattorit voivat hakea rahoitusta teknisestä tuesta kansallisen verkoston toimintaan osallistumiseen. Ohjelman seurantaan ja arviointia varten varat voidaan osoittaa joko suoraan tukipäätöksellä asianomaiselle toimijalle tai maksaa kustannukset ostopalvelusopimukseen perustuen. Manner-Suomessa maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa kunkin toimijan käyttöön osoitettavat varat teknisen tuen käyttösuunnitelmassa.

3. Rahoitussuunnitelma

Taulukko 10: Määrärahat vuosittain

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
EU-rahoitus	-	13 917 719	13 454 715	12 976 590	11 756 696	9 748 476	9 901 766

Taulukko 11A: Kokonaismäärärahat rahastoittain ja kansallinen yhteisrahoitus

Toimintalinja	Erityistavoite	Unionin rahoitusosuus			Kansallinen julkinen rahoitusosuus	Yhteensä	Yhteisrahoitusosuus
		Unionin tuen laskenta-perusta	Unionin rahoitusosuus ilman teknistä tukea	Unionin rahoitusosuus teknistä tukea varten			
1	1.1.1	Julkinen	10 892 282	653 537	11 032 058	22 577 877	51,14 %
	1.1.2	Julkinen	496 812	29 809	503 188	1 029 809	51,14 %
	1.2	Julkinen	508 736	30 524	515 264	1 054 524	51,14 %
	1.3	Julkinen	49 681	2 981	50 319	102 981	51,14 %
	1.4	Julkinen	16 176 208	970 572	16 383 792	33 530 572	51,14 %
	1.5		0	0	0	0	
	1.6	Julkinen	6 289 626	377 386	6 370 338	13 037 621	51,14 %
2	2.1	Julkinen	14 229 698	853 782	14 412 302	29 495 782	51,14 %
	2.2	Julkinen	11 516 108	690 967	11 663 891	23 870 967	51,14 %
3	3.1	Julkinen	5 057 549	303 453	5 122 451	10 483 453	51,14 %
4	4.1	Julkinen	2 477 603	148 656	2 509 397	5 135 656	51,14 %
	5.1		0	0	0	0	

4. Mahdollistavat edellytykset

Mahdollistavat edellytykset	Erityis-tavoite	Mahdollistava n edellytyksen täytyminen	Perusteet	Perusteiden täytyminen	Viittaukset asiaa koskeviin asiakirjoihin	Perustelut
Julkisten hankintamarkkinoiden tehokkaat seurantamekanismit	Kaikki	Kyllä	Peruste 1: Järjestelyt, joilla varmistetaan tehokkaiden ja luotettavien tietojen ja indikaattoreiden kerääminen yhteen EU:n kynnsarvon ylittävistä hankinnoista ja jotka ovat yhdenmukaisia direktiivin 2014/24/EU artiklojen 83 ja 84 ja direktiivin 2014/25/EU artiklojen 99 ja 100 raportointivelvoitteiden kanssa.	Kyllä	Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016) Hilma (hankintailmoitukset) Hankintakalenteri Julkisten hankintojen neuvontayksikkö Hankinnat.fi-verkkopalvelu tukee julkisten hankintojen neuvontayksikön työtä Mahdollistavien edellytysten täytyminen Ahvenanmaan maakunnan osalta on kuvattu ohjelman liitteessä.	EU:n julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö on saatettu voimaan. Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) vastaa julkisten hankintojen säätelystä. TEM:n ja Kuntaliiton yhteistyönä on kehitetty julkisten hankintojen neuvontayksikkö. TEM vastaa myös julkisten hankintojen ilmoituskanava HILMA:sta. Hankintalain mukaisten hankintayksiköiden tulee ilmoittaa Hilmassa tulevista sekä kansallisen että EU-kynnsarvon ylittävistä hankinnoistaan, käynnissä olevista kilpailutuksista ja jo päättyneiden kilpailutusten tuloksista. Hankinnat.fi-verkkopalvelu tukee kuntasektorin julkisten

						<p>hankintojen neuvontayksikön työtä.</p> <p>Hankintakalenteri on avoin viestintäpalvelu, jossa on julkisen sektorin hankintayksiköiden uusimpia hankintapäätöksiä, ostopaikkaluetteloita sekä tietoa tulossa olevista hankinnoista. Julkisissa organisaatioissa on osana taloussääntöä omat hankintaohjeet.</p> <p>HVO on kouluttanut 2014-2020 välittäviä toimielimiä julkisia hankintoja koskevista säännöistä sekä niiden soveltamisesta. Koulutuksia järjestetään myös ohjelmakaudella 2021-2027. Hankkeiden aloituspalavereissa käsitellään tuen myöntämiseen liittyviä ehtoja ml. hankintamenettelyt.</p>
	Kaikki	Kyllä	<p>Peruste 2: Järjestelyt, joilla varmistetaan, että tiedot kattavat ainakin seuraavat elementit: a) Kilpailun laatu ja intensiteetti: voittaneiden tarjoajien nimet, alkuperäisten</p>	Kyllä	<p>Hilma (hankintailmoitukset)</p> <p>Hankintakalenteri</p> <p>Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)</p>	<p>Vaadittavat tiedot löytyvät kansallisista järjestelmistä.</p> <p>Voittaneiden tarjoajien nimet: Hankintakalenteri</p> <p>Alkuperäisten tarjoajien määrä ja valittujen tarjoajien määrä:</p>

			<p>tarjoajien määrä ja sopimuksen arvo;</p> <p>b) Tieto lopullisesta hinnasta sopimuksen tekemisen jälkeen ja pk-yritysten osallistumisesta suorina tarjoajina, jos tieto on saatavissa kansallisista järjestelmistä.</p>			<p>Hankintakalenterin kautta hankintapäätöksellä.</p> <p>Sopimuksen arvo: HILMA</p> <p>Hankintakalenterissa julkaistavassa hankintapäätöksessä julkaistaan sopimushinta, mikäli se on julkinen (liikesalaisuuden piirissä olevaa tietoa ei julkaista). Jos sopimushinta ei ole julkinen, hinta näkyy päätöksen liiteasiakirjoissa, jotka ovat aina julkisia vain asianosaisille (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), 6§, 9§, 10§, 11§).</p>
	Kaikki	Kyllä	<p>Peruste 3: Järjestelyt, joilla varmistetaan toimivaltaisten kansallisten viranomaisten suorittama tietojen seuranta ja analysointi direktiivin 2014/24/EU 83 artiklan 2 kohdan ja direktiivin 2014/25 / EU 99</p>	Kyllä	<p>Kilpailu- ja kuluttajavirasto</p> <p>Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016)</p> <p>Hallintolaki (434(/2003)</p>	<p>Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) valvoo julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön noudattamista. Valvonta kohdistuu hankintayksiköiden toimintaan, erityisesti keskeisiin lainvastaisuuksiin, esim. hankintojen kilpailuttamatta ja ilmoittamatta jättämiseen. Valvonnalla puututaan mm. lainvastaisiin suoraan hankintoihin,</p>

			artiklan 2 kohdan mukaisesti.			<p>toimittajien tarjouskilpailuun pääsyn estämiseen.</p> <p>Valvonnassa on kolme pääpiirrettä;</p> <p>1) kantelumenettely (hallintolaki 8a), jonka tuloksena virasto voi antaa hallinnollista ohjausta hankintayksilölle</p> <p>2) hankintalain 140 §:n mukainen laittoman suoramankinnan kieltäminen ja esityksen tekeminen markkinaoikeudelle 141 §:n mukaisten seuraamusten (tehottomuus, seuraamusmaksu, sopimuskauden lyhentäminen, hankintapäätöksen kumoaminen) määräämiseksi, sekä;</p> <p>3) raportointi valvonnassa havaituista lainvastaisista tai haitallisista menettelyistä (hankintalaki 144 §), jolla ministeriön tietoon voidaan saattaa järjestelmän toimivuuteen liittyviä ongelmakohtia.</p>
--	--	--	-------------------------------	--	--	--

	Kaikki	Kyllä	Peruste 4: Järjestelyt analyysitulosten saattamiseksi yleisön saataville direktiivin 2014/24 / EU 83 artiklan 3 kohdan ja direktiivin 2014/25 / EU 99 artiklan 3 kohdan mukaisesti	Kyllä	Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016) Julkisten hankintojen valvonnan tulosten raportointi	Hankintalain 144 § mukaisesti KKV:n Internet sivulla on näkyvissä kaikille raportit julkisten hankintojen valvonnan tuloksista. Hankintalain 172 § mukaisesti työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) vastaa seurantaraportin toimittamisesta komissiolle joka kolmas vuosi, TEM vastaa myös tietojen luovuttamisesta muiden jäsenvaltioiden viranomaisille. Hankintayksiköiden ja muiden viranomaisten on lain mukaan pyynnöstä toimitettava TEM:lle tarvittavat tiedot. Hankintayksiköillä on hankintalain 171 § mukaisesti oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta välttämättömät tiedot harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden olemassaolon selvittämiseksi.
	Kaikki	Kyllä	Peruste 5: Järjestelyt sen varmistamiseksi, että kaikki tiedot epäilystä tarjouskeinottelusta ilmoitetaan toimivaltaisille kansallisille viranomaisille	Kyllä	Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016) Kilpailulaki (948/2011) Tietoa ja ohjeita, kartellit	KKV vastaa hankintalain 139 § mukaisesti lain noudattamisen valvonnasta (perusteessa 2 kuvatun mukaisesti) ja siitä, että tarvittavat tiedot luovutetaan 143 §:n mukaisesti kansallisille viranomaisille. KKV myös raportoi vuosittain lain valvontaa koskevasta

			<p>direktiivin 2014/24 / EU 83 artiklan 2 kohdan ja direktiivin 2014/25 / EU 99 artiklan 2 kohdan mukaisesti.</p>		<p>Julkisten hankintojen valvonta, vihjepalvelu</p>	<p>toiminnastaan hankintalain 144 §:n mukaisesti. Raportin yhteenveto sisältää tiedot:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valvontatoiminnassa havaituista lainvastaisista menettelyistä ja avoimuuden tai syrjimättömyyden kannalta haitallisista menettelytavoista sekä niiden yleisimmistä taustatekijöistä 2) 139 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden määrästä ja sisällöstä 3) 140 §:ssä tarkoitettujen kieltopäätösten ja sitoumusten määrästä ja sisällöstä 4) 141 §:ssä tarkoitettujen esitysten määrästä ja sisällöstä sekä esitysten johdosta annetuista tuomioistuinratkaisuksista. <p>KKV toteuttaa Kilpailulain (948/2011) noudattamista, ohjeistaa ja tiedottaa tarjouskeinottelusta ja kartelleista. KKV:n Internet-sivuilla voi antaa vihjeen hankintoihin liittyvästä rikkomusepäilystä.</p>
--	--	--	---	--	---	---

<p>Välineet ja valmiudet valtiontukisääntöjen soveltamiseksi tehokkaasti</p>	<p>Kaikki</p>	<p>Kyllä</p>	<p>Peruste 1: Vaikeuksissa olevien yritysten ja perinnän kohteena olevien yritysten osalta.</p>	<p>Kyllä</p>	<p>TEM:n ohje: Vaikeuksissa olevan yrityksen tukemisen rajoitukset ja määritelmä https://bit.ly/3wODUpp</p> <p>Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä (293/2017) https://bit.ly/3cbdRyT</p> <p>Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta (799/2020) https://bit.ly/3wKLUYi</p>	<p>HVO on siirtänyt kansallisen lainsäädännön nojalla välittävälle toimielimille (VT) tuen myöntämistä koskevan tehtävän. VT tarkistaa ennen tuen myöntämistä valtiontukisääntöjen noudattamisen ja täytyvätkö yleiset valinperusteet, esim. hakijalla on taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset hankkeen toteuttamiseen. Tuenhakija ilmoittaa hakemuksessaan aiemmin saamansa de minimis -tuen. Hakijalta kysytään hakemuksessa, kohdistuuko tähän keskeneräisiä takaisinperintöjä. Tukea myönnettäessä VT selvittää, täytyykö vaikeuksissa olevan yrityksen määritelmä ja tarkistaa, kohdistuuko yritykseen takaisinperintä. Selvitys tehdään tilinpäätöstietojen ja kansallisen Kasvu CRM -järjestelmän tietojen perusteella. Tiedot takaisinperinnöistä tarkastetaan Hyrrä-järjestelmästä sekä tarvittavassa laajuudessa eri tietolähteistä. CRM:stä saa tietoa</p>

						yrityksille myönnetystä rahoituksesta. Tukea ei makseta, jos tässä tarkoitettuja keskeneräisiä takaisinperintöjä on. Hallintoviranomainen tiedottaa välittäviä toimieliimiä EU:n vireillä olevista takaisinperintätapauksista.
	Kaikki	Kyllä	Peruste 2: Paikallisten tai kansallisten toimielinten valtiontukiasiantuntijoiden tarjoaman valtiontukia koskevan asiantuntijaneuvonnan ja ohjeistuksen saatavuuden kautta.	Kyllä	https://mmm.fi/valtionuet EU:n keskeiset valtiontukisäännöt ja valtiontukisääntöihin liittyvä kansallinen lainsäädäntö	TEM:n TTM-osasto vastaa Suomessa valtiontukien koordinoinnista (pl. MMM:n hallinnon-ala) ja konsultoi tukiviranomaisia. TEM on julkaissut oppaan de minimis -tuesta. Oppaassa kuva-taan de minimis -ehtoisen tuen myöntämistä. Kunkin tukimuodon toimivaltainen viranomainen vastaa tukeen liittyvästä juridisesta neuvonnasta. Kuntaliitto tarjoaa maakuntien liitoille asian-tuntijapalveluja esimerkiksi valti-ontukiasioissa maakuntien liitoil-le. Kalastus- ja vesiviljelyalaa koskevat omat valtiontuen suuntaviivat ja – säännöt, joiden osalta vastuu on maa- ja metsätalousministeriöllä, josta on saatavilla asiantuntijaneuvontaa ja

						<p>ohjeistusta. MMM vastaa kalastus- ja vesiviljelyalan valtiontukien raportoinnista komissiolle. HVO kouluttaa ja ohjaa rahoitusta myöntäviä välittäviä toimielimiä meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoon liittyvistä valtiontuen erityispiirteistä. HVO seuraa valtiontukisääntöjen modernisaatiota sekä lainsäädännön muutoksia ja tiedottaa niistä internet-sivuilla sekä uutiskirjeessä. Välittävät toimielimet vastaavat tuensaajien ohjauksesta ja neuvonnasta ja käsittelevät valtiontukikysymyksiä tuensaajien kanssa esim. aloituspalaverissa. HVO ja välittävät toimielimet jakavat tietoa valtiontukisääntöjen soveltamisessa. HVO osallistuu valtiontukia koskeviin koulutuksiin</p>
--	--	--	--	--	--	--

Mahdollistavat edellytykset	Erityistavoite	Mahdollistavan edellytyksen täytyminen	Perusteet	Perusteiden täytyminen	Viittaukset asiaa koskeviin asiakirjoihin	Perustelut
EU:n perusoikeusrikan tehokas	Kaikki	Kyllä	Peruste 1: Järjestelyt, joilla varmistetaan, että rahastoista tuettavat	Kyllä		Suomen valtiosääntö ja perustuslaki turvaavat ihmisarvon

soveltaminen ja täytäntöönpa no			ohjelmat ja niiden toimeenpano noudattavat perusoikeuskirjan olennaisia säännöksiä		Suomen perustuslaki (731/1999) Kansallinen ihmisoikeusinstituutio Hallituksen tasa-arvo- ohjelma 2020–2023	loukkaamattomuuden, yksilön vapauden ja oikeudet sekä turvaa yhteiskunnan oikeudenmukaisuuden. Suomen kansallinen ihmisoikeusinstituutio (NHRI) muodostuu ihmisoikeuskeskuksesta, ihmisoikeusvaltuuskunnasta ja oikeusasiamiehestä. STM vastaa tasa-arvopolitiikasta, tasa- arvovaltuutettu valvoo lain noudattamista ja tasa-arvoasiain neuvottelukunta edistää sukupuolten tasa-arvoa. Tasa- arvo-ohjelma 2020–2023 kokoaa yhteen hallituksen tavoitteet ja toimenpiteet sukupuolten tasa- arvon edistämiseksi. HVO huomioi EU:n perusoikeusasiakirjan säännökset ohjelman ja kumppanuussopimuksen valmistelussa ja hankevalinnassa. Perusoikeusasiakirjan vaatimukset on huomioitu välittävien toimielimien ja tarkastusviranomaisen työssä esim. tietojärjestelmässä, tarkistuslistoissa hankkeiden valintaa, loppuraportteja ja viranomaisten suorittamia
--	--	--	--	--	--	---

						varmennuksia koskien ja varmistuen, ettei perusoikeusasiakirjan vastaisia toimia rahoiteta ohjelmasta. Tietosuoja huomioidaan toimeenpanossa.
	Kaikki	Kyllä	Peruste 2: Raportointijärjestelyt seurantakomitealle olennaisista tapauksista koskien perusoikeuskirjan noudattamista.	Kyllä		Hankekohtaiset tiedot HVO saa Hyrrä-tietojärjestelmästä, johon sisältyvät perusoikeusasiakirjaa koskevat tarkistuslistat hankkeiden valintaa, tuensaajien loppuraporteissa esittämää hanketoteumaa, varmennuksia ja tarkastuksia koskien. HVO saa tietoa perusoikeuskirjan noudattamisesta välittäviin toimielimiin kohdistamansa ohjauksen ja valvonnan kautta. HVO raportoi seurantakomitealle, mikäli välittävien toimielinten työssä, tarkastusviranomaisten havainnoissa tai muussa viranomaisyhteistyössä nousee esille EU:n perusoikeuskirjaan liittyviä huomioita. HVO raportoi myös kanteluista tai valituksista asiaa koskien. Poikkeamien käsittelyssä noudatetaan kansallista lainsäädäntöä. HVO konsultoi ja keskustelee esille tulevista mahdollista poikkeamista

						NHRI:n kanssa ennen niiden käsittelyä HVO kuvaa raportointijärjestelyt seurantakomitealle ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksessa.
--	--	--	--	--	--	--

<p>YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen täytäntöönpano</p>	<p>Kaikki</p>	<p>Kyllä</p>	<p>Peruste 1: Tavoitteet, joihin sisältyy mitattavissa olevia alatavoitteita, tietojenkeruu ja seurantamekanismi</p>	<p>Kyllä</p>	<p>YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus:</p> <p>Kansallinen ohjelma 2018-2019:</p> <p>Seurantaraportti: YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallinen ohjelma (2018–2019)</p> <p>YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallinen ohjelma 2020–2023</p> <p>Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)</p> <p>Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta (VANE)</p>	<p>Vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanosta vastaavat ulkoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja kansalaisjärjestöt. Vammaisten oikeuksien neuvottelukunta (VANE) laatii ohjelman määrittämään vammaisyleissopimuksen edistämisen tavoitteet, keinot ja seurannan. Täytäntöönpanosta raportoidaan vammaisten henkilöiden oikeuksien komitealle. Uusi ohjelma vuosille 2020-2023 on hyväksytty 9.12.2020.</p> <p>YK:n vammaisten oikeuksien komitean hyväksytyä suosituksia, ulkoministeriö tiedottaa suosituksista jakaen ne viranomaisille, ihmisoikeuskeskukselle sekä kansalaisjärjestöille. Ministeriöt vastaavat suositusten täytäntöönpanosta hallinnonaloillaan. Ministeriöt laativat indikaattoreita, joiden kautta toimenpiteiden toteutumista seurataan. Ohjelman toteutumisen seurannasta vastaa vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE yhteistyössä muiden</p>
---	---------------	--------------	--	--------------	--	---

						<p>vastuutahojen ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Jatkossa nelivuotisella ohjelman toimintakaudella seuranta ja raportointi tehdään sekä puolivälissä että ohjelman lopussa.</p>
--	--	--	--	--	--	--

	Kaikki	Kyllä	<p>Peruste 2: Järjestelyt, joilla varmistetaan, että saavutettavuuspolitiikka, lainsäädäntö ja standardit otetaan asianmukaisesti huomioon ohjelmien valmistelussa ja täytäntöönpanossa.</p> <p>Peruste 2a: Raportointijärjestelyt seurantakomitealle tapauksista, joissa rahastoista tuetuissa toimissa ei ole noudatettu vammaisyleissopimusta, sekä vammaisyleissopimusta koskevista valituksista, jotka on toimitettu yleisasetuksen 63 artiklan 6 kohdan mukaisesti toteutettujen järjestelyjen mukaisesti.</p>	Kyllä	<p>Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)</p> <p>Yhdenvertaisuuslain noudattamista valvoo mm. yhdenvertaisuusvaltuutettu.</p> <p>Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (306/2019)</p> <p>Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea (CRPD-komitea)</p>	<p>HVO huomioi saavutettavuusvaatimukset tietojärjestelmän kehitystyössä, rahastojen verkkosivujen uusimisessa. Saavutettavuus huomioidaan aiheena myös ohjelmaa toteuttavien viranomaisten yhteisiä koulutuksia suunniteltaessa.</p> <p>HVO saa tiedot tietojärjestelmään sisällytetyistä tarkistuslistoista hankkeiden valintaa, paikan päällä tehtäviä varmuksia ja tarkastuksia koskien. HVO saa tietoa vammaisyleissopimuksen noudattamisesta välittävien toimielimien ohjauksen ja valvonnan kautta ja oikeusasiamiehen ratkaisuksista. Vammaisyleissopimuksen olennaisten säännösten noudattamista koskevat varmistukset sisällytetään välittävien toimielinten ohjausta ja valvonnan tarkistuslistoihin. HVO tarkistaa ennen seurantakomitean kokouksia</p>
--	--------	-------	--	-------	--	---

						<p>oikeusasiamiehen ratkaisusta ja tietojärjestelmän raportoinnin kautta, kuinka paljon poikkeamia on raportoitu, mitä perusoikeuksia loukkaukset koskevat, mihin korjaavin toimenpiteisiin on ryhdytty ja miten tapauksia aiotaan tulevaisuudessa ennaltaehkäistä ja raportoi niistä sihteeristön kanssa seurantakomitealle. Yksittäinen henkilö tai ryhmä voi tehdä valituksen vammaisten henkilöiden oikeuksien komitealle (CRPD) kokemastaan yleissopimuksen oikeuksien loukkauksesta. HVO saa tiedot mahdollisista valituksista ihmisoikeuskeskuksen kautta.</p>
--	--	--	--	--	--	---

--	--	--	--	--	--	--

5. Ohjelman viranomaiset

Taulukko 13: Ohjelmaviranomaiset

Viranomainen	Organisaatio	Yhteyshenkilö	Sähköposti
Hallintoviranomainen	Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto Ahvenanmaan maakunnan alueella hallintoviranomaistehtävistä vastaa Ahvenanmaan maakunnan hallitus sopimusasetuksen mukaisesti.	Tuula Packalen	tuula.packalen@gov.fi
Tarkastusviranomainen	Maa- ja metsätalousministeriö, sisäisen tarkastuksen yksikkö	Sari Anttila	sari.anttila@gov.fi
Elin, joka vastaanottaa komission maksut	Maa- ja metsätalousministeriö, hallinto- ja kehittämistoimiala, ohjaus- ja talousyksikkö	Juha Karjalainen	juha.karjalainen@gov.fi
Taho, joka vastaanottaa maksut teknisessä tuessa art 30.5 maksetuissa menoissa	Maa- ja metsätalousministeriö, hallinto- ja kehittämistoimiala, ohjaus- ja talousyksikkö	Juha Karjalainen	juha.karjalainen@gov.fi
Kirjanpito toiminto jos ei hallintoviranomainen			

6. Kumppanuus

Euroopan meri- kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa ohjaavan kansallinen lainsäädännön mukaan maa- ja metsätalousministeriön (MMM) tehtäviin kuuluu ohjelman valmistelu. Ohjelman valmistelua varten perustettiin 23.4.2019 Euroopan meri- ja kalatalousrahaston Suomen ohjelmaa 2021–2027 valmisteleva työryhmä (rahaston ja ohjelman nimi ovat muuttuneet myöhemmin).

Valmistelutyöryhmän muodostivat MMM:n johdolla edustajat seuraavista valtion hallinnon organisaatioista sekä sidosryhmistä: työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, sisäministeriö, valtioneuvoston kanslia, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, kalatalousasioita käsittelevät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Luonnonvarakeskus, maakunnan liitot, kalatalouden paikalliset toimintaryhmät, Kalatalouden Keskusliitto, Suomen Ammattikalastajaliitto, Suomen sisävesiammattikalastajienliitto, Suomen Kalankasvattajaliitto, Suomen Kalakauppiaaliitto, Suomen vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö, Ruokavirasto, Elintarviketeollisuusliitto, Suomen ympäristökeskus, Suomen luonnonsuojeluliitto, WWF Suomi. Valmistelutyöryhmän työskentely keskittyi mm. strategian ja SWOT-analyysin laadintaan, tarpeiden analysointiin ja toimenpiteiden määrittelyyn sekä tavoitetasojen asettamiseen.

Valmistelutyöryhmän työtä tukivat teemaryhmät. Teemaryhminä toimivat kalataloussektorin kehittämisryhmät, paikallisen kehittämisen teemaryhmä sekä meripolitiikan ohjausryhmä. Sektorin kehittämisryhmiä ovat kalastuksen, vesiviljelyn ja kalan jalostuksen ja kaupan kehittämisryhmät, joissa on edustus alan hallinnosta, tutkimuksesta ja yrityksistä. Näin myös yrittäjien näkemykset tulivat huomioiduksi ohjelman valmistelussa. Kehittämisryhmät kommentoivat mm. ohjelman strategiaa, SWOT-analyysia, tarpeiden määrittelyä, toimenpiteitä ja tavoitteiden asettamista. Paikallisen kehittämisen teemaryhmässä on mukana kaikki Manner-Suomen kalatalouden paikalliset toimintaryhmät sekä muita paikallisen kehittämisen asiantuntijoita. Meripolitiikan ohjausryhmään kuuluu meriasioita käsittelevien ministeriöiden edustajat ja se käsittelee meripolitiikan toimintalinjaan kuuluvia ohjelmaosuuksia.

Ohjelman valmistelua on käyty esittelemässä myös mm. Valtioneuvoston nimeämä alueellisen uudistumisen neuvottelukunnan (AUNE) kokouksessa sekä Saaristoasiain neuvottelukunnan (SANK) kokouksessa. MMM on myös tavannut muita tahoja, kuten Suomen eläinsuojelua, ohjelmavalmistelujen tiimoilta.

Valmistelutyöryhmä ja teemaryhmät ovat olleet keskeiset valmistelufoorumit, joissa eri tahot ovat keskustelleet ohjelman sisällöistä, arviointihavainnoista, painopistevalinnoista ja muista ohjelmaan liittyvistä kysymyksistä. Työryhmä työskentelyn lisäksi MMM ja alueelliset ELY-keskukset ovat järjestäneet avoimia valmistelua tukevia työpajoja ja tilaisuuksia. MMM on julkaissut keskeisen valmistelua tukevan materiaalin Euroopan meri- ja kalatalousrahaston verkkosivulla sekä tiedottanut valmistelujen etenemisestä mm. sosiaalisessa mediassa.

Ohjelman ympäristövaikutusten arvioinnista vastaa MMM, joka on pyytänyt arvioinnin toteuttamista Luonnonvarakeskukselta. Yleisöllä ja viranomaisilla on ollut mahdollisuus esittää mielipiteensä ja vaikuttaa ohjelman ja ympäristöarvioinnin suunnitteluun sen aloitusvaiheessa ja arvioinnin aikana. Ohjelman valmistelusuunnitelmasta ja ympäristövaikutusten arvioinnista järjestettiin lausuntokierros 13.1.–14.2.2020.

Ohjelman toteutuksen kannalta oleelliset järjestöt ja muut sidosryhmät osallistuvat ohjelman toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin valtakunnallisella tasolla seurantakomiteatyöskentelyssä. Seurantakomitean kokoonpanon on tarkoitus olla laaja-alainen, kuten valmistelutyöryhmäkin on ollut. Kokoonpanon asettamisessa huomioidaan asetuksen (EU) 1060/2021 artikloiden 8 ja 39 asettamat vaatimukset. Ohjelman seurantakomitean työskentelyllä tuetaan vahvasti kumppanusperiaatteen toteutumista ja se tuo lisäarvoa ohjelmatyöhön.

Ohjelman valmisteluissa ja toteuttamisessa pyritään yhteensovittamaan ja koordinoimaan toimintaa muiden EU-rahastojen kanssa. Rahastojen välistä yhteistyötä edistetään esimerkiksi ristiin edustuksella valmisteluryhmissä ja seurantakomiteoissa mutta myös yhteisten epävirallisten palaverien kautta.

Välittävinä toimieliminä toimivat viranomaiset ohjaavat ja neuvovat toimijoita rahoituksen hakemisessa ja hankkeiden toteutuksessa mm. huomioiden pienten järjestöjen ja toimijoiden tarpeet.

Kalatalouden paikalliset toimintaryhmät eli kalaleaderit toteuttavat kumppanusperiaatetta paikallisten strategioiden valmistelussa ja toteutuksessa. Strategioiden valmistelussa pyritään osallistamaan paikallisia toimijoita laaja-alaisesti ja monipuolisesti. Paikallisten hankkeiden valintaan osallistuu hallinto, yhdistykset, yritykset ja paikalliset asukkaat. Kalaleader-toimintaa toteutetaan vahvassa yhteistyössä maaseudun Leader-toiminnan kanssa.

7. Viestintä ja läpinäkyvyys

Ohjelman viestinnällä tavoitellaan kahdenlaista vaikuttavuutta: Ensinnäkin viestinnällä varmistetaan, että tuensaajat ja sidosryhmät saavat riittävää, selkeää ja oikea-aikaista tietoa ohjelman rahoitusmahdollisuuksista ja ohjelman tavoitteiden etenemisestä. Toiseksi ohjelman viestintä tukee omalta osaltaan laajemmista politiikkatavoitteista viestimistä. Tavoitteena on avoin, ennakoiva ja johdonmukainen viestintä, joka tukee rahaston Suomen ohjelman sekä kansallisen ja EU:n yhteisen kalatalouspolitiikan toteuttamista.

Ydinviestintää rahaston toiminnasta, tavoitteista ja tuloksista tekevät ensisijaisesti rahaston viranomaiset itse. Vastuu ohjelman tiedottamisesta ja arviointitulosten julkaisemisesta on hallintoviranomaisella. Laajempien viestintätavoitteiden osalta toimia voidaan toteuttaa esimerkiksi hankkeina tai muiden toimijoiden viestintää tukemalla – rahasto voi siis toimia laajemman viestinnän tukijana ja mahdollistajana. Molemmissa viestinnän osa-alueissa pyritään kohti verkostomaista viestintää.

Ohjelman viestinnän keskeisiä tavoitteita ovat ohjelman rahoitusmahdollisuuksista viestiminen sekä saavutusten ja tulosten julkaiseminen. Lisäksi verkostomaisen viestinnän tavoitteena on, että hyvät ideat ja käytännöt leviävät ja toimijoiden osaaminen, tietämys ja yhteistyö lisääntyvät.

Laajemman, koko kalatalousalaa koskevan viestinnän tavoitteena on edistää EU:n yhteisen kalastuspolitiikan ja Kotimaisen kalan edistämishojelman tavoitteita, tukea aktiivista viestintää toimialan kehittymisestä sekä edistää vuoropuhelua eri toimijoiden ja sidosryhmien välillä. Vuoropuhelun tueksi tarvitaan objektiivista tietoa sekä jatkuvaa keskusteluyhteyttä eri toimijoiden välillä.

Kaikessa viestinnässä tavoitteena on oikea-aikaisuus, avoimuus ja läpinäkyvyys sekä toiminnan ymmärrettävyyden lisääminen. Ne lisäävät myös rahoituksen ja kalatalousalan toiminnan hyväksyttävyyttä.

Viestintää suunnataan erityisesti ohjelman potentiaalisille tuenhakijoille sekä rahastosta kiinnostuneille sidosryhmille. Kalatalouden paikallisten toimintaryhmien osalta paikalliset toimijat ovat tärkeä kohderyhmä. Lisäksi viestitään suurelle yleisölle ja medialle rahaston tavoitteista ja toteutumisesta sekä laajemmista kalatalouspolitiikan tavoitteista.

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta ja siihen liittyvästä toiminnasta tiedotetaan pääasiassa sähköisesti ohjelman Internet-sivuilla sekä sosiaalisessa mediassa. Rahaston Internet-sivuille kerätään tietoa mm. ohjelman rahoitukseen liittyvistä hakumahdollisuuksista, tapahtumista ja uutisista. Lisäksi sieltä löytyvät tiedot rahoitusta saaneista hankkeista sekä esimerkkejä hyvistä hankkeista ja kehittämishankkeiden tuloksia. Ohjelman varoin voidaan järjestää keskustelutilaisuuksia tai seminaareja ohjelman ja kalatalouspolitiikan tuloksista ja vaikutuksista. Innovaatio-ohjelmat varaavat resursseja toiminnastaan viestimiseen.

Ohjelman edistymistä ja toimeenpanoa käsitellään vuosittain ohjelman seurantakomiteassa sekä sektoreiden kehittämissä ja siten varmistetaan tiedon jakaminen ohjelman seurannasta vastaavien tahojen sekä keskeisten sidosryhmien kanssa.

Viestintävastaava vastaa rahaston toimeenpanoon liittyvästä viestinnästä, kuten rahoitusmahdollisuuksiin ja saavutettuihin tuloksiin liittyvästä tiedottamisesta. Viestintävastaava myös koordinoi eri toimijoiden rahastoon liittyvää viestintää ja osallistuu kansalliseen ja EU-tason viestintäyhteistyöhön. Viestintää tukevat välittävät elimet sekä kansallinen verkosto, joka viestii

ohjelman mahdollisuuksista alueellisesti ja osallistuu viestinnän kehittämiseen. Kalatalouden paikalliset toimintaryhmät vastaavat omasta viestinnästään. Ohjelman viestinnästä Ahvenanmaalla vastaa Ahvenanmaan maakunnan hallitus.

Edellä mainittujen lisäksi rahaston viestintään osallistuvat innovaatio-ohjelmat, jotka tiedottavat toimintansa tuloksista ja järjestävät tapahtumia. Verkostomaiseen viestintään osallistuvat myös ohjelman toteutumista arvioiva Luonnonvarakeskus sekä rahoitusta saaneiden hankkeiden toteuttajat, jotka osaltaan viestivät hankkeista ja niiden tuloksista. Lisäksi hyödynnetään muiden toimijoiden viestintää, kuten uutiskirjeitä ja tapahtumia,

Laajempaa kalatalousalaa ja sen kehittymistä koskevaa viestintää tekevät ennen kaikkea alan toimijat, jotka viestivät omien tarpeidensa ja tavoitteidensa mukaisesti. Viestintäyhteistyöllä tavoitellaan kalatalouden ja kalan käytön edistämistä, alaa koskevan vuorovaikutuksen ja tiedon lisäämistä sekä ristiriitojen ratkaisua. Ne edistävät osaltaan myös EMKVR:n Suomen ohjelman tavoitteita. Toimialaa ja sen tavoitteita laajemmin koskevaa viestintää voidaan toteuttaa hankerahoituksella, jota voivat hakea esimerkiksi alan järjestöt.

Viestinnän vaikuttavuutta seurataan sekä laadullisilla että määrällisillä mittareilla. Ne määritellään ohjelman viestintästrategiassa.

8. Yksikkökustannusten, kertakorvausten, kiinteämääräisen rahoituksen ja kustannuksiin perustumattoman rahoituksen käyttö

Taulukko 14: Yksikkökustannusten, kertakorvausten, kiinteämääräisen rahoituksen ja kustannuksiin perustumattoman rahoituksen käyttö

Yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 94 ja 95 artiklan aiottu käyttö	Kyllä	Ei
Ohjelmassa aiotaan sen hyväksymisestä alkaen käyttää toimintalinjassa unionin rahoitusosuuden korvauksia yksikkökustannusten, kertasuoritusten ja kiinteämääräisen rahoituksen perusteella yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 94 artiklan mukaisesti (jos kyllä, täytetään lisäys 1)		X
Ohjelmassa aiotaan sen hyväksymisestä alkaen käyttää kustannuksiin perustumattomaan rahoitukseen perustuvan unionin rahoitusosuuden korvauksia yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 95 mukaisesti (jos kyllä, täytetään lisäys 2)		X